

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แผนผังแม่บทการอนุรักษ์ และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

รายงานสรุปฉบับผู้บริหาร

แผนผังแม่บทการอนุรักษ์ และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จัดทำโดย

ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chula Unisearch, Chulalongkorn University

คำนำ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า พ.ศ. 2546 ซึ่งมีคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า ทำหน้าที่กำกับดูแล โดยที่ผ่านมาได้กำหนดนโยบายและแผนแม่บทในการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ประกอบด้วย

- แผนนโยบายการใช้ที่ดินบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์และบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
: คณะรัฐมนตรีเห็นชอบเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2524
- แผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
: คณะรัฐมนตรีเห็นชอบเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2540
- แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณฝั่งธนบุรี ตรงข้ามบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์
: คณะรัฐมนตรีเห็นชอบเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2543

เนื่องจากบริบทแวดล้อมและแนวคิดในการอนุรักษ์มีการเปลี่ยนแปลงไป แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาตามนโยบายและแผนแม่บทฯ ดังกล่าวข้างต้นจึงอาจไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า จึงได้มอบหมายให้ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำเนินการศึกษาวิจัย และจัดทำ “แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์” โดยดำเนินการทบทวนนโยบายและแผนแม่บทฯ ที่มีอยู่เดิม บูรณาการแผนงานและโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และจัดทำแผนผังแม่บทฯ ที่ครอบคลุมบริบทด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม ด้านภูมิทัศน์ ด้านการจราจร ด้านการใช้ที่ดิน ด้านสาธารณูปโภค ด้านสาธารณูปการ ด้านการท่องเที่ยว และด้านกายภาพและวิถีชุมชน เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องยึดถือเป็นกรอบในการดำเนินงานต่อไป

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า “แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์” ที่จัดทำขึ้นใหม่นี้ จะก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติเพื่อให้สามารถอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ รวมทั้งส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในพื้นที่ มีความตระหนักรู้ ความเข้าใจ และเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์อย่างเหมาะสม ถูกต้องตามหลักการพัฒนายั่งยืน เพื่อให้สามารถส่งต่อมรดกวัฒนธรรมที่มีค่ายิ่งในพื้นที่แก่คนรุ่นต่อ ๆ ไปในอนาคต

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ธันวาคม 2560

ข้อเสนอแนะการใช้งาน

แผนผังแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

รายงานการศึกษาวิจัย “แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์” ประกอบด้วยชุดรายงาน 4 เล่มด้วยกัน โดยมีสาระสำคัญในแต่ละเล่ม ดังนี้

เล่มที่ 1 รายงานการศึกษา

รายงานเล่มนี้เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ โดยมีสาระสำคัญ ประกอบด้วย

- การทบทวนวรรณกรรม การนำเสนอแนวคิด ขั้นตอน และวิธีการดำเนินงาน
- การศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการและความสำคัญของกรุงรัตนโกสินทร์
- การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และสถานการณ์รายประเด็นของพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์
- การสรุปนโยบาย แผนงาน โครงการ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์
- การศึกษาเกี่ยวกับแหล่งมรดกวัฒนธรรมในกรุงรัตนโกสินทร์และผลการประเมินคุณค่าสิ่งก่อสร้างที่ควรอนุรักษ์และปฏิสังขรณ์ในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์
- การสรุปผลการจัดประชุมรับฟังข้อคิดเห็นที่ได้จัดให้มีขึ้นในระหว่างการทำงาน

เล่มที่ 2 ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนา

รายงานเล่มนี้เป็นการนำเสนอรายละเอียดของยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนาในแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ โดยมีสาระสำคัญ ประกอบด้วย

- แนวคิดและหลักการสำคัญในการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ นำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์และกรอบนโยบายในการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
- ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา ประกอบด้วย ด้านมรดกวัฒนธรรม ด้านการใช้ที่ดิน ด้านภูมิทัศน์ ด้านการจราจร ด้านสาธารณูปโภค ด้านสาธารณูปการ ด้านกายภาพและวิถีชุมชน และด้านการท่องเที่ยว
- ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายพื้นที่ จำแนกออกเป็นพื้นที่เป้าหมาย 12 พื้นที่ ตามผลการวิเคราะห์การกระจายตัวของมรดกวัฒนธรรมในพื้นที่และพัฒนาการของเมือง
- แนวทางการดำเนินการเพื่อนำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ไปสู่การปฏิบัติ

เล่มที่ 3 รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร

รายงานเล่มนี้เป็นการสรุปผลการศึกษาจากรายงาน 2 เล่มแรก เพื่อใช้สำหรับผู้บริหาร หรือใช้ในการเผยแพร่แก่สาธารณชน โดยมีสาระสำคัญ ประกอบด้วย

- แนวคิด ขั้นตอน และวิธีการดำเนินงานเพื่อจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
- ผลการศึกษาและวิเคราะห์คุณค่ามรดกวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ในกรุงรัตนโกสินทร์
- แนวคิดและหลักการสำคัญในการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ นำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์และกรอบนโยบายในการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
- รายละเอียดของแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ โดยจำแนกเป็น ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายงานสาขา 8 ด้าน กับยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายงานพื้นที่ 12 พื้นที่ ตามลำดับ
- แนวทางการดำเนินการเพื่อนำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ไปสู่การปฏิบัติ

เล่มที่ 4 รายงานการสำรวจและประเมินคุณค่าสิ่งก่อสร้างที่ควรอนุรักษ์และปฏิสังขรณ์ในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์และบริเวณพื้นที่ต่อเนื่องกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก

รายงานเล่มนี้เป็นรายงานเพิ่มเติมเพื่อใช้ประกอบการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับแหล่งมรดกวัฒนธรรมในกรุงรัตนโกสินทร์ ในรายงานเล่มที่ 1 และการจัดทำยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ในรายงานเล่มที่ 2 โดยมีสาระสำคัญ ประกอบด้วย

- ผลการสำรวจ รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลสิ่งก่อสร้างที่ควรอนุรักษ์และปฏิสังขรณ์ในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์และบริเวณพื้นที่ต่อเนื่องกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก
- ผลการประเมินคุณค่าสิ่งก่อสร้างที่ควรอนุรักษ์และปฏิสังขรณ์ในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์และบริเวณพื้นที่ต่อเนื่องกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก
- ทะเบียนสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าหรือมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ที่ควรอนุรักษ์และปฏิสังขรณ์ในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์และบริเวณพื้นที่ต่อเนื่องกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 บทนำ

1.1	ความเป็นมาของโครงการ	1-1
1.2	วัตถุประสงค์ของโครงการ	1-2
1.3	พื้นที่ศึกษา เป้าหมาย และขอบเขตการดำเนินงาน	1-2
1.3.1	พื้นที่ศึกษา	1-2
1.3.2	เป้าหมาย	1-5
1.3.3	ขอบเขตการดำเนินงาน	1-5
1.4	ประโยชน์ที่จะได้รับการดำเนินโครงการ	1-6
1.5	ข้อตกลงเบื้องต้น	1-6
1.6	เนื้อหาภายในเล่มรายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร	1-6

บทที่ 2 แนวคิด ขั้นตอน และวิธีการดำเนินงานเพื่อจัดทำแผนผังแม่บท

การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

2.1	แนวคิดการดำเนินโครงการ	2-1
2.1.1	แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งมรดก (Heritage Place)	2-1
2.1.2	แนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์	2-2
2.2	ขั้นตอนการดำเนินงาน	2-4
2.3	วิธีดำเนินการศึกษา	2-6

บทที่ 3 มรดกวัฒนธรรมในกรุงรัตนโกสินทร์

3.1	มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ในกรุงรัตนโกสินทร์	3-1
3.2	มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในกรุงรัตนโกสินทร์	3-5
3.3	ย่านและชุมชนในกรุงรัตนโกสินทร์	3-5
3.4	เหตุผลความจำเป็นในการขยายขอบเขตกรุงรัตนโกสินทร์ในพื้นที่ส่วนต่อเนื่อง	3-8

บทที่ 4 แนวคิดและวิสัยทัศน์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

4.1	ข้อดีและข้อจำกัดของแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณฝั่งธนบุรี ตรงข้ามบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์	4-2
4.2	การเปลี่ยนแปลงหลักการสำคัญในการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์	4-2
4.3	แนวคิดและหลักการสำคัญในการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์	4-4
4.4	วิสัยทัศน์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2575	4-5
4.5	กรอบนโยบายการอนุรักษ์และพัฒนาเชิงพื้นที่ของกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2561-2575	4-6
4.5.1	การกำหนดพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา	4-6
4.5.2	การขับเคลื่อนโครงสร้างกรุงรัตนโกสินทร์และแหล่งมรดกวัฒนธรรมที่สำคัญ	4-8
4.5.3	การกำหนดพื้นที่และการจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่เป้าหมายในการอนุรักษ์และพัฒนา	4-10

สารบัญ

หน้า

บทที่ 5 ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

5.1	ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา	5-1
5.1.1	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านมรดกวัฒนธรรม	5-4
5.1.2	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการใช้ที่ดิน	5-6
5.1.3	ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านภูมิทัศน์	5-8
5.1.4	ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการจราจร	5-10
5.1.5	ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านสาธารณูปโภค	5-12
5.1.6	ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านสาธารณูปการ	5-14
5.1.7	ยุทธศาสตร์ที่ 7 ด้านกายภาพและวิถีชุมชน	5-16
5.1.8	ยุทธศาสตร์ที่ 8 ด้านการท่องเที่ยว	5-18
5.2	ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายพื้นที่	5-20
5.2.1	แผนงานและโครงการบริเวณพระบรมมหาราชวัง	5-25
5.2.2	แผนงานและโครงการบริเวณย่านบางลำพู	5-28
5.2.3	แผนงานและโครงการบริเวณถนนราชดำเนินกลาง-ผ่านฟ้า	5-31
5.2.4	แผนงานและโครงการบริเวณย่านเสาชิงช้า	5-34
5.2.5	แผนงานและโครงการบริเวณย่านปากคลองตลาด	5-37
5.2.6	แผนงานและโครงการบริเวณวังเดิม-วังหลัง	5-40
5.2.7	แผนงานและโครงการบริเวณวัดดุสิตาราม-บางยี่ขัน	5-43
5.2.8	แผนงานและโครงการบริเวณย่านบางขุนพรหม	5-46
5.2.9	แผนงานและโครงการบริเวณย่านนางเลิ้ง-มหานาค	5-49
5.2.10	แผนงานและโครงการบริเวณย่านเยาวราช-วงเวียน 22 กรกฎาคม	5-52
5.2.11	แผนงานและโครงการบริเวณย่านตลาดน้อย	5-55
5.2.12	แผนงานและโครงการบริเวณย่านกะดีจีน-คลองสาน	5-58

บทที่ 6 แนวทางการดำเนินการ

6.1	การดำเนินการให้เป็นไปตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์	6-1
6.2	บทบาทของแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์	6-1
6.3	แนวทางการดำเนินการตามกลไกที่มีอยู่ในปัจจุบัน	6-2
6.4	กลไกและเครื่องมือการอนุรักษ์ที่สมควรเพิ่มเติม	6-4
6.4.1	การพัฒนากระบวนการให้คุณค่ามรดกวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย	6-4
6.4.2	การจัดตั้งหน่วยงานเพื่อการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของกรุงเทพมหานคร	6-4
6.4.3	การถ่ายโอนสิทธิการพัฒนา (TDR)	6-5
6.4.4	การชดเชยทางโบราณคดี	6-6
6.4.5	กองทุนเพื่อการอนุรักษ์แหล่งมรดก	6-6
6.4.6	การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี	6-6
6.4.7	การสร้างกลไกใหม่สำหรับการอนุรักษ์ย่าน	6-7

สารบัญ

	หน้า
6.5 การเสริมสร้างสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ และการเผยแพร่องค์ความรู้ แก่สาธารณะ	6-7
6.6 สรุปแนวทางการดำเนินการของภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ	6-8
6.6.1 การดำเนินการตามแผนงานโครงการที่ระบุไว้ในแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนา กรุงรัตนโกสินทร์	6-8
6.6.2 การดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ	6-9
6.6.3 การดำเนินการของภาคส่วนอื่น ๆ	6-12

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 3-1	มรดกวัฒนธรรมจับต้องได้ในกรุงรัตนโกสินทร์ จำแนกตามสถานะและประเภท	3-2
ตารางที่ 4-1	การเปรียบเทียบคุณลักษณะสำคัญของแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ กับแผนแม่บทฯ ฉบับเดิม	4-3
ตารางที่ 5-1	สรุปยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงานและโครงการด้านมรดกวัฒนธรรม	5-4
ตารางที่ 5-2	สรุปรายละเอียดโครงการด้านมรดกวัฒนธรรม	5-4
ตารางที่ 5-3	สรุปยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงานและโครงการด้านการใช้ที่ดิน	5-6
ตารางที่ 5-4	สรุปรายละเอียดโครงการด้านการใช้ที่ดิน	5-6
ตารางที่ 5-5	สรุปยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงานและโครงการด้านภูมิทัศน์	5-8
ตารางที่ 5-6	สรุปรายละเอียดโครงการด้านภูมิทัศน์	5-8
ตารางที่ 5-7	สรุปยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงานและโครงการด้านการจราจร	5-10
ตารางที่ 5-8	สรุปรายละเอียดโครงการด้านการจราจร	5-10
ตารางที่ 5-9	สรุปยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงานและโครงการด้านสาธารณูปโภค	5-12
ตารางที่ 5-10	สรุปรายละเอียดโครงการด้านสาธารณูปโภค	5-12
ตารางที่ 5-11	สรุปยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงานและโครงการด้านสาธารณูปการ	5-14
ตารางที่ 5-12	สรุปรายละเอียดโครงการด้านสาธารณูปการ	5-14
ตารางที่ 5-13	สรุปยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงานและโครงการด้านกายภาพและวิถีชุมชน	5-16
ตารางที่ 5-14	สรุปรายละเอียดโครงการด้านกายภาพและวิถีชุมชน	5-16
ตารางที่ 5-15	สรุปยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงานและโครงการด้านการท่องเที่ยว	5-18
ตารางที่ 5-16	สรุปรายละเอียดโครงการด้านการท่องเที่ยว	5-18
ตารางที่ 5-17	สรุปแผนงานและโครงการที่มีการดำเนินการต่อเนื่องกันหลายพื้นที่	5-22
ตารางที่ 5-18	สรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณพระบรมมหาราชวัง	5-25
ตารางที่ 5-19	สรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านบางลำพู	5-28
ตารางที่ 5-20	สรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณถนนราชดำเนินกลาง-ผ่านฟ้า	5-31
ตารางที่ 5-21	สรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านเสาชิงช้า	5-34
ตารางที่ 5-22	สรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านปากคลองตลาด	5-37
ตารางที่ 5-23	สรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณวังเดิม-วังหลัง	5-40
ตารางที่ 5-24	สรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณวัดดุสิตาราม-บางยี่ขัน	5-43
ตารางที่ 5-25	สรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านบางขุนพรหม	5-46
ตารางที่ 5-26	สรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณนางเลิ้ง-มหานาค	5-49
ตารางที่ 5-27	สรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านเยาวราช-วงเวียน 22 กรกฎาคม	5-52
ตารางที่ 5-28	สรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านตลาดน้อย	5-55
ตารางที่ 5-29	สรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านกะดีจีน-คลองสาน	5-58
ตารางที่ 6-1	หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านต่าง ๆ	6-3

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 2-1	ประเภทของแหล่งมรดกที่จับต้องได้ จำแนกตามมรดกโลก	2-2
ภาพที่ 2-2	มิติของการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์	2-4
ภาพที่ 2-3	กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์	2-6
ภาพที่ 2-4	วิธีดำเนินการศึกษาในขั้นตอนการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล	2-7
ภาพที่ 2-5	วิธีดำเนินการศึกษาในขั้นตอนการสำรวจและประเมินคุณค่าแหล่งมรดก	2-8
ภาพที่ 2-6	วิธีดำเนินการศึกษาในขั้นตอนการจัดทำวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนา และการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์	2-8
ภาพที่ 4-1	ความจำเป็นในการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์	4-1
ภาพที่ 4-2	แนวคิดหลักในการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์	4-4
ภาพที่ 5-1	องค์ประกอบของแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์	5-1
ภาพที่ 6-1	รูปแบบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์	6-1
ภาพที่ 6-2	บทบาทของแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์	6-2
ภาพที่ 6-3	กลไกการถ่ายโอนสิทธิการพัฒนา	6-5
ภาพที่ 6-4	การดำเนินการของหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญเพื่อให้เป็นไปตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์	6-11

สารบัญแผนที่

		หน้า
แผนที่ 1-1	ขอบเขตพื้นที่ศึกษา	1-4
แผนที่ 3-1	มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ จำแนกตามสถานภาพและประเภท	3-3
แผนที่ 3-2	ผลการประเมินมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ในกรุงรัตนโกสินทร์	3-4
แผนที่ 3-3	มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในกรุงรัตนโกสินทร์	3-6
แผนที่ 3-4	ย่านและชุมชนสำคัญในกรุงรัตนโกสินทร์	3-7
แผนที่ 3-5	กรุงธนบุรี กรุงรัตนโกสินทร์ และพื้นที่อนุรักษ์ส่วนขยายฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตก	3-9
แผนที่ 3-6	การกำหนดขอบเขตของกรุงรัตนโกสินทร์เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา	3-10
แผนที่ 4-1	การกำหนดความเข้มข้นของพื้นที่อนุรักษ์ในกรุงรัตนโกสินทร์	4-7
แผนที่ 4-2	พัฒนาการเชิงพื้นที่ของกรุงรัตนโกสินทร์ และแหล่งมรดกสำคัญที่ควรได้รับการขบเน้น	4-9
แผนที่ 4-3	การจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่เป้าหมายในกรุงรัตนโกสินทร์	4-11
แผนที่ 5-1	แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา	5-3
แผนที่ 5-2	แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านมรดกวัฒนธรรม	5-5
แผนที่ 5-3	แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านการใช้ที่ดิน	5-7
แผนที่ 5-4	แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านภูมิทัศน์	5-9
แผนที่ 5-5	แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านการจราจร	5-11
แผนที่ 5-6	แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านสาธารณูปโภค	5-13
แผนที่ 5-7	แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านสาธารณูปการ	5-15
แผนที่ 5-8	แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านกายภาพและวิถีชุมชน	5-17
แผนที่ 5-9	แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านการท่องเที่ยว	5-19
แผนที่ 5-10	แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายพื้นที่	5-21
แผนที่ 5-11	แผนงานและโครงการที่ต้องมีการดำเนินการต่อเนื่องกันหลายพื้นที่	5-24
แผนที่ 5-12	ผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณพระบรมมหาราชวัง	5-27
แผนที่ 5-13	ผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านบางลำพู	5-30
แผนที่ 5-14	ผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณถนนราชดำเนินกลาง-ผ่านฟ้า	5-33
แผนที่ 5-15	ผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านเสาชิงช้า	5-36
แผนที่ 5-16	ผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านปากคลองตลาด	5-39
แผนที่ 5-17	ผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณวังหลัง-วังเดิม	5-42
แผนที่ 5-18	ผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณวัดดุสิตาราม-บางยี่ขัน	5-45
แผนที่ 5-19	ผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านบางขุนพรหม	5-48
แผนที่ 5-20	ผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านนางเลิ้ง-มหานาค	5-51
แผนที่ 5-21	ผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านเยาวราช-วงเวียน 22 กรกฎาคม	5-54
แผนที่ 5-22	ผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านตลาดน้อย	5-57
แผนที่ 5-23	ผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านกะดีจีน-คลองสาน	5-60

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

รัฐบาลได้กำหนดนโยบายการดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์มาตั้งแต่ พ.ศ. 2521 โดยมีวัตถุประสงค์คือ

- 1) เพื่อปรับปรุงพื้นที่บางส่วนให้เป็นที่ว่างและเป็นสวนสาธารณะ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ
- 2) เพื่ออนุรักษ์อาคารสถานที่และบริเวณบางส่วนที่มีคุณค่าทางศิลปกรรม สถาปัตยกรรม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์
- 3) เพื่อจำแนกและกำหนดประเภทการใช้ที่ดินให้เป็นสัดส่วน และให้ประสานกับระบบถนน แผนจราจร และระบบสาธารณูปโภคของเมือง

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้จัดตั้งคณะกรรมการโครงการกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งต่อมาปรับเปลี่ยนเป็นคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า ภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า พ.ศ. 2546 ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย จัดทำแผนผังแม่บทแนวทางและแผนปฏิบัติการในการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ กำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมการก่อสร้าง และสิ่งก่อสร้างภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ มาตรการทางการบริหาร และระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อลดความหนาแน่นแออัดของอาคารสถานที่และการจราจร ส่งเสริมให้มีพื้นที่โล่งสีเขียวเพิ่มมากขึ้น รักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและศิลปกรรม อนุรักษ์โบราณสถาน และสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมในกรุงรัตนโกสินทร์ ทั้งนี้ ได้มีการกำหนดแนวนโยบายและแผนแม่บทขึ้นมา 3 ฉบับ ได้แก่

- 1) แนวนโยบายการใช้ที่ดินบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์และบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี
: คณะรัฐมนตรีเห็นชอบเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2524
- 2) แผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
: คณะรัฐมนตรีเห็นชอบเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2540
- 3) แผนแม่บทและแผนปฏิบัติการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณฝั่งธนบุรีตรงข้ามบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์
: คณะรัฐมนตรีเห็นชอบเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2543

ทั้งนี้ แนวนโยบายและแผนแม่บทฯ ดังกล่าวได้ถูกนำมาใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมีโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ อาทิ โครงการรถไฟฟ้าใต้ดินสายสีม่วง โครงการรถไฟฟ้าใต้ดินสายสีส้ม โครงการรถไฟฟ้าใต้ดินสายสีน้ำเงิน ผ่านเข้ามาในเขตกรุงรัตนโกสินทร์ รวมทั้งการท่องเที่ยวในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์เป็นที่นิยมเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน การจราจร วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เป็นเหตุให้แผนแม่บทฯ และกรอบแนวคิดที่ใช้อยู่เดิมอาจจะไม่สอดคล้องกับสถานการณ์และแนวคิดที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องทบทวนแผนแม่บทฯ บูรณาการแผนงานและโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ให้เป็นแผนเดียวที่ทุกหน่วยงานยึดถือเป็นกรอบในการดำเนินงานต่อไป

รายงานเล่มนี้เป็นเล่มที่ 3 ของชุดรายงาน “แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์” ซึ่งประกอบด้วยรายงาน 4 เล่มด้วยกัน คือ เล่มที่ 1 “รายงานการศึกษา” เล่มที่ 2 “ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนา” เล่มที่ 3 “รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร” และเล่มที่ 4 “รายงานการสำรวจและประเมินคุณค่าสิ่งก่อสร้างที่ควรอนุรักษ์และปฏิสังขรณ์ในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์และบริเวณพื้นที่ต่อเนื่องกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก”

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อวิเคราะห์บริบท ปัญหาอุปสรรค และศักยภาพของพื้นที่บริเวณกรุงรัตนโกสินทร์
- 2) เพื่อสำรวจและประเมินคุณค่าของอาคารที่มีคุณค่าควรอนุรักษ์ในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์
- 3) เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์แผนงาน/โครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์
- 4) เพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์
- 5) เพื่อทบทวนแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์
- 6) เพื่อจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านภูมิทัศน์ ด้านการจราจร ด้านการใช้ที่ดิน ด้านสาธารณูปโภค ด้านสาธารณูปการ ด้านการท่องเที่ยว และด้านกายภาพและวิถีชุมชน

1.3 พื้นที่ศึกษา เป้าหมาย และขอบเขตการดำเนินงาน

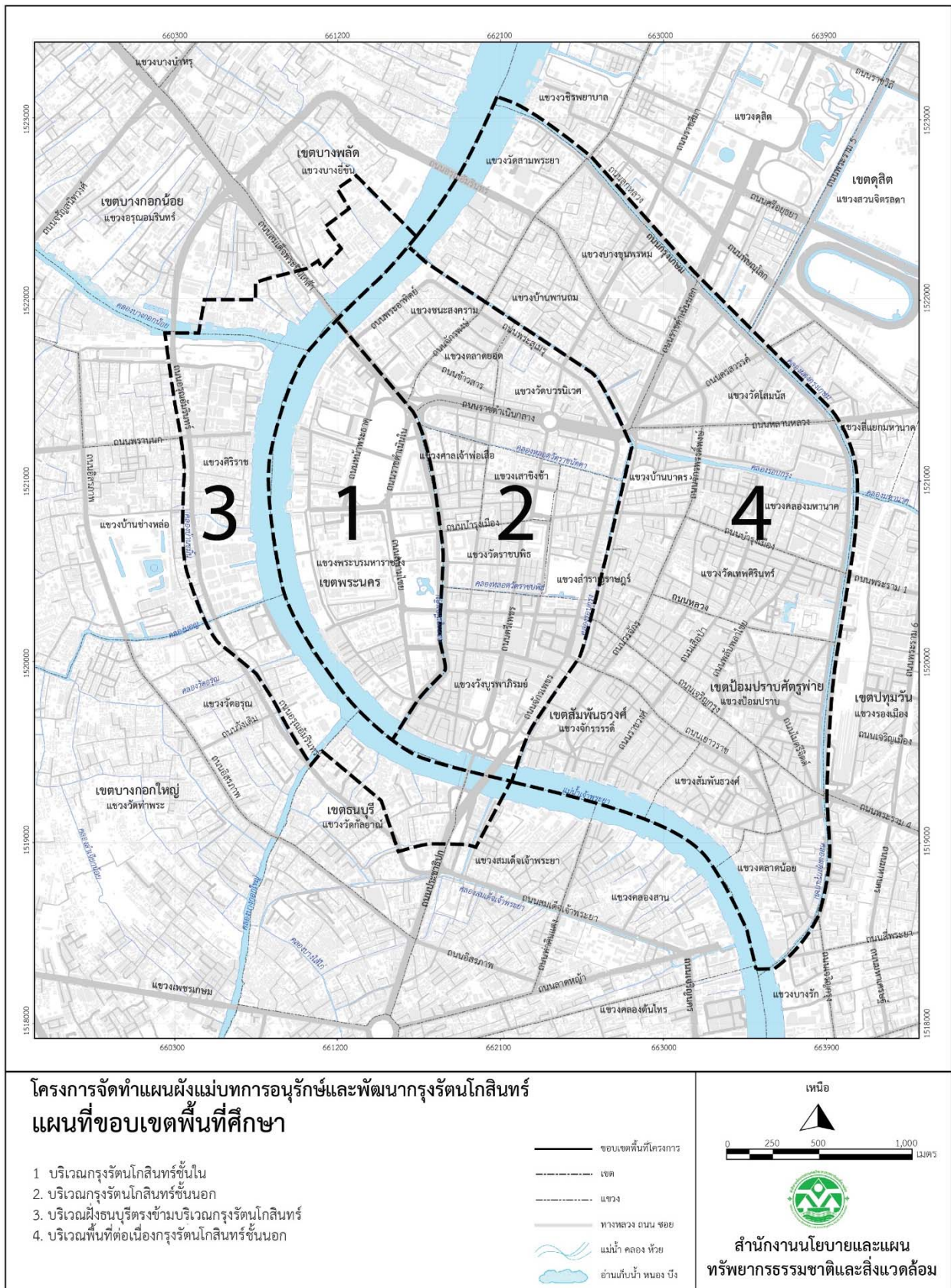
1.3.1 พื้นที่ศึกษา

ขอบเขตของพื้นที่ศึกษาประกอบด้วยพื้นที่ย่อย 4 บริเวณ โดย 2 บริเวณแรกกำหนดตามแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2540 บริเวณที่ 3 กำหนดตามแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณฝั่งธนบุรี ตรงข้ามบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งคณะรัฐมนตรีเห็นชอบเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2543 ส่วนบริเวณที่ 4 เป็นพื้นที่ที่กำหนดให้มีการศึกษาเพิ่มเติมโดยต่อขยายพื้นที่ทั้ง 3 บริเวณออกมาทางด้านตะวันออกจนถึงแนวคลองผดุงกรุงเกษม โดยมีรายละเอียดของพื้นที่ย่อยแต่ละบริเวณ ดังนี้

- 1) บริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลงใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท ภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน ในท้องที่แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 (บริเวณที่ 1) ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ในบริเวณระหว่างแนวกำแพงกลางคลองคูเมืองเดิมกับแนวกำแพงแม่น้ำเจ้าพระยา
- 2) บริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอกตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลงใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท ภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก ในท้องที่แขวงชนะสงคราม แขวงตลาดยอด แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ แขวงบวรนิเวศ แขวงเสาชิงช้า แขวงราชบพิธ แขวงสำราญราษฎร์ แขวงวังบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2530 (บริเวณที่ 2) ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ในบริเวณระหว่างแนวกำแพงกลางคลองคูเมืองเดิม (คลองหลอด) แนวกำแพงแม่น้ำเจ้าพระยากับแนวกำแพงกลางคลองรอบกรุง (คลองบางลำพู) แนวกำแพงกลางคลองรอบกรุง (คลองโอ่งอ่าง) แนวกำแพงแม่น้ำเจ้าพระยาบรรจบกับแนวกำแพงกลางคลองคูเมืองเดิม (คลองหลอด)

- 3) บริเวณฝั่งธนบุรีตรงข้ามบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง ใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิดหรือบางประเภท ภายในบริเวณฝั่งธนบุรีตรงข้ามบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ ในท้องที่แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด แขวงอรุณอมรินทร์ แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย แขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี และแขวงสมเด็จพระเจ้าพระยา เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2535 (บริเวณที่ 3) ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ในบริเวณระหว่างทิศตะวันออกจดแนวกิ่งกลางแม่น้ำเจ้าพระยา ทิศตะวันออกเฉียงเหนือจดคลองบางยี่ขันฝั่งตะวันออกเฉียงเหนือ ทิศตะวันตกจดแนวเส้นซึ่งลากตรงจากกำแพงวัดดาวดึงษารามจดคลองบางยี่ขัน กำแพงวัดดาวดึงษาราม ซอยวัดดาวดึงษ์ เส้นตรงซึ่งลากจากจุดบรรจบของซอยวัดดาวดึงษ์กับถนนสมเด็จพระปิ่นเกล้าไปจดจุดบรรจบของซอยวัดดุสิตาราม¹ กับถนนสมเด็จพระปิ่นเกล้า ซอยวัดดุสิตาราม¹ ซอยทางเข้าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและคลองขนมจีน คลองบางกอกน้อยฝั่งเหนือ คลองบ้านขมิ้นฝั่งตะวันตก และถนนอรุณอมรินทร์ฝั่งตะวันตก ทิศใต้จดคลองบางกอกใหญ่ฝั่งตะวันออก ซอยวัดกัลยาณ์ ถนนเทศบาลสาย 1 และเส้นตรงซึ่งลากจากจุดบรรจบของถนนประชาธิปไตย ถนนลอดใต้สะพานพุทธยอดฟ้าฯ ไปยังจุดบรรจบของถนนพญาไม้กับซอยอุทัย ซอยสมเด็จพระเจ้าพระยา 1 และเส้นตรงที่ลากต่อออกไปจนบรรจบกับกิ่งกลางแม่น้ำเจ้าพระยา
- 4) บริเวณพื้นที่ต่อเนื่องกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก (ถัดจากบริเวณที่ 2 ไปทางทิศตะวันออก) ตั้งแต่แนวกิ่งกลางคลองรอบกรุง (คลองบางลำพูและคลองโอ่งอ่าง) แนวกิ่งกลางแม่น้ำเจ้าพระยาด้านทิศเหนือและทิศใต้ และแนวคลองผดุงกรุงเกษมฝั่งตะวันออก (บริเวณที่ 4)

¹ สอดคล้องตามที่ปรากฏในข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร

แผนที่ 1-1 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

1.3.2 เป้าหมาย

การจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์มีเป้าหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งแผนผังแม่บทเพื่อการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม ควบคู่ไปกับการพัฒนาพื้นที่บริเวณกรุงรัตนโกสินทร์และพื้นที่ต่อเนื่อง โดยจัดทำเป็นแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ด้านต่าง ๆ และรายงาน ดังต่อไปนี้

- 1) แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านภูมิทัศน์
- 2) แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านการจราจร
- 3) แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านการใช้ที่ดิน
- 4) แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านสาธารณูปโภค
- 5) แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านสาธารณูปการ
- 6) แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านการท่องเที่ยว
- 7) แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านกายภาพและวิถีชุมชน
- 8) รายงานการสำรวจและประเมินคุณค่าสิ่งก่อสร้างที่ควรอนุรักษ์และปฏิสังขรณ์ในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ และบริเวณพื้นที่ต่อเนื่องกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก

1.3.3 ขอบเขตการดำเนินงาน

ขอบเขตการดำเนินงานในการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ มีดังต่อไปนี้

- 1) วิเคราะห์บริบท ปัญหา อุปสรรค และศักยภาพของพื้นที่บริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ รวมถึงทิศทาง แนวคิด และกระบวนทัศน์ในการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ที่ครอบคลุมทุกด้าน เช่น ด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี สถาปัตยกรรม กายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว กรรมสิทธิ์ที่ดิน และกฎหมาย เป็นต้น
- 2) ประมวลและวิเคราะห์โครงการพัฒนาต่าง ๆ ในพื้นที่และที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของทุกภาคส่วน ร่วมกับการประมวลและวิเคราะห์บทบาทอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 3) วิเคราะห์และทบทวนแผนงานอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
- 4) สำรวจและประเมินคุณค่าอาคารสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าควรอนุรักษ์และปฏิสังขรณ์ในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน และบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก ตั้งแต่แนวคลองรอบกรุง (คลองบางลำพู-คลองโอ่งอ่าง) ถึงแนวคลองผดุงกรุงเกษม
- 5) ศึกษาวิเคราะห์คุณค่าความสำคัญและศักยภาพบริเวณพื้นที่ต่อเนื่องกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก ตั้งแต่แนวคลองรอบกรุง (คลองบางลำพูและคลองโอ่งอ่าง) ถึงแนวคลองผดุงกรุงเกษม ประเมินความเป็นไปได้ในการขยายขอบเขตพื้นที่อนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่นำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม
- 6) เสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการ มาตรการและกลไกเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเป็นที่ยอมรับจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านภูมิทัศน์ การจราจร การใช้ที่ดิน สาธารณูปโภค สาธารณูปการ การท่องเที่ยว และด้านกายภาพและวิถีชุมชน เป็นต้น โดยระบุรายละเอียดในประเด็นสำคัญ เช่น หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินงาน สถานที่ดำเนินการ แผนผังการดำเนินงาน ระยะเวลาดำเนินการ งบประมาณ แหล่งที่มาของงบประมาณ หน่วยงานที่รับผิดชอบ และผลที่คาดว่าจะได้รับ

7) ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประชาชนและชุมชนในเขตพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ การดำเนินงาน และจัดประชุมรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำแผนผังแม่บทฯ อย่างน้อย 3 ครั้ง และ จัดประชุมกลุ่มย่อยอย่างน้อย 6 ครั้ง

1.4 ประโยชน์ที่จะได้รับการดำเนินโครงการ

ผลของการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์จะช่วยให้ได้กรอบการอนุรักษ์และพัฒนา กรุงรัตนโกสินทร์ที่มีการบูรณาการนโยบายด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ รวมทั้งได้แนวทางการบริหารจัดการ มาตรการ และกลไกเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินนโยบาย การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในรายงานเล่มนี้มีการกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน ดังต่อไปนี้

- 1) กรุงรัตนโกสินทร์ หมายถึง พื้นที่หมายเลข 1-4 ดังแสดงในแผนที่ 1-1
- 2) มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้หรือแหล่งมรดก หมายถึง สิ่งก่อสร้างที่ควรอนุรักษ์และปฏิสังขรณ์หรือ สิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่า
- 3) ผู้ทรงสิทธิ หมายถึง บุคคลหรือนิติบุคคลที่มีอำนาจ หรือมีความสามารถเต็มในการถือครองเป็นเจ้าของ หรือในการจัดการ และได้รับประโยชน์อันชอบธรรมจากการครอบครองสินทรัพย์ตามกฎหมาย
- 4) ผู้ใช้ประโยชน์ หมายถึง บุคคลหรือนิติบุคคลที่ครอบครองเพื่อใช้ประโยชน์โดยไม่มีสิทธิเป็นเจ้าของ สินทรัพย์ตามกฎหมาย
- 5) พระนามของพระมหากษัตริย์สละโดยพระราชสมัญญา "มหาราช"
- 6) ชื่อวัดสะกดตามพจนานุกรมวิสามานยนามไทย : วัด วัง ถนน สะพาน ป้อม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2548) โดยละสร้อย
- 7) ชื่อโบราณสถาน (นอกเหนือจากชื่อวัด) สะกดตามประกาศในราชกิจจานุเบกษาและระบบภูมิสารสนเทศ แหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของกรมศิลปากร

1.6 เนื้อหาภายในเล่มรายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร

สาระสำคัญของแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ในเล่มรายงานสรุปสำหรับผู้บริหารเป็นการสรุปผลการศึกษาจากเล่มรายงานการศึกษาและยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนา เพื่อใช้สำหรับผู้บริหารหรือใช้ในการ เผยแพร่แก่สาธารณชน โดยมีสาระสำคัญ ประกอบด้วย 5 ส่วน ส่วนแรกอธิบายแนวคิด ขั้นตอน และวิธีการดำเนินงานเพื่อ จัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ส่วนที่สองแสดงผลการศึกษาและวิเคราะห์คุณค่ามรดก วัฒนธรรมในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ ส่วนที่สามนำเสนอแนวคิดและวิสัยทัศน์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ส่วนที่ สี่แสดงรายละเอียดของแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ โดยจำแนกเป็นยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และ พัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา ประกอบด้วย ด้านมรดกวัฒนธรรม ด้านการใช้ที่ดิน ด้านภูมิทัศน์ ด้านการจราจร ด้าน สาธารณูปโภค ด้านสาธารณูปการ ด้านกายภาพและวิถีชุมชน และด้านการท่องเที่ยว กับยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนา

กรุงรัตนโกสินทร์ รายพื้นที่ ประกอบด้วยพื้นที่เป้าหมาย 12 พื้นที่ ตามลำดับ และท้ายสุดในส่วนที่ห้านำเสนอแนวทางการนำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ไปสู่การปฏิบัติ

บทที่ 2

แนวคิด ขั้นตอน และวิธีการดำเนินงานเพื่อจัดทำแผนผังแม่บท การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

เนื้อหาในบทนี้เป็นการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับแหล่งมรดกวัฒนธรรม แนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และการกำหนดขั้นตอนและวิธีดำเนินงานเพื่อจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

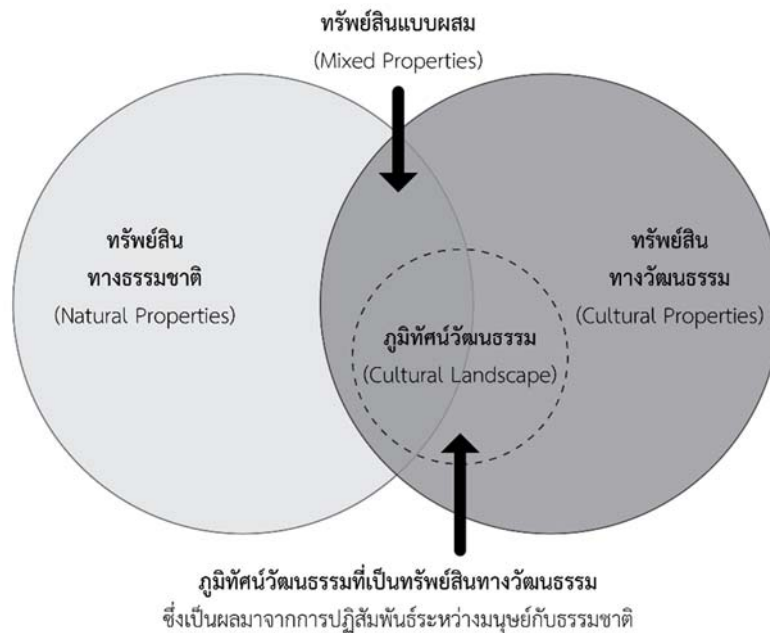
2.1 แนวคิดการดำเนินโครงการ

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งมรดก (Heritage Place)

กฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม (คณะกรรมการโบราณสถานแห่งชาติว่าด้วยสภาการโบราณสถานระหว่างประเทศ, 2554) ได้ให้คำจำกัดความของ “มรดกวัฒนธรรม” ว่าเป็นผลงานสร้างสรรค์ของชนในชาติที่เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันมีคุณค่าที่ได้รับการสืบทอดมาจากรุ่นก่อน เป็นประจักษ์พยานของพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ หมายรวมถึงสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นและระบบนิเวศซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า ไม่สามารถหาทดแทนได้เป็นเครื่องหมายที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของผู้คนในอดีต แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมที่โดดเด่นและเอกลักษณ์ของพื้นที่ มีการสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและควรค่าแก่การสืบสานต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ มรดกวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ “มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้” และ “มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ หมายถึง มรดกวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม มองเห็นและจับต้องได้ เช่น สถาปัตยกรรม กลุ่มอาคาร ย่านชุมชน เมืองเก่า แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ เป็นต้น ส่วนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ หมายถึง มรดกวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถจับต้องหรือแสดงให้เป็นทางกายภาพได้ เช่น ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี วิถีชีวิตซึ่งถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งสู่อีกหนึ่ง นอกจากนี้ยังให้ความหมายของแหล่งมรดกวัฒนธรรมว่าหมายถึงมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ที่เป็นอสังหาริมทรัพย์

ในขณะที่ยูเนสโก (UNESCO, 2010) ได้จำแนกมรดกวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภทหลัก คือ “ทรัพย์สินทางธรรมชาติ (Natural Properties)” หรือแหล่งมรดกที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของธรรมชาติ และ “ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม (Cultural Properties)” หรือแหล่งมรดกที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ นอกจากนี้ยังมี “ทรัพย์สินแบบผสม (Mixed Properties)” ซึ่งเกิดจากการผสมผสานของทรัพย์สินทางธรรมชาติและทรัพย์สินทางวัฒนธรรม เรียกว่า “ภูมิทัศน์วัฒนธรรม (Cultural Landscape)”

เนื่องจากแหล่งมรดกวัฒนธรรมโดยส่วนใหญ่มีขอบเขตและที่ตั้งที่ชัดเจน จึงมักนิยมใช้คำว่า “Sites” หรือ “Places” แทนคำว่า “Properties” จึงเกิดคำว่า “Heritage Sites” และ “Heritage Places” และกลายเป็นที่นิยมใช้อย่างแพร่หลาย ซึ่งตรงกับภาษาไทยว่า “แหล่งมรดก” หรือบางครั้งอาจเรียกว่า “แหล่งมรดกวัฒนธรรม” เพื่อให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

ภาพที่ 2-1 ประเภทของแหล่งมรดกที่จับต้องได้ จำแนกตามมรดกโลก
ที่มา unesco.org

2.1.2 แนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

แนวคิดในการอนุรักษ์แหล่งมรดกและการอนุรักษ์เมืองมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องเรื่อยมานับตั้งแต่กฎบัตรเวนิซ พ.ศ. 2507 (The Venice Charter, 1964) ซึ่งเป็นกฎบัตรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์และบูรณะโบราณสถานและแหล่งที่ตั้งที่ได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมระหว่างประเทศครั้งที่ 2 ระหว่างสถาปนิกและช่างผู้ปฏิบัติงานกับโบราณสถานใน ค.ศ.1964 ในกฎบัตรดังกล่าวได้ให้คำจำกัดความของ “โบราณสถาน” ว่าครอบคลุมทั้งสิ่งก่อสร้างทั้งทางสถาปัตยกรรมและบริเวณเมืองหรือชนบทที่เกี่ยวข้อง และให้หมายความรวมถึงงานธรรมาสามัญจากอดีตที่ทวีความสำคัญทางวัฒนธรรมตามกาลเวลา

ในกฎบัตรว่าด้วยมรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น (Charter on the Built Vernacular Heritage, 1999) ได้ระบุความสำคัญของ “มรดกสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่น (Built Vernacular Heritage)” ว่าเป็นการแสดงออกพื้นฐานทางวัฒนธรรมของชุมชนและความสัมพันธ์กับบริบทที่ตั้ง และแสดงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม จึงควรได้รับการอนุรักษ์เพื่อคงคุณค่าทางวัฒนธรรมของสิ่งก่อสร้างพื้นถิ่นดังกล่าว

ในขณะที่กฎบัตรวอชิงตัน (Washington Charter, 1987) ซึ่งเป็นกฎบัตรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์เมืองและชุมชนเมืองประวัติศาสตร์ เน้นความสำคัญของชุมชนเมืองที่พัฒนาขึ้นตามกาลเวลา หรือตามแผนพัฒนาซึ่งแสดงถึงความหลากหลายของสังคมในประวัติศาสตร์ รวมถึงสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยมีหลักการสำคัญ คือ การอนุรักษ์เมืองและชุมชนจะต้องผสานเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคมและการวางผังเมือง มีความเป็นสหศาสตร์ สร้างความต่อเนื่องระหว่างชุมชนเมืองประวัติศาสตร์และพื้นที่ส่วนอื่นของเมือง มีการยกระดับคุณภาพของพื้นที่พักอาศัย การจัดระเบียบจราจร แหล่งมรดกต้องได้รับการอนุรักษ์และคุ้มครองจากภัยธรรมชาติและสิ่งรบกวน และที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

ในส่วนของแนวคิดจากกฎบัตร Ename (Ename Charter, 2004) ซึ่งถูกก่อตั้งขึ้นเพื่อการแปลความหมายของแหล่งมรดกวัฒนธรรม ได้เน้นถึงความเป็นของแท้ (Authenticity) ที่จะต้องได้รับความเคารพและความยั่งยืน (Sustainability) ทางสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

นอกจากนั้น ยังพบแนวคิดสำคัญจากกฎบัตรระหว่างประเทศว่าด้วยการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (International Cultural Tourism Charter, 1999) ซึ่งได้ให้หลักการในการสร้างเสริมและพัฒนการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมว่าต้องคำนึงถึงมิติทางด้านสุนทรียภาพ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ต้องคำนึงถึงคุณค่าของแหล่งมรดกวัฒนธรรมและผลกระทบของจำนวนผู้มาเยือน การกระตุ้นเตือนให้ผู้มาเยือนให้ความเคารพต่อคุณค่าและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนอนุรักษ์และจัดการการท่องเที่ยว

ผลจากการทบทวนแนวคิดในการอนุรักษ์แหล่งมรดกข้างต้นจะเห็นได้ว่า การอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งมรดกในปัจจุบันมีขอบเขตที่ครอบคลุมมิติทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เป้าหมายของการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งมรดกไม่ได้จำกัดเพียงการอนุรักษ์และปกป้องทรัพยากร (Resources) ที่เป็นแหล่งมรดกและบริบทที่เกี่ยวข้อง แต่ยังรวมถึงมิติด้านอื่น ๆ ทั้งทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดย Srinivas, H. (2015) เชื่อว่านโยบายการอนุรักษ์แหล่งมรดกวัฒนธรรมจำเป็นต้องทำให้ชุมชนเห็นถึงคุณค่าของแหล่งมรดกและต้องการบูรณาการร่วมกับการวางแผนด้านอื่น ๆ ในระดับเมือง ทั้งนี้ นโยบายการอนุรักษ์และพัฒนาที่ดีควรมีคุณลักษณะสำคัญ คือ

- 1) ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของเมืองและความภูมิใจของชุมชน
- 2) ครอบคลุมและบูรณาการมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 3) นำไปสู่คุณภาพชีวิตผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 4) สร้างโอกาสในการจ้างงานและลดความยากจน
- 5) ในระยะยาวต้องนำไปสู่เป้าหมายที่ยั่งยืน
- 6) ช่วยสนับสนุนการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้
- 7) มีการดำเนินการในระดับท้องถิ่นและมีรายละเอียดในระดับพื้นที่ย่อย

ภาพที่ 2-2 แสดงให้เห็นถึงมิติของการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งประกอบไปด้วยแกน X ในแนวนอน และแกน Y ในแนวตั้ง ในส่วนของแกน X นั้นเป็นเรื่องของการอนุรักษ์ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่อยู่เหนือแกน X เป็นนโยบายด้านการพัฒนา และส่วนที่อยู่ใต้แกน X เป็นนโยบายด้านการอนุรักษ์ ในส่วนของแกน Y นั้น เป็นระดับของการดำเนินการ ส่วนที่อยู่ซ้ายมือของแกน Y เป็นการดำเนินการในระดับเมือง ขณะที่ส่วนที่อยู่ขวามือของแกน Y เป็นการดำเนินการในระดับชุมชนหรือพื้นที่เฉพาะ

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างแกน X และแกน Y ดังกล่าว สามารถแบ่งพื้นที่ของแผนภูมิได้เป็น 4 ส่วน ส่วนแรกอยู่ด้านล่างขวามือเป็นนโยบายที่ต้องดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์ในระดับชุมชนหรือพื้นที่เฉพาะ ประกอบด้วยนโยบายอนุรักษ์และดูแลแหล่งมรดกทั้งในด้านประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม การส่งเสริมอัตลักษณ์เมืองและความภูมิใจของประชาชนในพื้นที่ และการสร้างการรับรู้แห่งสถานที่ ส่วนที่สองอยู่ด้านล่างซ้ายมือ เป็นนโยบายการอนุรักษ์ที่ต้องดำเนินการในระดับเมือง ประกอบด้วยนโยบายด้านผังเมืองและการใช้ที่ดินกับการควบคุมอาคาร การจัดการด้านจราจรและขนส่ง สาธารณูปโภค สาธารณูปการ และการออกแบบชุมชนและภูมิทัศน์เมือง ส่วนที่สามอยู่ด้านบนขวามือเป็นนโยบายการพัฒนาที่ต้องดำเนินการในระดับชุมชน ประกอบด้วยนโยบายด้านการยกระดับคุณภาพชีวิต กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และการจัดการสภาพแวดล้อมและวิถีชุมชน ส่วนที่สี่อยู่ด้านบนซ้ายมือเป็นนโยบายการพัฒนาที่ต้องดำเนินการในระดับเมือง ประกอบด้วย การส่งเสริมและจัดการการท่องเที่ยว การสร้างงาน และการลดความยากจน

ภาพที่ 2-2 มิติของการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

ที่มา ปรับปรุงจาก Srinivas, H. (2015)

2.2 ขั้นตอนการดำเนินงาน

การจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์มีกระบวนการและขั้นตอนหลักเหมือนกับการวางแผนแม่บททั่วไป แต่มีรายละเอียดของการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนที่มีความเฉพาะตัวเนื่องจากเป็นแผนผังแม่บทที่เน้นการอนุรักษ์แหล่งมรดกเป็นหลัก ขั้นตอนและรายละเอียดการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน มีดังนี้

1) **การจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล** เป็นขั้นตอนเริ่มต้นในกระบวนการวางแผน ข้อมูลที่จัดเก็บจะมีทั้งข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิ ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และการพัฒนาของพื้นที่ ผังเมือง การใช้ที่ดิน สถาปัตยกรรม ภูมิทัศน์เมือง การจราจรขนส่ง สาธารณูปโภค สาธารณูปการ สภาพเศรษฐกิจ สังคม ประชากร สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว รวมทั้งแผนงานและโครงการพัฒนาต่าง ๆ ส่วนข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ การสำรวจภาคสนามในด้านต่าง ๆ ข้างต้น เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเพิ่มเติมรายละเอียดของข้อมูลให้มีความสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลทุติยภูมิ

จากนั้นจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์ ปัญหา อุปสรรค แนวโน้มและศักยภาพของพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ นอกจากการจัดเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในขั้นตอนนี้ยังต้องมีการทบทวนนโยบายการใช้ที่ดินบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์และบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี แผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ตลอดจนแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณฝั่งธนบุรี ตรงข้ามกรุงรัตนโกสินทร์ ว่ามีความเหมาะสมหรือมีจุดอ่อนอย่างไร และสามารถปรับปรุงในการจัดทำแผนผังแม่บทฉบับใหม่ได้หรือไม่บ้าง ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จึงกำหนดให้มี

การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ทั้งแบบกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย

2) การสำรวจและประเมินคุณค่าแหล่งมรดก เป็นขั้นตอนที่สำคัญและต้องใช้ในการสำรวจภาคสนามเป็นหลัก โดยใช้แบบสำรวจและประเมินคุณค่าแหล่งมรดก ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลโดยสรุปของแหล่งมรดก เช่น ที่ตั้ง ผู้ทรงสิทธิองค์ประกอบหลัก และมีการประเมินคุณค่าแหล่งมรดกตามหลักเกณฑ์ทางวิชาการ ผลการวิเคราะห์แบบสำรวจและประเมินคุณค่าแหล่งมรดกช่วยให้สามารถกำหนดทิศทางและกลุ่มของการอนุรักษ์และพัฒนาได้อย่างเหมาะสม และนำไปใช้จัดทำรายงานการสำรวจและประเมินคุณค่าสิ่งก่อสร้างที่ควรอนุรักษ์และปฏิสังขรณ์ในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์และบริเวณพื้นที่ต่อเนื่องกรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นนอก

3) การกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนา เป็นขั้นตอนที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ เนื่องจากเป็นการมองภาพอนาคตที่ต้องการจะเกิดขึ้นในระยะยาว และจัดทำยุทธศาสตร์เชิงนโยบายที่จะนำไปสู่วิสัยทัศน์ดังกล่าว วิสัยทัศน์ที่จัดทำขึ้นจะต้องสอดคล้องกับบริบทของกรุงรัตนโกสินทร์และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4) การกำหนดแนวคิดและกรอบการวางแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ เป็นการกำหนดภาพรวมของการอนุรักษ์และพัฒนา มีเป้าหมายหลักคือการสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์แหล่งมรดกและการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน เป็นการกำหนดขอบเขตเบื้องต้นสำหรับแผนผังแม่บทในด้านต่าง ๆ ว่าควรอยู่ในระดับใด มีข้อจำกัดตรงไหนและควรมีทิศทางอย่างไร โดยแผนผังแม่บทแต่ละด้านมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ

5) การจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายละเอียด เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงาน และโครงการ ซึ่งระบุพื้นที่ดำเนินการ งบประมาณ ระยะเวลาดำเนินการ และหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยจำแนกเป็นแผนรายสาขาด้านต่าง ๆ ได้แก่

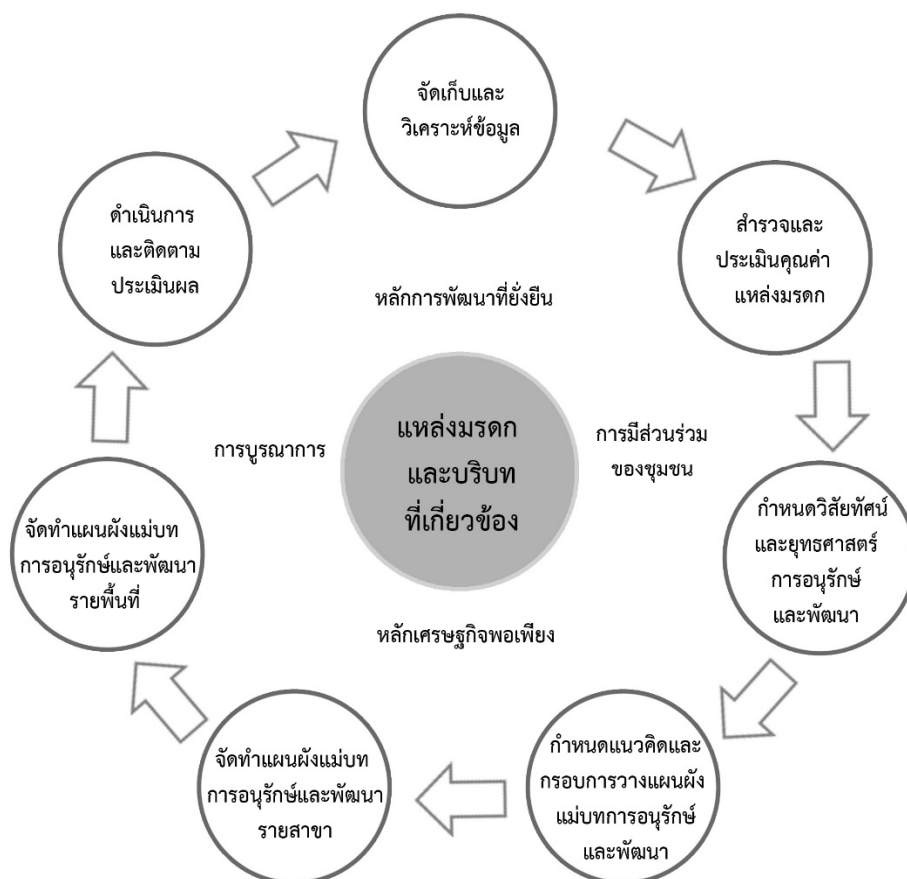
- แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านมรดกวัฒนธรรม
- แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านการใช้ที่ดิน
- แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านการจราจร
- แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านภูมิทัศน์
- แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านสาธารณูปโภค
- แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านสาธารณูปการ
- แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านกายภาพและวิถีชุมชน
- แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านการท่องเที่ยว

ทั้งนี้ เพื่อให้ได้แผนผังแม่บทที่มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของประชาชนและชุมชน จึงต้องมีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำแผนผังแม่บทฯ ทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย

6) การจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายละเอียด เป็นขั้นตอนต่อเนื่องจากขั้นตอนที่ 5 ดำเนินการโดยกำหนดพื้นที่เป้าหมาย และนำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ทุกสาขามานบูรณาการลงในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ โดยมีรายละเอียดของโครงการต่าง ๆ ตำแหน่งหรือพื้นที่ที่จะดำเนินการ งบประมาณ ระยะเวลาดำเนินการ และหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างครบถ้วน

7) การดำเนินการและติดตามประเมินผล เป็นขั้นตอนที่หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการนำแผนผังแม่บทในส่วนที่รับผิดชอบไปดำเนินการ โดยจัดทำแผนปฏิบัติการ ตั้งงบประมาณหรือเสนอของบสนับสนุนจากรัฐบาล และ

ดำเนินการ มีสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกลางช่วยประสานงาน มีการติดตามผลการดำเนินงาน ประเมิน และทบทวนแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ตามเวลาที่กำหนด ซึ่งจะนำไปสู่การดำเนินการในรอบใหม่ของกระบวนการวางแผน

ภาพที่ 2-3 กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

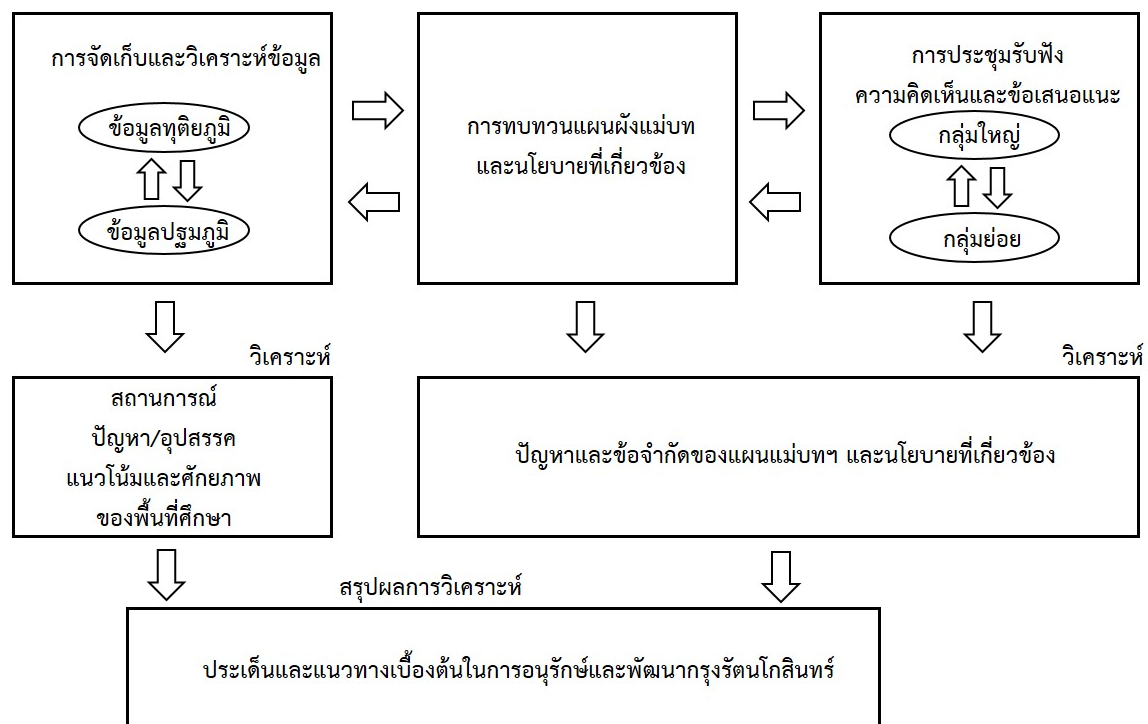
2.3 วิธีดำเนินการศึกษา

วิธีดำเนินการศึกษาเพื่อจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นการดำเนินการตามหลักการของการวางแผนซึ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย รวมถึงการสำรวจและประเมินคุณค่าแหล่งมรดกตามหลักวิชาการ

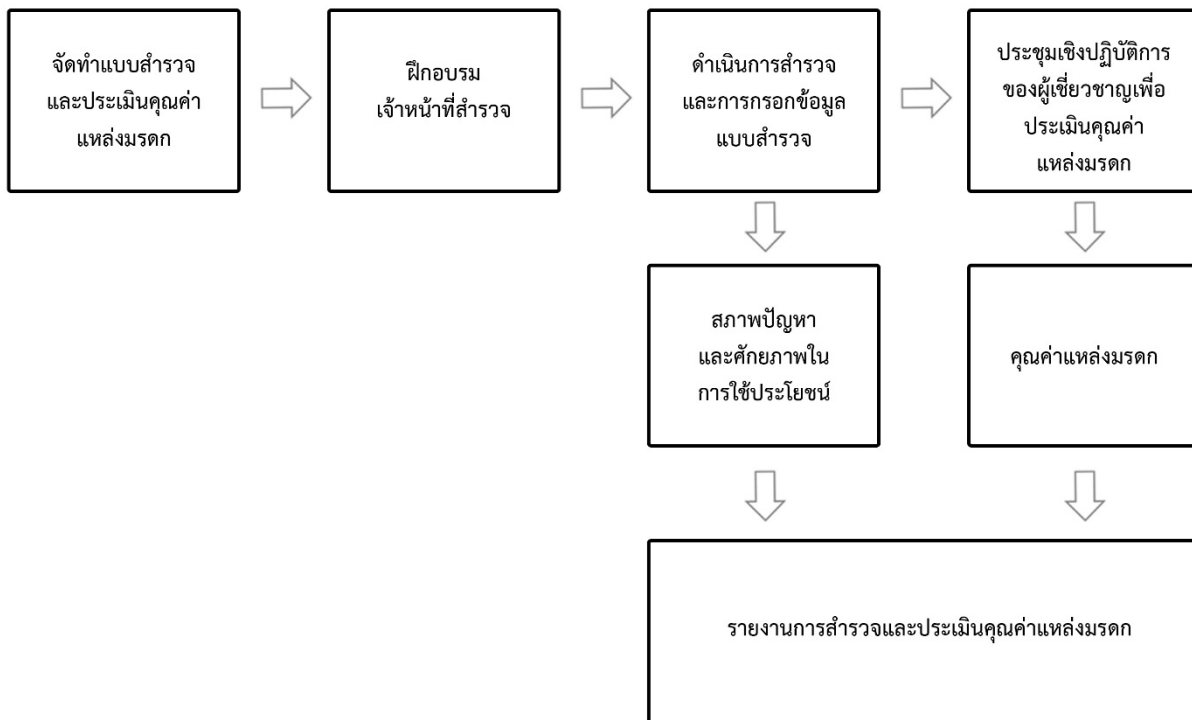
วิธีดำเนินการในขั้นตอนที่สำคัญของการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1) **การจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล** เป็นการศึกษาโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิควบคู่กับข้อมูลปฐมภูมิที่จัดเก็บในภาคสนาม และการวิเคราะห์ทบทวนแผนแม่บทและนโยบายที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันก็ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม โดยการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในรูปแบบการประชุมกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย โดยในการประชุมกลุ่มย่อยจะดำเนินการในลักษณะของการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก ผลการดำเนินงานในส่วนนี้จะทำให้ได้ประเด็นและแนวทางเบื้องต้นในการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนาต่อไป (ภาพที่ 2-4)

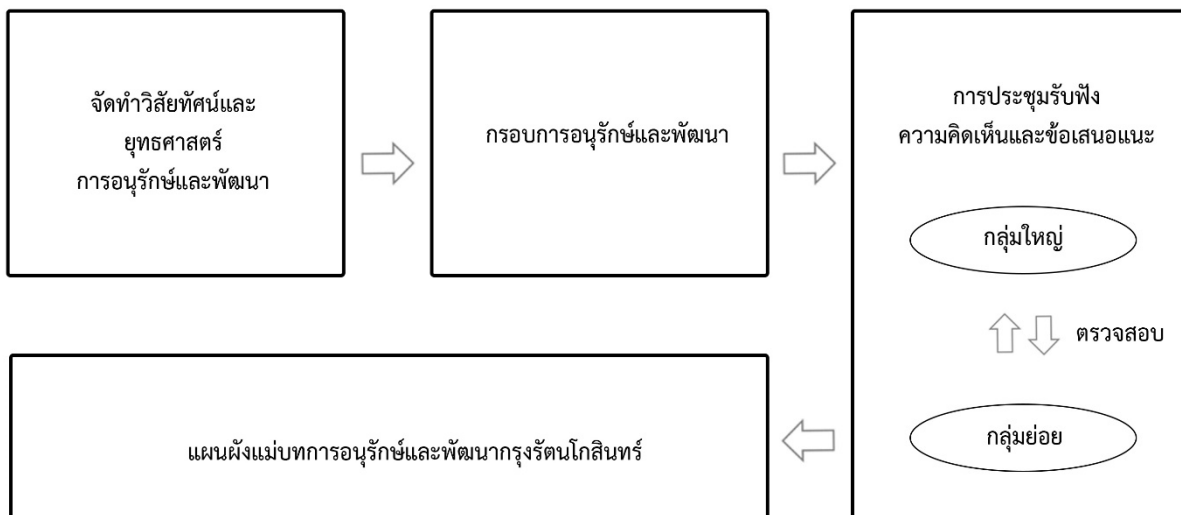
3) การจัดทำวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนา และการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนา กรุงเทพมหานคร นอกจากใช้หลักวิชาการและความเชี่ยวชาญของคณะที่ปรึกษาแล้ว ยังต้องการกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งใช้วิธีการเดียวกับขั้นตอนแรก โดยจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในรูปแบบการประชุมกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย เพื่อให้ได้วิสัยทัศน์และแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนากรุงเทพมหานครที่ชัดเจน นำไปสู่การร่วมกันพัฒนาแผนผังแม่บทที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และเป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วน เพื่อให้ได้แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงเทพมหานครที่มีความสมบูรณ์ที่สุด (ภาพที่ 2-6)

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 2-5 วิธีดำเนินการศึกษาในขั้นตอนการสำรวจและประเมินคุณค่าแหล่งมรดก

ภาพที่ 2-6 วิธีดำเนินการศึกษาในขั้นตอนการจัดทำวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนา และการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

บทที่ 3

มรดกวัฒนธรรมในกรุงรัตนโกสินทร์

มรดกวัฒนธรรมในกรุงรัตนโกสินทร์ ประกอบด้วย “มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้” หรือ “แหล่งมรดก” ซึ่งเป็นมรดกวัฒนธรรมที่เป็นเป้าหมายหลัก และ “มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้” หรือ “วิถีวัฒนธรรม” ซึ่งเป็นเป้าหมายรองในการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

3.1 มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้

มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้หรือแหล่งมรดกในกรุงรัตนโกสินทร์มีอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งสะท้อนถึงความรุ่งเรืองของประวัติศาสตร์และพัฒนาการที่ยาวนานมาอย่างต่อเนื่อง นอกจากเป็นศูนย์กลางการปกครองของประเทศแล้ว ยังเป็นศูนย์รวมของงานสถาปัตยกรรมและพื้นที่สาธารณะที่เป็นมรดกวัฒนธรรมชิ้นเอกในแต่ละยุคสมัย ทั้งนี้ สามารถจำแนกแหล่งมรดกในพื้นที่ศึกษาออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้แก่

- 1) พระราชวังและวัง
- 2) วัด
- 3) เทวสถาน มัสยิด โบสถ์และศาลเจ้า
- 4) บ้านพักอาศัย
- 5) ดึกแถว
- 6) อาคารสาธารณะและอาคารพาณิชย์
- 7) อนุสาวรีย์
- 8) แม่น้ำ คูคลองและสะพาน
- 9) ป้อมและกำแพงเมือง
- 10) พื้นที่โล่ง

นอกจากการจำแนกประเภทมรดกวัฒนธรรมดังกล่าวข้างต้น ยังสามารถจำแนกมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้หรือแหล่งมรดก ตามสถานภาพ ได้แก่

- 1) โบราณสถานที่ขึ้นทะเบียน
- 2) โบราณสถานที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียน
- 3) แหล่งมรดกสำคัญอื่น ๆ ได้แก่ มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานและไม่อยู่ในรายชื่อ “โบราณสถานที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียน” ของกรมศิลปากร

จากข้อมูลระบบภูมิสารสนเทศแหล่งมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของกรมศิลปากร พบว่า ในพื้นที่ศึกษามีโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนแล้วทั้งสิ้น 121 แห่ง เป็นพระราชวังและวัง 12 แห่ง วัด 36 แห่ง เทวสถาน มัสยิด โบสถ์และศาลเจ้า 6 แห่ง บ้านพักอาศัย 2 แห่ง ดึกแถว 12 แห่ง อาคารสาธารณะและอาคารพาณิชย์ 23 แห่ง อนุสาวรีย์ 2 แห่ง แม่น้ำ คูคลองและสะพาน 19 แห่ง ป้อมและกำแพงเมือง 7 แห่ง และที่โล่ง 2 แห่ง

นอกจากนี้ยังระบุรายชื่อของ “โบราณสถานที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียน” อีกจำนวนหนึ่ง มีจำนวนทั้งสิ้น 119 แห่ง เป็นพระราชวังและวัง 12 แห่ง วัด 31 แห่ง เทวสถาน มัสยิด โบสถ์และศาลเจ้า 9 แห่ง บ้านพักอาศัย 13 แห่ง ดึกแถว 22 แห่ง อาคารสาธารณะและอาคารพาณิชย์ 20 แห่ง อนุสาวรีย์ 2 แห่ง แม่น้ำ คูคลองและสะพาน 8 แห่ง ป้อมและกำแพงเมือง 1 แห่ง และที่โล่ง 1 แห่ง

ส่วนแหล่งมรดกสำคัญอื่น ๆ นอกเหนือจากโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนแล้วและโบราณสถานที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียน มีจำนวนทั้งสิ้น 79 แห่ง เป็นพระราชวังและวัง 2 แห่ง วัด 11 แห่ง เทวสถาน มัสยิด โบสถ์และศาลเจ้า 15 แห่ง บ้านพักอาศัย 7 แห่ง ดึกแถว 12 แห่ง อาคารสาธารณะและอาคารพาณิชย์ 17 แห่ง อนุสาวรีย์ 9 แห่ง แม่น้ำ คูคลองและสะพาน 5 แห่ง และที่โล่ง 1 แห่ง

ตารางที่ 3-1 มรดกวัฒนธรรมที่ต้องได้ในกรุงรัตนโกสินทร์ จำแนกตามสถานะและประเภท

ประเภทมรดกที่ต้องได้	โบราณสถานที่ขึ้นทะเบียน	โบราณสถานที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียน	แหล่งมรดกสำคัญอื่น ๆ	รวม
พระราชวังและวัง	12	12	2	26
วัด	36	31	11	78
เทวสถาน มัสยิด โบสถ์ และศาลเจ้า	6	9	15	30
บ้านพักอาศัย	2	13	7	22
ดึกแถว	12	22	12	46
อาคารสาธารณะ และอาคารพาณิชย์	23	20	17	60
อนุสาวรีย์	2	2	9	13
แม่น้ำ คูคลอง และสะพาน	19	8	5	32
ป้อม กำแพงเมือง	7	1	-	8
พื้นที่โล่ง	2	1	1	4
รวม	121	119	79	319

มรดกวัฒนธรรมที่ต้องได้ในกรุงรัตนโกสินทร์มีอยู่เป็นจำนวนมากและมีคุณค่าความสำคัญแตกต่างกัน สามารถแบ่งกลุ่มแหล่งมรดกตามระดับความสำคัญจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

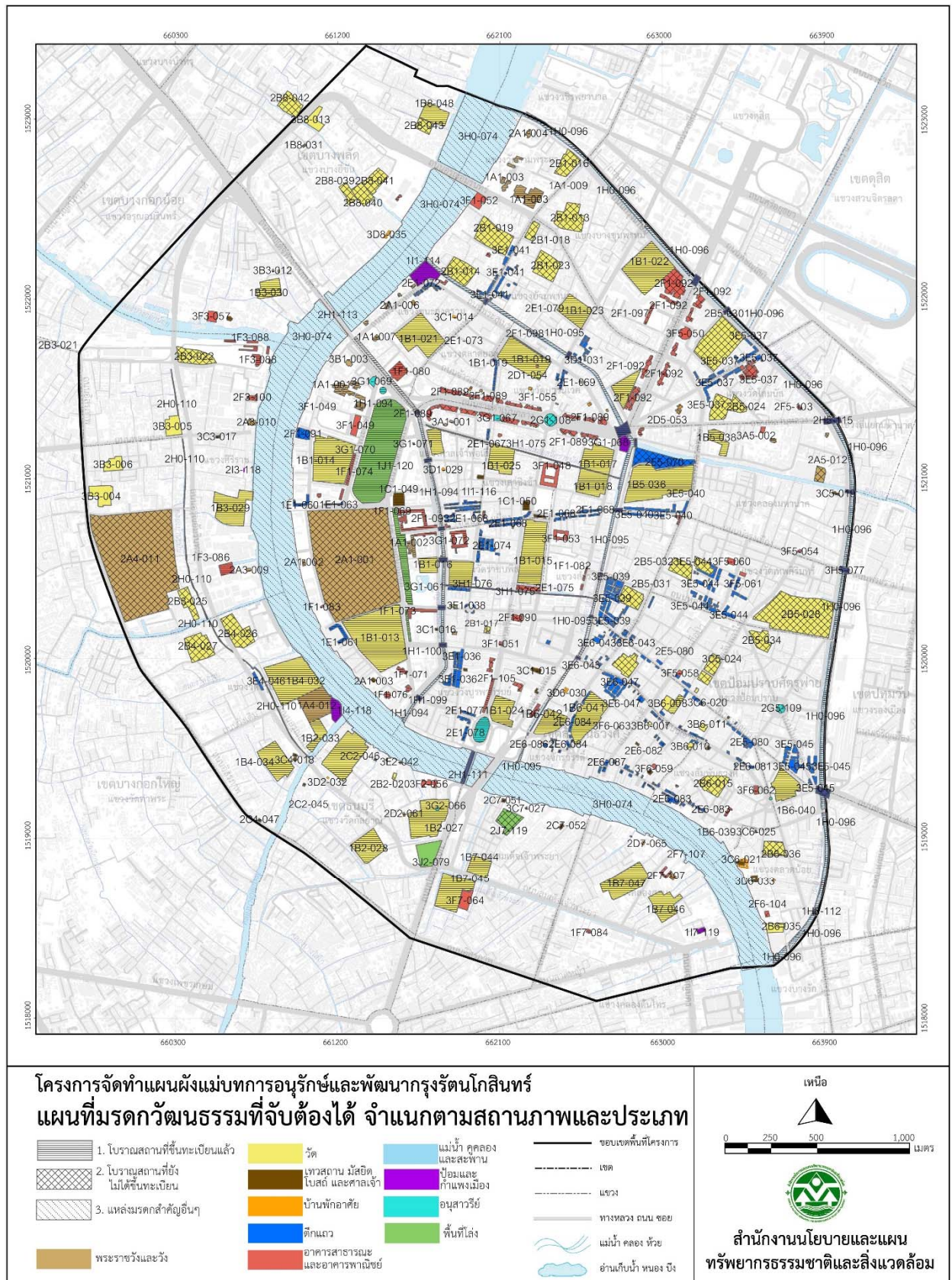
กลุ่มที่ 1 ความสำคัญลำดับที่ 1 เป็นแหล่งมรดกที่มีความสำคัญมากที่สุด มีอยู่ 13 แห่ง เช่น พระบรมมหาราชวัง วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม และวัดอรุณราชวราราม เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 ความสำคัญลำดับที่ 2 เป็นแหล่งมรดกที่มีความสำคัญมาก มีอยู่ 22 แห่ง เช่น พระราชวังสราญรมย์ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม วัดราชชนิตดาราม เป็นต้น

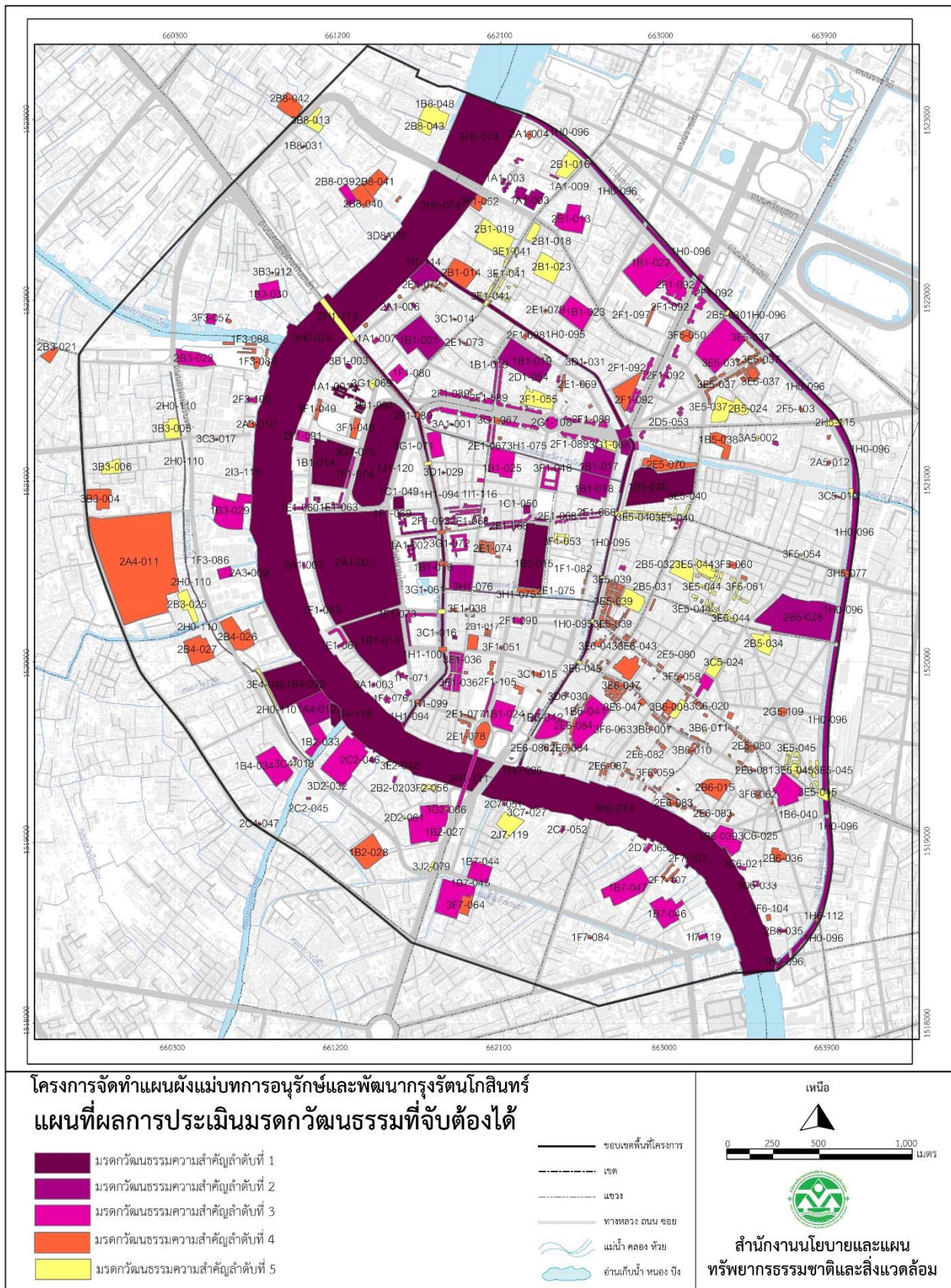
กลุ่มที่ 3 ความสำคัญลำดับที่ 3 เป็นแหล่งมรดกที่มีความสำคัญปานกลาง มีอยู่ 92 แห่ง เช่น วังวรดิศ วังบ้านดอกไม้ วัดมกุฏกษัตริยาราม เป็นต้น

กลุ่มที่ 4 ความสำคัญลำดับที่ 4 เป็นแหล่งมรดกที่มีความสำคัญปานกลางค่อนข้างน้อย มีอยู่ 133 แห่ง เช่น สะพานช้างโรงสี วัดชนะสงคราม บ้านวรรณโกวิท เป็นต้น

กลุ่มที่ 5 ความสำคัญลำดับที่ 5 เป็นแหล่งมรดกที่มีความสำคัญน้อย มีอยู่ 59 แห่ง เช่น สะพานนรรัตนสถาน สะพานเจริญสวัสดิ์ 36 วัดพลับพลาไชย เป็นต้น

แผนที่ 3-1 มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ จำแนกตามสถานภาพและประเภท

แผนที่ 3-2 ผลการประเมินมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้ในกรุงรัตนโกสินทร์

3.2 มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในกรุงรัตนโกสินทร์

มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้หรือวิถีวัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตและกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน ซึ่งสะท้อนถึงความรุ่งเรืองของวิถีชีวิตและสังคมในอดีตที่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในพื้นที่ศึกษามีอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่จะแทรกตัวอยู่ร่วมกับแหล่งมรดก เช่น งานพระราชพิธีต่าง ๆ มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่น่าสนใจในพื้นที่ศึกษา ประกอบด้วย

1) **ประเพณีและเทศกาล** มีอยู่ 18 แห่ง เช่น การซ้อมกระบวนเรือพระราชพิธี ประเพณีสงกรานต์อัญเชิญพระพุทธรูปแชกคำ ประเพณีมัสการพระบรมสารีริกธาตุบรมบรรพตภูเขาทอง วัดสระเกศ ประเพณีสงกรานต์วิสุทธิกษัตริย์ เป็นต้น

2) **วัฒนธรรมอาหาร** มีอยู่ 7 แห่ง เช่น ข้าวต้มน้ำวันย่านบางลำพู ขนมฝรั่งกุฎีจีน สำหรับแขกกุฎีขาว มะตูมเชื่อมตรอกมะตูม ย่านอาหารจีนถนนเยาวราช เป็นต้น

3) **นาฏศิลป์** มีอยู่ 4 แห่ง เช่น เทศกาลละครกรุงเทพ สวนสันติชัยปราการ การแสดงละครชาตรีกลุ่มบ้านละคร-บ้านศิลปะ ถนนหลานหลวง การแสดงกระต๊วแทงเสื่อ คณะศิษย์หลวงปู่ทับ เป็นต้น

4) **หัตถศิลป์** มีอยู่ 16 แห่ง เช่น การปักผ้าโชน ชุมชนตรอกเขียนนิवासน์-ตรอกไก่แจ้ การทำเครื่องถม ชุมชนบ้านพานถม การปักชุดละคร บ้านนราศิลป์ เป็นต้น

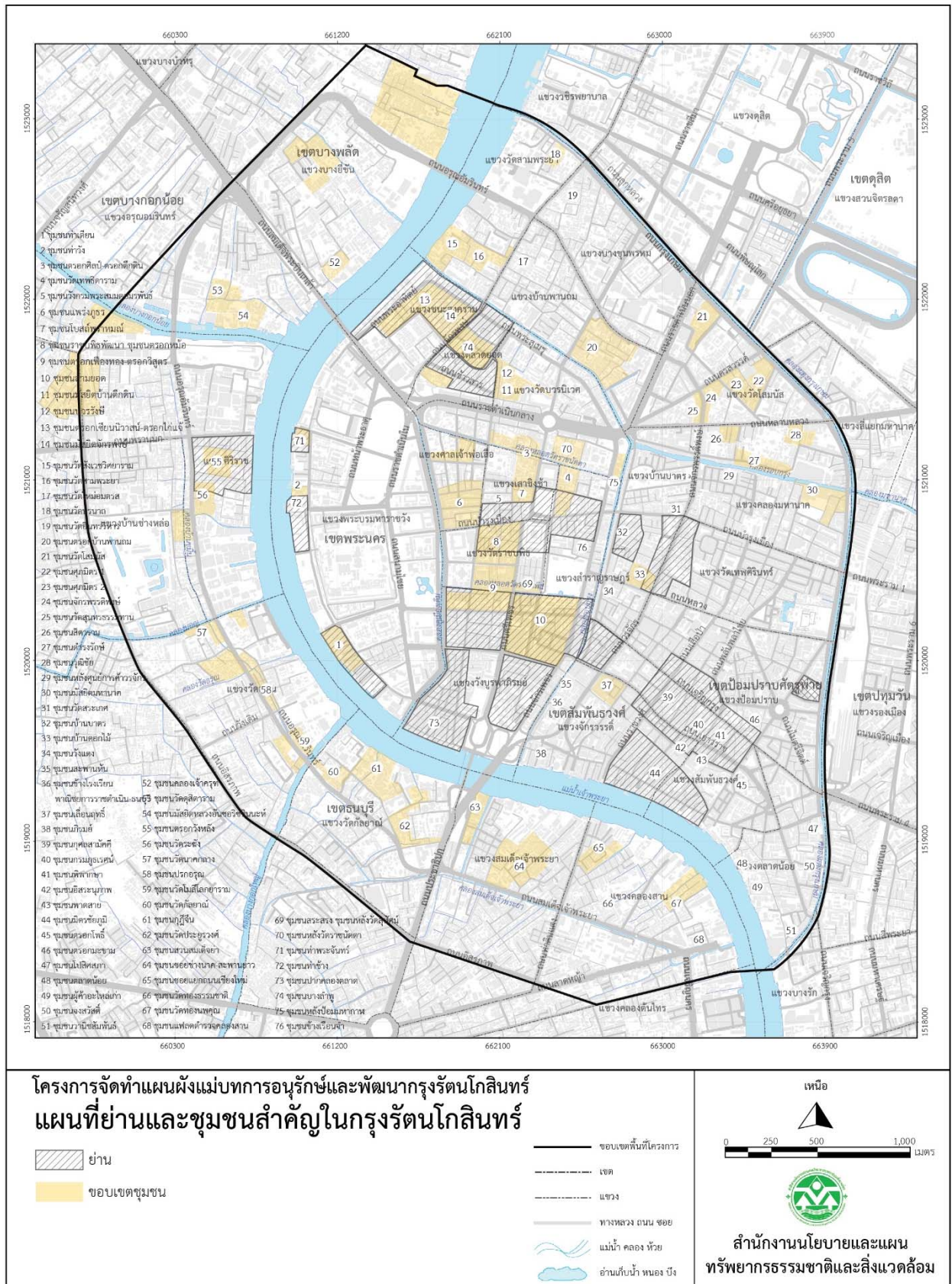
3.3 ย่านและชุมชนในกรุงรัตนโกสินทร์

นอกจากมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้และมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้แล้ว กรุงรัตนโกสินทร์ยังมีย่านและชุมชนเก่าแก่ที่บ่งบอกถึงพัฒนาการเชิงพื้นที่อีกเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นย่านการค้าและชุมชนที่มีความเป็นมาย้อนหลังไปในอดีตนับร้อยปี ย่านและชุมชนบางแห่งเป็นที่ตั้งของมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้และมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ขณะที่ย่านและชุมชนอีกเป็นจำนวนมากจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดตามบริบทแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้อัตลักษณ์ของย่านและชุมชนเหล่านี้ไม่เด่นชัดเท่าที่ควร แต่ถึงกระนั้นก็ยังคงมีความน่าสนใจและสามารถสนับสนุนการบอกเล่าเรื่องราวการพัฒนาเชิงพื้นที่ของกรุงรัตนโกสินทร์ได้ในระดับหนึ่ง

1) **ย่านการค้าที่สำคัญ** มีอยู่ 21 แห่ง เช่น ย่านท่าช้าง ย่านท่ามหาราช ย่านท่าเตียน เป็นต้น

2) **ชุมชนที่สำคัญ** มีอยู่ 21 แห่ง เช่น ชุมชนบางลำพู ชุมชนแพร่งภูธร ชุมชนแพร่งนรา ชุมชนแพร่งสรรพศาสตร์ เป็นต้น

แผนที่ 3-4 ย่านและชุมชนสำคัญในกรุงรัตนโกสินทร์

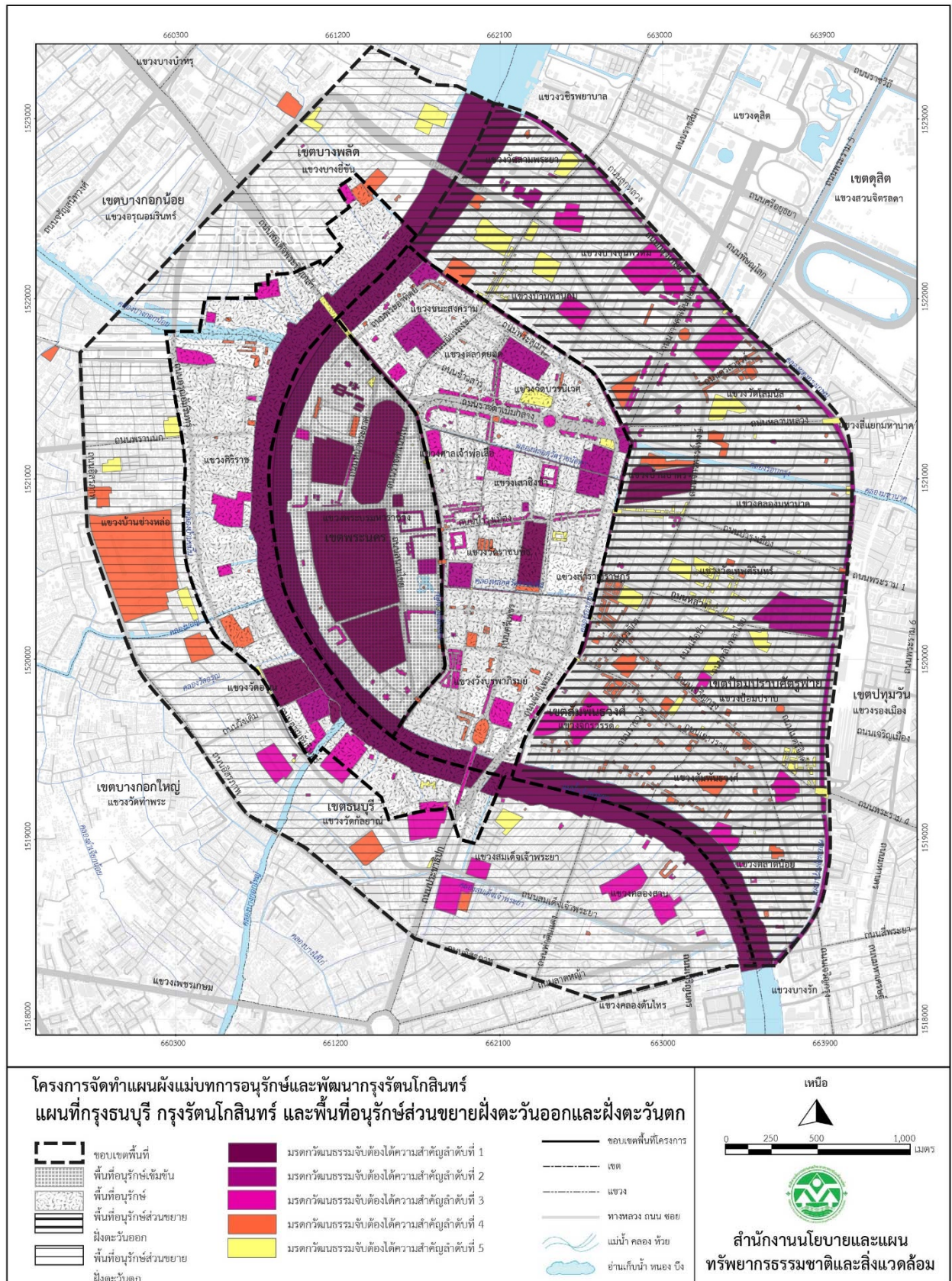
3.4 เหตุผลความจำเป็นในการขยายขอบเขตกรุงรัตนโกสินทร์ในพื้นที่ส่วนต่อเนื่อง

การกำหนดขอบเขตของกรุงรัตนโกสินทร์เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาแต่เดิมให้ความสนใจเพียงพื้นที่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ประกอบด้วย เขตกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน (พื้นที่ระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยาและคลองคูเมืองเดิม) และเขตกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก (พื้นที่ระหว่างคลองคูเมืองเดิมกับคลองรอบกรุง) ต่อมาจึงได้ขยายขอบเขตพื้นที่อนุรักษ์และพัฒนาไปยังฝั่งธนบุรีตรงข้ามกับกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน ครอบคลุมพื้นที่ระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยากับคลองบ้านขมิ้น รวมทั้งพื้นที่บริเวณปากคลองบางกอกน้อยฝั่งเหนือและพื้นที่บริเวณปากคลองบางกอกใหญ่ฝั่งใต้ ซึ่งช่วยให้การอนุรักษ์กรุงรัตนโกสินทร์มีความเหมาะสมมากขึ้นในระดับหนึ่ง

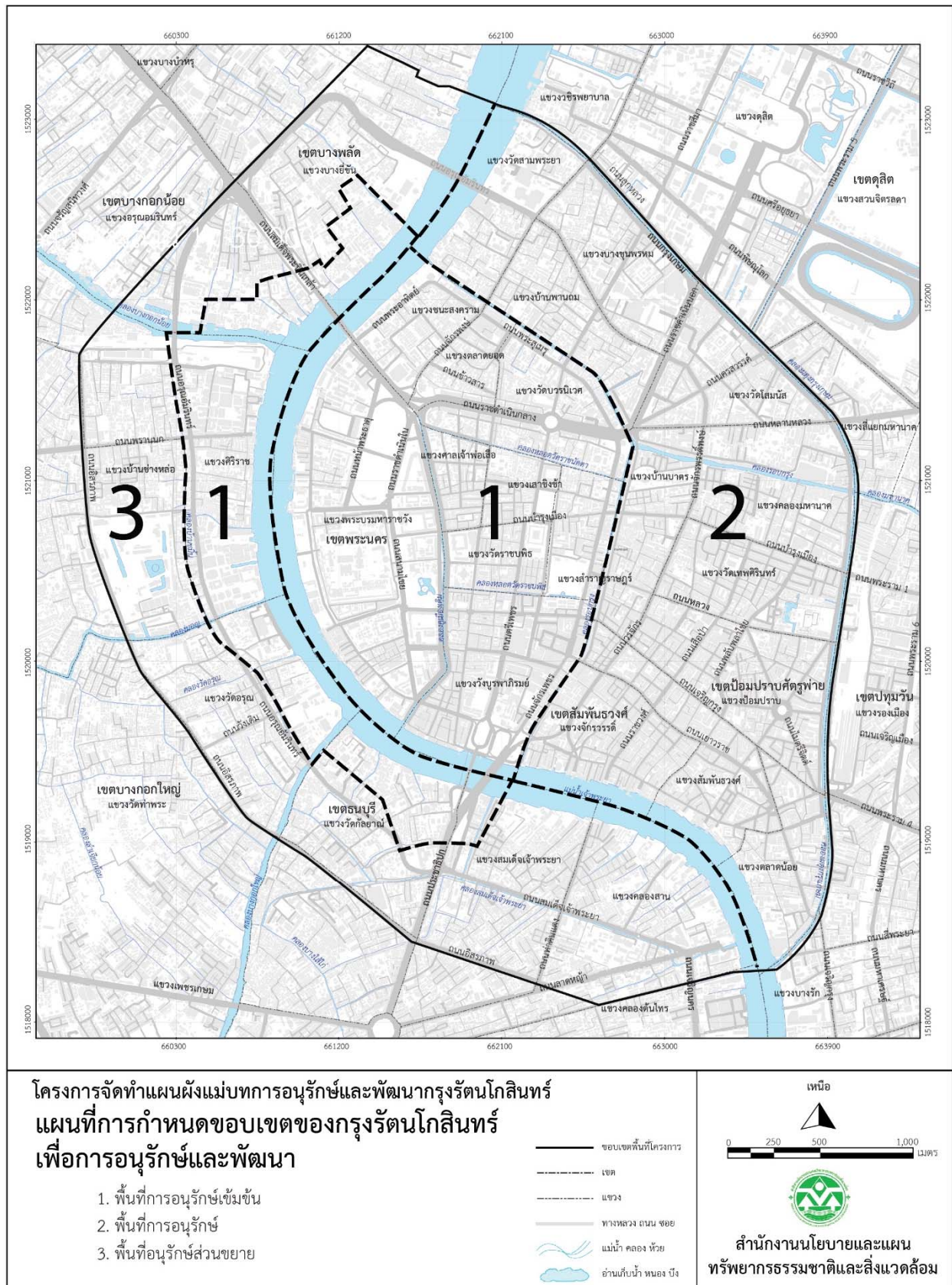
อย่างไรก็ตาม แผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (ครอบคลุมเฉพาะบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในและกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก) และแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณฝั่งธนบุรี ตรงข้ามบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ (ครอบคลุมพื้นที่กรุงธนบุรีเฉพาะฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาและพื้นที่ต่อเนื่อง) ยังมีข้อจำกัดเนื่องจากไม่ได้ครอบคลุมบริเวณพื้นที่การมองเห็น (Viewshed) ของกรุงรัตนโกสินทร์ทั้ง 3 บริเวณ จากบริบทแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการก่อสร้างอาคารขนาดใหญ่และอาคารสูงในบริเวณโดยรอบ ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านภูมิทัศน์ของกรุงรัตนโกสินทร์หลายแห่ง ประกอบกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่และบริเวณโดยรอบที่เกิดจากการพัฒนารถไฟใต้ดินที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ ทำให้ปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้น

เมื่อพิจารณาพื้นที่ต่อเนื่องกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอกถัดออกไปทางทิศตะวันออกระหว่างคลองรอบกรุงกับคลองผดุงกรุงเกษมฝั่งตะวันออก (พื้นที่หมายเลข 2 ในแผนที่ 3-6) และบริเวณพื้นที่ถัดจากบริเวณฝั่งธนบุรีตรงข้ามกรุงรัตนโกสินทร์ออกไปทางด้านตะวันตก (พื้นที่หมายเลข 3 ในแผนที่ 3-6) พบว่า ทั้งสองบริเวณนี้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเชิงพัฒนาการของพื้นที่กับบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ในแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และบริเวณฝั่งธนบุรีตรงข้ามบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ ในแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณฝั่งธนบุรี ตรงข้ามบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ (พื้นที่หมายเลข 1 ในแผนที่ 3-6) อย่างชัดเจน โดยพื้นที่หมายเลข 2 เป็นพื้นที่ที่มีการกระจายตัวของมรดกวัฒนธรรมหลายแห่งที่บอกเล่าเรื่องราวพัฒนาการของเมืองในยุคที่ได้รับอิทธิพลตะวันตกในสมัยรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 ได้เป็นอย่างดี จึงมีความเหมาะสมที่จะกำหนดให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ที่ลดความเข้มข้นลงมาจากบริเวณพื้นที่หมายเลข 1 โดยยอมให้มีการพัฒนาได้มากกว่าในระดับหนึ่ง แต่ต้องให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ไม่ส่งผลกระทบต่อคุณค่าของแหล่งมรดกที่อยู่ในพื้นที่ ขณะที่พื้นที่หมายเลข 3 ก็มีมรดกวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเชิงพื้นที่ในสมัยกรุงธนบุรี สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ต่อเนื่องมาถึงปัจจุบันอยู่หลายแห่ง จึงเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์สมควรกำหนดเป็นพื้นที่อนุรักษ์ส่วนต่อขยาย โดยยอมให้มีการพัฒนาในระดับหนึ่งคล้ายกับพื้นที่หมายเลข 2 แต่อาจมีรายละเอียดปลีกย่อยในการควบคุมการพัฒนาที่ต่างออกไปเนื่องจากมีโครงสร้างเชิงฐานที่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ พื้นที่หมายเลข 2 และ 3 ยังมีความสำคัญในฐานะเป็นฉากหลังของบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก และบริเวณฝั่งธนบุรีตรงข้ามบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์อีกด้วย เนื่องจากครอบคลุมพื้นที่การมองเห็นที่สำคัญของกรุงรัตนโกสินทร์ จึงสามารถใช้พื้นที่ทั้งสองบริเวณเป็นแนวกันชน (Buffer Zone) ระหว่างบริเวณพื้นที่การอนุรักษ์กรุงรัตนโกสินทร์กับบริเวณพื้นที่ส่งเสริมการพัฒนาของกรุงเทพมหานครที่จะเกิดขึ้นในบริเวณพื้นที่โดยรอบในอนาคตได้อีกด้วย

แผนที่ 3-5 กรุงธนบุรี กรุงรัตนโกสินทร์ และพื้นที่อนุรักษ์ส่วนขยายฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตก

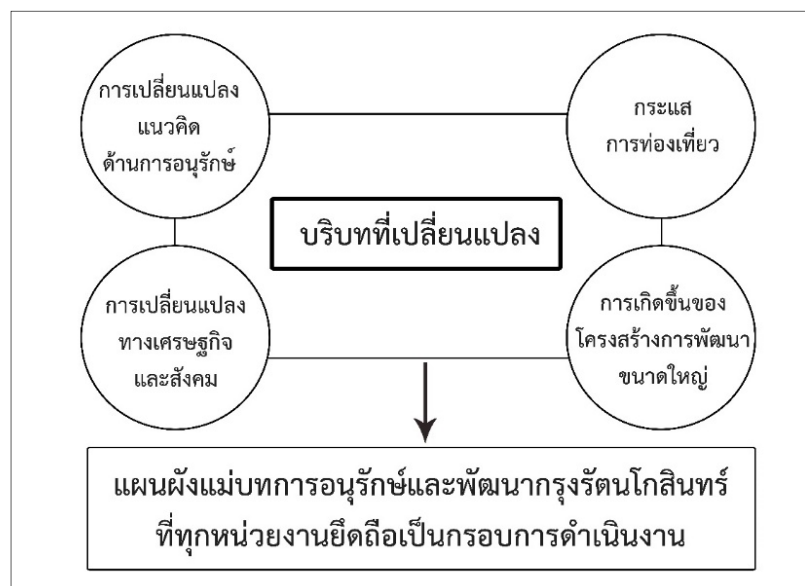

แผนที่ 3-6 การกำหนดขอบเขตของกรุงรัตนโกสินทร์ เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา

บทที่ 4

แนวคิดและวิสัยทัศน์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

จากการทบทวนแนวนโยบายการใช้ที่ดินบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์และบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งธนบุรี ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2524 แผนแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2540 และแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณฝั่งธนบุรี ตรงข้ามบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2543 พบว่า นโยบายและแผนดังกล่าวจัดทำขึ้นโดยใช้อ้างอิงความรู้และแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนา รวมทั้งเงื่อนไขต่าง ๆ ตามบริบทแวดล้อมที่มีอยู่ในขณะนั้น ซึ่งแม้จะมีข้อจำกัด แต่ผลการดำเนินงานตามนโยบายและแผนแม่บทฯ ข้างต้นที่ผ่านมาส่งผลต่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ได้มากพอสมควร โดยในด้านการใช้ที่ดินและอาคารนั้น มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2524 ส่งผลให้มีการออกข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครหลายฉบับเพื่อใช้ในการควบคุมอาคาร และการกำหนดการใช้ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทยในผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร รวมทั้งการเปิดพื้นที่ริมน้ำบริเวณสวนนคราภิรมย์ ในส่วนโครงการต่าง ๆ ที่เสนอไว้ในแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณฝั่งธนบุรี ตรงข้ามบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์นั้น ก็ได้มีการดำเนินการไปในหลายส่วน โดยเฉพาะในการปรับปรุงทางเดินเท้าและพื้นที่สีเขียว

ภาพที่ 4-1 ความจำเป็นในการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

อย่างไรก็ตาม จากการที่แนวความคิดด้านการอนุรักษ์เมืองและบริบทแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม กระแสการท่องเที่ยว และการเกิดขึ้นของโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ เช่น ระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน ประกอบกับนโยบายและแผนแม่บทฯ ดังกล่าวมีอายุการใช้งานที่ยาวนานโดยไม่ได้มีการทบทวนและปรับปรุงแก้ไข ทำให้แผนแม่บทฯ ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป การที่แผนแม่บทขาดการบูรณาการกับมิติการพัฒนาอื่น ๆ และการจัดทำแผนแม่บทที่ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทำให้มีปัญหาในการยอมรับของ

ประชาชน เกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานปฏิบัติกับภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องและชุมชนในหลายโครงการ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการทบทวนจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ที่รวมเอานโยบายและแผนงานต่าง ๆ ทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์เข้ามาอยู่ด้วยกันอย่างเป็นระบบ คำนึงถึงบริบทแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เพิ่มกระบวนการมีส่วนร่วมที่เข้มข้นเพื่อให้เกิดการยอมรับโดยทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนปรับปรุงรูปแบบของแผนผังแม่บทฉบับใหม่ให้เป็นแผนผังแม่บทที่แท้จริง ไม่ใช่เป็นเพียงการรวบรวมโครงการอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อให้สามารถนำแผนผังแม่บทฉบับใหม่ไปใช้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

4.1 ข้อดีและข้อจำกัดของแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณฝั่งธนบุรี ตรงข้ามบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์

แผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณฝั่งธนบุรี ตรงข้ามบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ ส่งผลดีต่อพื้นที่หลายประการอันเนื่องมาจากการปรับสภาพภูมิทัศน์ของบริเวณพื้นที่โดยรอบโบราณสถานที่สำคัญ โดยการรื้อถอนอาคารที่บดบังและมีสภาพเสื่อมโทรม การส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยการเพิ่มพื้นที่โล่งและสวนสาธารณะ การปรับปรุงทางเดินเท้าและพื้นที่สีเขียว การปรับปรุงคลองคูเมือง ฯลฯ ซึ่งทำให้ทัศนภาพโดยรวมของกรุงรัตนโกสินทร์มีคุณภาพดีขึ้น รวมถึงมีการออกข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ทำให้เกิดการควบคุมความหนาแน่นของการใช้ประโยชน์ที่ดิน รวมถึงการควบคุมความสูงอาคาร

หากแต่แผนแม่บทที่จัดทำขึ้นมาเป็นเวลานานแล้ว จึงมีความไม่สอดคล้องกับบริบทแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ทั้งทางพฤติกรรมและการใช้ชีวิตของประชาชนในรูปแบบสมัยใหม่ รวมถึงวิถีชุมชนสมัยใหม่ อีกทั้งเป็นการจัดทำโดยอิงแนวคิดการอนุรักษ์เมืองแบบเก่าที่เน้นเฉพาะมิติด้านกายภาพ ได้แก่ สถาปัตยกรรมและภูมิสถาปัตยกรรม โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และวิถีชุมชน ทำให้ผลของการดำเนินโครงการต่าง ๆ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนและประชาชนในพื้นที่ได้เท่าที่ควร ส่งผลให้เกิดเป็นข้อจำกัดและอุปสรรคในการบูรณาการเข้ากับแผนพัฒนาพื้นที่ด้านอื่น ๆ และการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ไม่สอดคล้องกัน หรือขัดแย้งกัน ขาดภาพรวมในอนาคตที่ชัดเจนร่วมกัน แม้ว่ามีข้อกำหนดผังเมืองรวมและข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครในการควบคุมการใช้ที่ดินและอาคารอยู่บ้างแล้ว แต่ก็ยังไม่พอเพียงและมีประสิทธิภาพที่จำกัด เนื่องจากขาดแผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่

4.2 การเปลี่ยนแปลงหลักการสำคัญในการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

ผลการศึกษาข้างต้นส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลักการสำคัญที่แตกต่างไปจากแผนแม่บทฯ ฉบับเดิมที่จัดทำก่อนหน้า 3 ประการ ดังนี้ 1) การปรับเปลี่ยนการจัดทำแผนผังแม่บทให้เป็นแผนผังแม่บทที่แท้จริง โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์และกรอบความคิดรวม คำนึงถึงบริบทในปัจจุบันและอนาคต และเน้นการมองภาพรวมมากกว่าการปรับปรุงเฉพาะจุด 2) การปรับเปลี่ยนแนวคิดการอนุรักษ์จากเดิมที่เน้นเฉพาะด้านกายภาพ เป็นการบูรณาการมิติต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ 3) ปรับเปลี่ยนแผนผังแม่บทในส่วนของการดำเนินงานให้มีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ภายในกรอบที่กำหนด และ 4) เพิ่มกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ รายละเอียดของคุณลักษณะสำคัญของแผนผังแม่บทฯ ฉบับใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากแผนแม่บทฯ ฉบับเดิมแสดงไว้ในตารางที่ 4-1

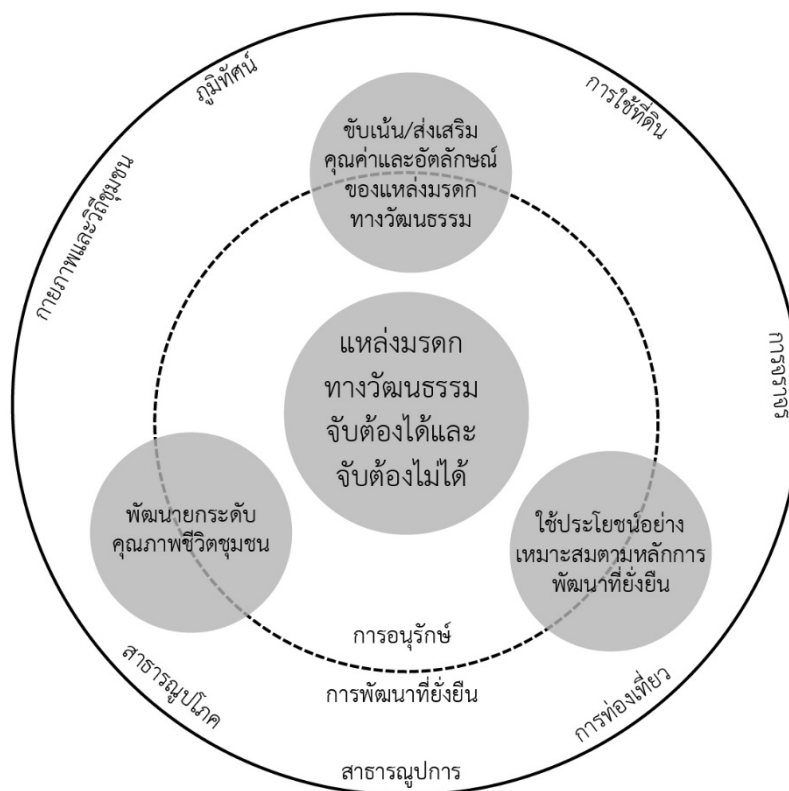
ตารางที่ 4-1 การเปรียบเทียบคุณลักษณะสำคัญของแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ กับแผนแม่บทฯ ฉบับเดิม

แผนแม่บทฯ ฉบับเดิม (พ.ศ.2540 และ พ.ศ.2543)	แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
1. เป็นการรวบรวมโครงการมากกว่าเป็นแผนแม่บท ขาดวิสัยทัศน์ และกรอบความคิดรวมในการอนุรักษ์และพัฒนาทำให้โครงการต่าง ๆ ขาดการบูรณาการ ไม่เป็นเอกภาพ	1. เป็นแผนผังแม่บทที่แท้จริงที่มีการกำหนดวิสัยทัศน์และกรอบความคิดรวมในการอนุรักษ์และพัฒนา มีการบูรณาการแผนงานต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นเอกภาพ
2. อิงแนวคิดการอนุรักษ์เมืองในแบบที่เน้นเฉพาะในด้านกายภาพ ได้แก่ สถาปัตยกรรมและภูมิสถาปัตยกรรม โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับด้านอื่น ๆ เช่น การใช้ที่ดิน การจราจร เศรษฐกิจ สังคม และวิถีชุมชน จึงไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของชุมชนและภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้เท่าที่ควร	2. อิงแนวคิดการอนุรักษ์เมืองสมัยใหม่ที่เน้นการบูรณาการมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสมและทั่วถึง
3. มีการกำหนดรายละเอียดการดำเนินงานที่ตายตัว ขาดความยืดหยุ่น ไม่สามารถปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์และบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างเหมาะสม ทำให้มีปัญหาในการนำไปปฏิบัติ	3. มีการกำหนดยุทธศาสตร์และกรอบการอนุรักษ์และพัฒนาในภาพรวมที่ชัดเจน แต่มีรายละเอียดการดำเนินงานที่ยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนรายละเอียดภายใต้กรอบที่กำหนดตามความเหมาะสม ช่วยให้นำไปสู่การปฏิบัติได้ง่าย
4. ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทำให้ไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควร	4. มีกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง แม้ว่าจะมีข้อจำกัดเกี่ยวกับระยะเวลาการจัดทำแผน แต่ก็ช่วยให้แผนผังแม่บทสอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ได้รับการยอมรับมากกว่าในอดีตที่ผ่านมา
5. จัดทำขึ้นนานแล้ว โดยไม่ได้มีการปรับปรุง จึงมีความล้าสมัยไม่สอดคล้องกับบริบทแวดล้อมที่เปลี่ยนไป	5. จัดทำขึ้นใหม่โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับบริบทแวดล้อมในปัจจุบัน และคำนึงถึงอนาคต กำหนดให้มีการทบทวนแผนทุก 5 ปี
6. มีบางโครงการที่ได้รับการดำเนินการไปแล้ว ในขณะที่หลายโครงการไม่ได้รับการดำเนินการเนื่องจากข้อจำกัดต่าง ๆ	6. สืบทอดโครงการที่อยู่ในระหว่างการดำเนินการ พร้อมกับทบทวนความเหมาะสมของโครงการที่ไม่ได้ดำเนินการ (ยกเลิก/ปรับปรุงให้เหมาะสม) และเสนอโครงการใหม่ที่เหมาะสมกับบริบทในปัจจุบัน

4.3 แนวคิดและหลักการสำคัญในการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

แนวคิดหลักในการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ คือ การอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ควบคู่กันไป โดยยึดแนวทางดำเนินการ 3 ด้านที่สอดคล้องกัน คือ 1) เพื่อขบั่นและส่งเสริมคุณค่าและอัตลักษณ์ของมรดกทางวัฒนธรรม 2) เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์มรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างเหมาะสมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน และ 3) เพื่อนำไปสู่การพัฒนายกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน จากแนวคิดหลักดังกล่าว สามารถนำมากำหนดเป็นหลักการสำคัญในการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ 4 ประการ ดังนี้

- 1) **การบูรณาการ (Integrity)** ยุทธศาสตร์และแผนผังการอนุรักษ์และพัฒนาในด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ทั้งในเชิงพื้นที่และเชิงมิติของการอนุรักษ์และพัฒนา
- 2) **การสร้างสมดุล (Balance)** ระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนา เน้นความสำคัญของการอยู่ร่วมกันระหว่างแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม ชุมชน และกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 3) **การสร้างที่ยั่งยืน (Sustainability)** ให้แก่แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมของกรุงรัตนโกสินทร์ โดยคำนึงถึงการส่งต่อแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมสู่คนรุ่นต่อไปในสภาพที่ยังคงคุณค่าอัตลักษณ์เอาไว้อย่างครบถ้วน ทั้งนี้ต้องมีการควบคุมการพัฒนาไม่ให้ทำลายคุณค่าของแหล่งมรดก
- 4) **การสร้างที่ยืดหยุ่น (Flexibility)** โดยกำหนดกรอบการดำเนินงานของแผนผังแม่บทฯ แต่ละด้านที่ชัดเจน แต่มีแนวทางและรายละเอียดการดำเนินการที่ยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้ภายในกรอบที่กำหนดโดยไม่ทำให้ภาพรวมเกิดความเสียหาย

ภาพที่ 4-2 แนวคิดหลักในการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

4.4 วิสัยทัศน์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2575

วิสัยทัศน์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ในแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์มีเป้าหมายของการดำเนินการจนถึง พ.ศ. 2575 ซึ่งเป็นปีที่กรุงรัตนโกสินทร์มีอายุครบ 250 ปี หรือมีช่วงเวลาของแผนผังแม่บทฯ 15 ปี โดยกำหนดให้มีการทบทวนเนื้อหาทุกช่วงเวลา 5 ปี เพื่อให้สามารถปรับปรุงแนวทางและรายละเอียดการดำเนินการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ขณะที่ยังคงรักษาหลักการ แนวคิด และภาพรวมการอนุรักษ์และพัฒนาที่กำหนดไว้ในแผนผังแม่บทฯ ให้คงอยู่ต่อไปโดยไม่เกิดความเสียหาย

จากการวิเคราะห์พัฒนาการของพื้นที่ บทบาท และคุณค่าความสำคัญของแหล่งมรดกในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ และการหารือในการประชุมรับฟังความคิดเห็นทั้งภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและประชาชน สามารถกำหนดวิสัยทัศน์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2575 ได้ดังนี้

ราชธานีศรีแผ่นดินสยาม สง่างามด้วยมรดกสถาน

ผานหลกมิต้อตลัษณ์ชุมชน บนวิถีและโครงสร้างเมืองทันสมัย

โดยมีเป้าหมายหลักของการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ทั้งสิ้น 8 ประการ ดังนี้

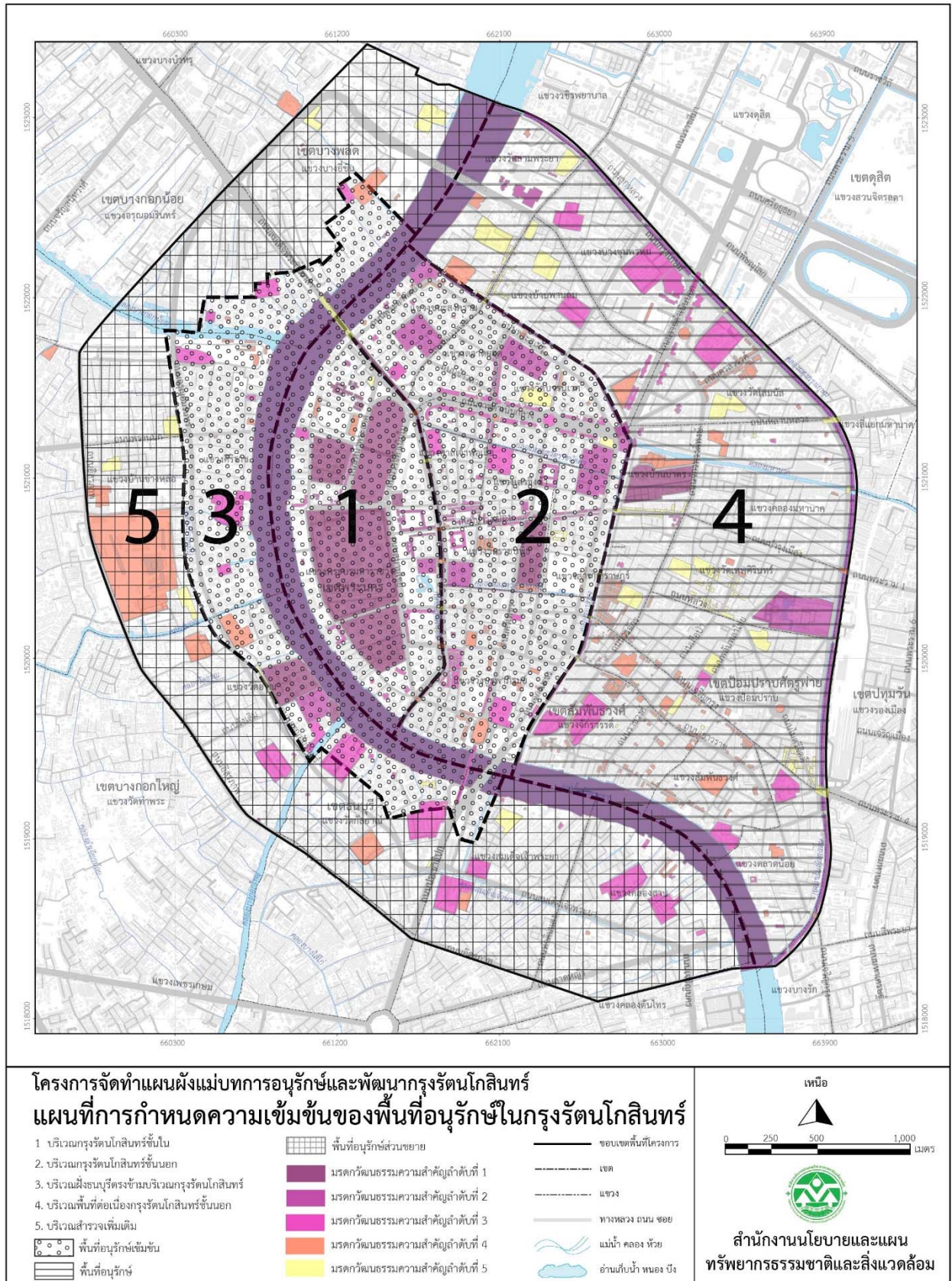
- 1) อนุรักษ์แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าในพื้นที่ โดยเน้นการเล่าเรื่องราวของพัฒนาการเชิงพื้นที่ของกรุงรัตนโกสินทร์ และกำหนดแนวทางการจัดการแหล่งมรดกอย่างเป็นระบบในระยะยาว
- 2) กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินและการควบคุมอาคารให้เหมาะสมกับการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
- 3) จัดระเบียบการจราจรในพื้นที่ โดยใช้ประโยชน์และให้ความสำคัญกับการสัญจรทุกประเภท จัดระเบียบและเชื่อมโยงโครงข่ายการสัญจร เน้นการใช้ระบบขนส่งสาธารณะผสมผสานกับการเดินเท้า รวมถึงการออกแบบจุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจรให้มีความสะดวกสบายต่อผู้ใช้งาน
- 4) ชับเน้นโครงสร้างและแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของกรุงรัตนโกสินทร์ โดยการอนุรักษ์ภูมิทัศน์โดยรอบแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญและมุมมอง การออกแบบภูมิทัศน์เมืองเพื่อการสื่อความหมายและสร้างความต่อเนื่องเชิงพื้นที่ กำหนดกรอบการออกแบบเมืองและการปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่ที่มีการทำงานเข้มข้นและพื้นที่สาธารณะ
- 5) ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและชุมชน โดยกำหนดพื้นที่ชุมชนเป้าหมาย และจัดทำแนวทางการฟื้นฟูชุมชนที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม
- 6) ส่งเสริมเศรษฐกิจในระดับชุมชน โดยเน้นธุรกิจขนาดเล็กที่ดำเนินการโดยคนในพื้นที่
- 7) จัดระเบียบการท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยว และจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ
- 8) ปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้เพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการในอนาคต

4.5 กรอบนโยบายการอนุรักษ์และพัฒนาเชิงพื้นที่ของกรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2561-2575

4.5.1 การกำหนดพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา

จากการพิจารณาการกระจายตัวและผลการประเมินคุณค่ามรดกวัฒนธรรมในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ (แผนที่ 4-1) พบว่า แหล่งมรดกที่มีคุณค่าระดับสูงกระจายตัวอยู่หนาแน่นในพื้นที่ 3 บริเวณ ได้แก่ บริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน บริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก และบริเวณฝั่งธนบุรีตรงข้ามกรุงรัตนโกสินทร์ (แผนที่ 4-1 บริเวณหมายเลข 1 2 และ 3) ขณะที่บริเวณถัดจากกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอกจนถึงคลองผดุงกรุงเกษม (แผนที่ 4-1 บริเวณหมายเลข 4) และบริเวณพื้นที่ฝั่งธนบุรีถัดจากบริเวณพื้นที่ฝั่งธนบุรี ตรงข้ามกรุงรัตนโกสินทร์ออกไปทางทิศตะวันตกที่คณะผู้ศึกษาสำรวจเพิ่มเติม (แผนที่ 4-1 บริเวณหมายเลข 5) มีแหล่งมรดกที่มีคุณค่าระดับสูงกระจายตัวอยู่หนาแน่นน้อยกว่า 3 บริเวณแรกอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้น เพื่อให้สามารถสร้างกรอบนโยบายการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับการกระจายตัวของมรดกวัฒนธรรม จึงกำหนดพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ให้มีความเข้มข้นแตกต่างกัน ดังนี้

- 1) **พื้นที่อนุรักษ์เข้มข้น** ได้แก่ บริเวณหมายเลข 1 (พื้นที่ประมาณ 968.3 ไร่) หมายเลข 2 (พื้นที่ประมาณ 1,540.8 ไร่) และหมายเลข 3 (พื้นที่ประมาณ 1,170.0 ไร่) เนื่องจากมีการกระจายตัวของมรดกวัฒนธรรมที่มีคุณค่าระดับสูงอยู่หนาแน่น จึงต้องให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์เป็นหลักและจำกัดการพัฒนาที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณค่าของแหล่งมรดกอย่างจริงจัง
- 2) **พื้นที่อนุรักษ์** ได้แก่ บริเวณหมายเลข 4 (พื้นที่ประมาณ 3,335.9 ไร่) เป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ที่มีการพัฒนาค่อนข้างมากอยู่แล้ว มีการกระจายตัวของมรดกวัฒนธรรมที่มีคุณค่าระดับสูงอยู่พอสมควร ต้องให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ แต่ยอมให้มีการพัฒนาในระดับที่เหมาะสม ไม่ให้ส่งผลกระทบต่อคุณค่าของแหล่งมรดก
- 3) **พื้นที่อนุรักษ์ส่วนขยาย** ได้แก่ บริเวณหมายเลข 5 (พื้นที่ประมาณ 3,014.7 ไร่) เป็นบริเวณที่มีมรดกวัฒนธรรมที่มีคุณค่าระดับสูงอยู่ไม่มากนัก แต่มีแหล่งมรดกที่มีความเชื่อมโยงด้านการพัฒนาของพื้นที่และมีความสำคัญในฐานะเป็นฉากหลังของบริเวณฝั่งธนบุรีตรงข้ามกรุงรัตนโกสินทร์ จึงเสนอแนะให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ส่วนขยายของบริเวณหมายเลข 3 โดยต้องให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ในระดับเดียวกับบริเวณหมายเลข 4 แต่เพิ่มการควบคุมการพัฒนาให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ไม่ส่งผลกระทบต่อคุณค่าของแหล่งมรดกที่อยู่ในบริเวณนี้และแหล่งมรดกที่อยู่ในบริเวณหมายเลข 3

แผนที่ 4-1 การกำหนดความเข้มข้นของพื้นที่อนุรักษ์ในกรุงรัตนโกสินทร์

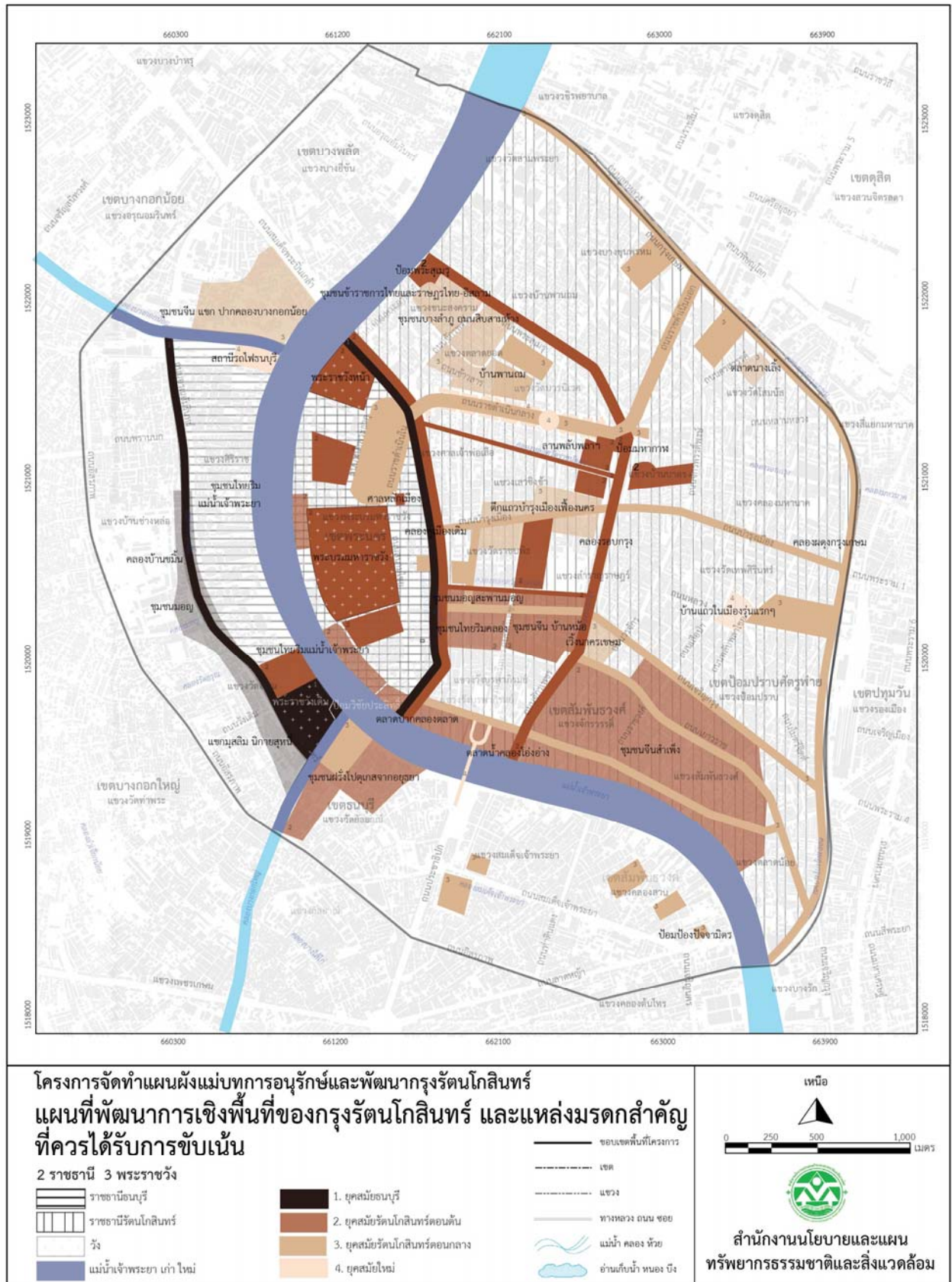
4.5.2 การขับเคลื่อนโครงสร้างกรุงรัตนโกสินทร์และแหล่งมรดกวัฒนธรรมที่สำคัญ

กรุงรัตนโกสินทร์มีการซ้อนทับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน มีแหล่งมรดกที่มีคุณค่าและเป็นหลักฐานแสดงพัฒนาการของพื้นที่อยู่เป็นจำนวนมาก มีชุมชนและย่านที่สะท้อนถึงความรุ่งเรืองของวิถีวัฒนธรรมในอดีตอยู่หลากหลาย ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในประวัติศาสตร์และพัฒนาการเชิงพื้นที่ของเมือง จึงกำหนดแนวคิดหลักในวางแผนและออกแบบพื้นที่ให้ขับเคลื่อนโครงสร้างกรุงรัตนโกสินทร์และแหล่งมรดกวัฒนธรรมที่สำคัญ เพื่อบอกเล่าเรื่องราวสำคัญดังต่อไปนี้

- 1) เรื่องราวความเป็น 2 ราชธานีของประเทศไทย ได้แก่ กรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์
- 2) เรื่องราวเกี่ยวกับ 3 พระราชวังที่สำคัญ ได้แก่ พระราชวังเดิมสมัยกรุงธนบุรี พระราชวังสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ที่ยังคงอยู่ในปัจจุบัน คือ พระราชวังหลวง (พระบรมมหาราชวัง) และพระราชวังหน้า (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและวัดบวรสถานสุทธาวาส)
- 3) เรื่องราวเกี่ยวกับพัฒนาการเชิงพื้นที่ของกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งมีพระมหากษัตริย์ที่ครองราชย์ต่อเนื่องกัน ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชแห่งกรุงธนบุรีและพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจนถึงรัชกาลปัจจุบันแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เน้นความสำคัญของแหล่งมรดกที่มีคุณค่าระดับสูงที่หลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน ทั้งมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องได้และมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้

ทั้งนี้ ในการบอกเล่าเรื่องราวดังกล่าว แบ่งช่วงเวลาตามยุคสมัยของการพัฒนาเมือง เป็น 4 ช่วง ดังนี้

- **ยุคสมัยกรุงธนบุรี** มีแหล่งมรดกที่สำคัญ ได้แก่ พระราชวังเดิม ป้อมวิชัยประสิทธิ์ คลองบ้านขมิ้น คลองคูเมืองเดิม มีชุมชนลาววัดช่างหล่อ ชุมชนมอญ และชุมชนมุสลิมในกายสุหนี่ ช่วยสนับสนุนการบอกเล่าเรื่องราว
- **ยุคสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ 1 – รัชกาลที่ 3)** มีแหล่งมรดกที่สำคัญ ได้แก่ พระบรมมหาราชวัง วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ศาลหลักเมือง วัดอรุณราชวราราม วัดสุทัศน์เทพวราราม วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม วัดเทพธิดาราม วัดสระเกศ วัดบวรนิเวศวิหาร ป้อมมหากาฬ ป้อมพระสุเมรุ คลองคูเมืองเดิม คลองรอบกรุง คลองหลอดวัดราชบพิธ คลองหลอดวัดราชันดดา มีชุมชนดั้งเดิมริมน้ำเจ้าพระยา ตลาดปากคลองตลาด ชุมชนมอญสะพานมอญ ชุมชนจีนบ้านหม้อ และชุมชนจีนสำเพ็ง ช่วยสนับสนุนการบอกเล่าเรื่องราว
- **ยุคสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนกลาง (รัชกาลที่ 4 – รัชกาลที่ 6)** มีแหล่งมรดกที่สำคัญ ได้แก่ สนามหลวง ถนนราชดำเนิน ถนนเจริญกรุง ถนนบำรุงเมือง ถนนเฟื่องนคร วัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม วัดกัลยาณมิตร วัดพิชยญาติการาม วัดอนงค์าราม วัดทองธรรมชาติ วัดทองนพคุณ วัดเทพศิรินทราวาส วัดโสมนัสวิหาร วัดมกุฏกษัตริยาราม ดิگแถวริมถนนเจริญกรุง บำรุงเมืองและเฟื่องนคร ตลาดนางเลิ้ง ป้อมป้อมปิจจามิตร และคลองผดุงกรุงเกษม มีชุมชนจีนเยาวราช ชุมชนปากคลองบางกอกน้อย ชุมชนบางลำพู บ้านพานถม เวียงนครเขมม ช่วยสนับสนุนการบอกเล่าเรื่องราว
- **ยุคสมัยใหม่ (รัชกาลที่ 7 – ปัจจุบัน)** มีแหล่งมรดกที่สำคัญ ได้แก่ อาคารริมถนนราชดำเนินกลาง สถานีรถไฟธนบุรี อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย และสะพานพระพุทธยอดฟ้า

แผนที่ 4-2 พัฒนาการเชิงพื้นที่ของกรุงรัตนโกสินทร์ และแหล่งมรดกสำคัญที่ควรได้รับการขบเน้น

4.5.3 การกำหนดพื้นที่และการจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่เป้าหมายในการอนุรักษ์และพัฒนา

การกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์จะพิจารณาจากความสำคัญเชิงประวัติศาสตร์ ความหนาแน่นและระดับความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรม ขอบเขตและขนาดพื้นที่ รวมถึงศักยภาพและอุปสรรคในการพัฒนาที่ผ่านมา ทั้งนี้ การเรียกชื่อพื้นที่เป้าหมายกำหนดตามบริบทความสำคัญของพื้นที่โดยอ้างอิงจากสถานที่สำคัญเชิงประวัติศาสตร์และการรับรู้ของบุคคลทั่วไปในด้านที่ตั้ง และการกำหนดหมายเลขพื้นที่เป้าหมายจะเรียงลำดับหมายเลขพื้นที่จากพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน ออกสู่ชั้นนอกในลักษณะการหมุนตามเข็มนาฬิกาหรือที่เรียกว่าการเวียนแบบทักษิณาวรรต เริ่มต้นจากพื้นที่ชั้นในที่มีพื้นที่บริเวณพระบรมมหาราชวังเป็นศูนย์กลาง ถัดไปคือพื้นที่ย่านบางลำพูซึ่งตั้งอยู่ทางทิศเหนือ ลงมาทางทิศใต้ผ่านบริเวณถนนราชดำเนิน-ผ่านฟ้า ย่านเสาชิงช้าจนถึงย่านปากคลองตลาด ข้ามไปยังฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาหรือพื้นที่ฝั่งธนบุรีบริเวณย่านวังเดิม-วังหลัง วนขึ้นไปทางทิศเหนือจดบริเวณวัดดุสิตาราม-บางยี่ขันแล้วลงไปทางทิศใต้ตามพื้นที่ริมคลองผดุงกรุงเกษม ผ่านพื้นที่ย่านบางขุนพรหม นางเลิ้ง-มหานาค จนถึงพื้นที่เยาวราช-วงเวียน 22 กรกฎาคม ตลาดน้อย มาบรรจบที่พื้นที่กะดีจีน-คลองสาน รวมทั้งสิ้น 12 พื้นที่ เรียงตามลำดับ ดังแสดงในแผนที่ 4-3

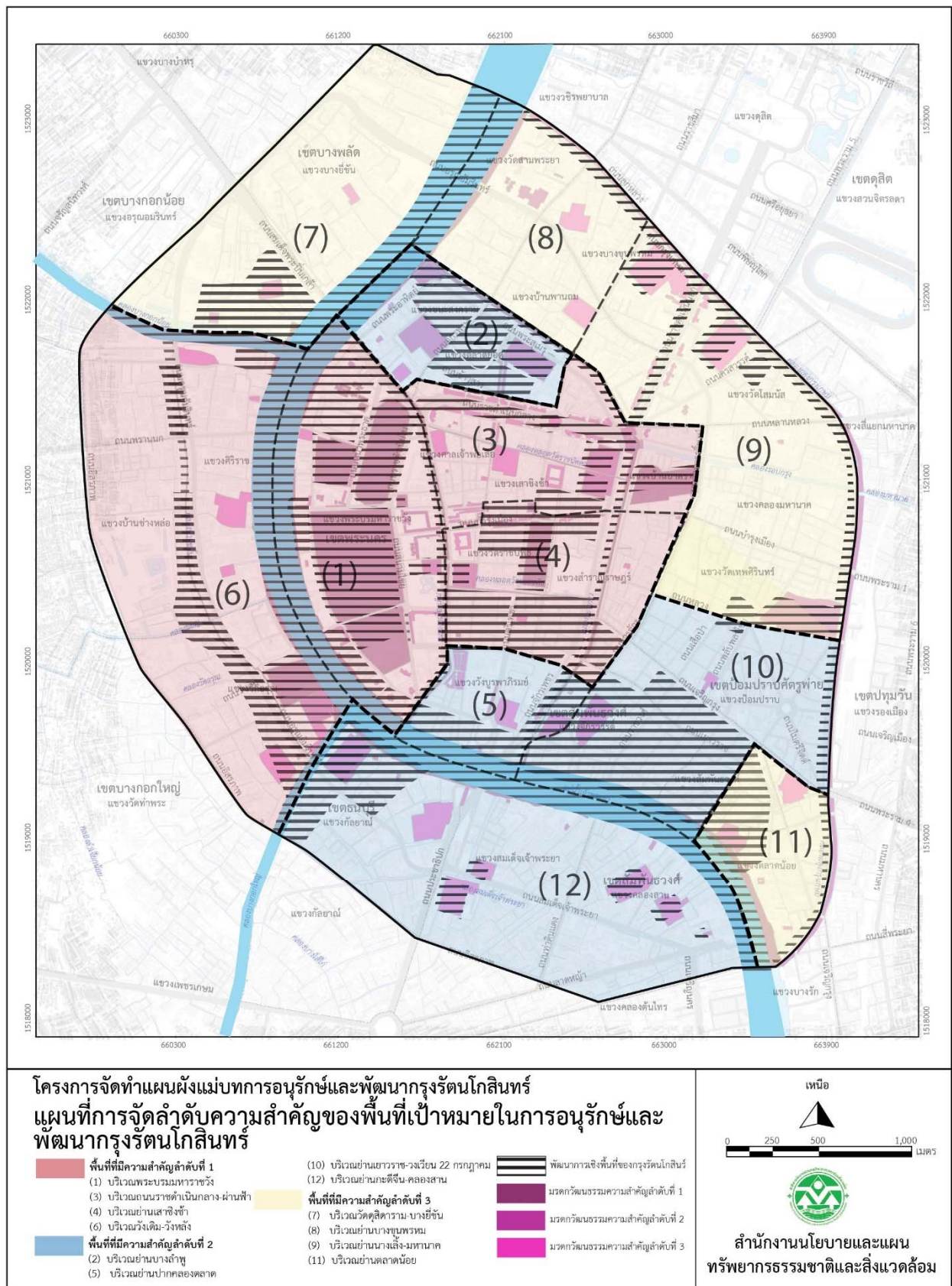
- (1) บริเวณพระบรมมหาราชวัง (กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน)
- (2) บริเวณย่านบางลำพู
- (3) บริเวณถนนราชดำเนินกลาง-ผ่านฟ้า
- (4) บริเวณย่านเสาชิงช้า
- (5) บริเวณย่านปากคลองตลาด
- (6) บริเวณวังเดิม-วังหลัง (บริเวณฝั่งธนบุรีตรงข้ามกรุงรัตนโกสินทร์และพื้นที่ถัดออกไป)
- (7) บริเวณวัดดุสิตาราม-บางยี่ขัน
- (8) บริเวณย่านบางขุนพรหม
- (9) บริเวณย่านนางเลิ้ง-มหานาค
- (10) บริเวณย่านเยาวราช-วงเวียน 22 กรกฎาคม
- (11) บริเวณย่านตลาดน้อย
- (12) บริเวณย่านกะดีจีน-คลองสาน

โดยสามารถกำหนดลำดับความสำคัญของพื้นที่เป้าหมายในการอนุรักษ์และพัฒนาได้ดังนี้

พื้นที่ที่มีความสำคัญลำดับที่ 1 มีความเข้มข้นของการซ้อนทับข้อมูลมากที่สุด ได้แก่ บริเวณพระบรมมหาราชวัง (กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในหรือบริเวณที่ 1) บริเวณถนนราชดำเนินกลาง-ผ่านฟ้า (บริเวณที่ 3) บริเวณย่านเสาชิงช้า (บริเวณที่ 4) และบริเวณวังเดิม-วังหลัง (บริเวณฝั่งธนบุรีตรงข้ามกรุงรัตนโกสินทร์และพื้นที่ถัดออกไปหรือบริเวณที่ 6)

พื้นที่ที่มีความสำคัญลำดับที่ 2 มีความเข้มข้นของการซ้อนทับข้อมูลรองลงมา ได้แก่ บริเวณย่านบางลำพู (บริเวณที่ 2) บริเวณย่านปากคลองตลาด (บริเวณที่ 5) บริเวณย่านเยาวราช-วงเวียน 22 กรกฎาคม (บริเวณที่ 10) และบริเวณย่านกะดีจีน-คลองสาน (บริเวณที่ 12)

พื้นที่ที่มีความสำคัญลำดับที่ 3 มีความเข้มข้นของการซ้อนทับข้อมูลน้อยที่สุด ได้แก่ บริเวณวัดดุสิตาราม-บางยี่ขัน (บริเวณที่ 7) บริเวณย่านบางขุนพรหม (บริเวณที่ 8) บริเวณย่านนางเลิ้ง-มหานาค (บริเวณที่ 9) และบริเวณย่านตลาดน้อย (บริเวณที่ 11)

แผนที่ 4-3 การจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่เป้าหมายในกรุงรัตนโกสินทร์

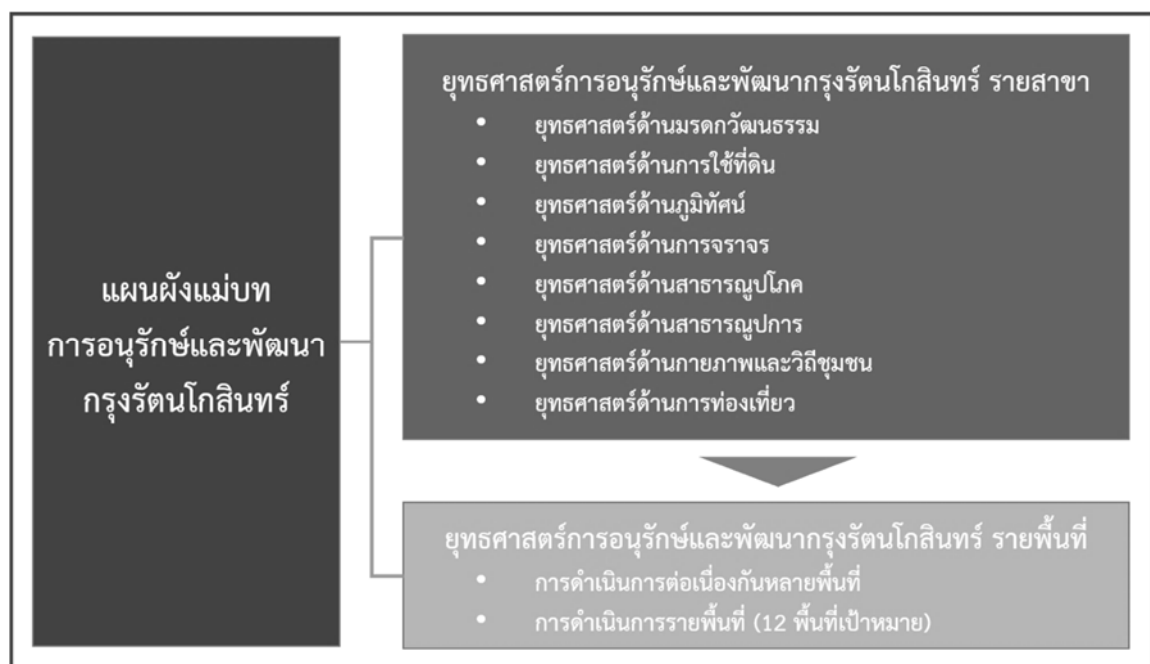
บทที่ 5

ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นการจัดทำยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงานและโครงการ เพื่อดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ โดยระบุถึงลักษณะโครงการ งบประมาณที่จำเป็นต้องใช้ ระยะเวลาในการดำเนินการ ความจำเป็นเร่งด่วนและความสำคัญในการดำเนินการ รวมถึงพื้นที่เป้าหมาย พื้นที่เชิงกลยุทธ์และหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการดำเนินการดังกล่าว โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนสำคัญ คือ

1) ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา ประกอบด้วย 8 ยุทธศาสตร์ 18 กลยุทธ์ 18 แผนงาน และ 45 โครงการ นำไปสู่การจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา

2) ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายพื้นที่ มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา ทั้งหมดสามารถนำไปสู่การดำเนินการในเชิงพื้นที่ได้ตามความเหมาะสมด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ จึงแบ่งพื้นที่ออกเป็น 12 พื้นที่เป้าหมาย นำไปสู่การจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายพื้นที่

ภาพที่ 5-1 องค์ประกอบของแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

5.1 ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา

ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา แบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ดังนี้

- 1) ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านมรดกวัฒนธรรม
- 2) ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองอีก 7 ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านการใช้ที่ดิน ด้านภูมิทัศน์ ด้านการจราจร ด้านสาธารณูปโภค ด้านสาธารณูปการ ด้านกายภาพและวิถีชุมชน และด้านการท่องเที่ยว

ในแต่ละยุทธศาสตร์มีแนวคิดหลักในการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ดังนี้

1) **ยุทธศาสตร์ด้านมรดกวัฒนธรรม** ว่าด้วยการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมในกรุงรัตนโกสินทร์ โดยพิจารณาเป็นองค์รวมและการกำหนดแนวทางดำเนินการเป็นช่วงการพัฒนาที่ยั่งยืนมากกว่าการจัดทำโครงการบูรณะฟื้นฟูเฉพาะจุดและไม่คำนึงถึงมิติเวลา มีเป้าหมายหลักเพื่อการอนุรักษ์แหล่งมรดก (Tangible Cultural Heritages) และวิถีวัฒนธรรม (Intangible Cultural Heritages) ในพื้นที่ตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

2) **ยุทธศาสตร์ด้านการใช้ที่ดิน** ว่าด้วยการกำหนดให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบผสมผสาน (Mixed Land Use) เพื่อความสมดุลระหว่างแหล่งงานและที่อยู่อาศัย (Job-Housing Balance) การพัฒนาบริเวณโดยรอบสถานีรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน (Transit Oriented Development หรือ TOD) โดยมีแนวทางการดำเนินการ ประกอบด้วย การควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร และการดำเนินการอนุรักษ์ฟื้นฟูเมืองในพื้นที่เป้าหมาย

3) **ยุทธศาสตร์ด้านภูมิทัศน์** ว่าด้วยการกำหนดและสร้างการมองเห็นและการรับรู้ทั่วไประหว่างการสัญจรและการทำกิจกรรมภายในพื้นที่ การออกแบบและบริหารจัดการภูมิทัศน์ที่ดีจะมีส่วนทำให้เกิดการรับรู้คุณค่าทางประวัติศาสตร์ เกิดความสะอาด สวยงาม ความประทับใจ และความทรงจำที่ดีต่อผู้มาเยือนและผู้ใช้ชีวิตภายในพื้นที่

4) **ยุทธศาสตร์ด้านการจราจร** ว่าด้วยการพัฒนาระบบการสัญจรด้วยแนวคิด “Green Historical and Cultural Moves” ที่เน้นการพัฒนาที่ส่งเสริมพื้นที่ที่มีความสำคัญทั้งทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ส่งเสริมการสัญจรหลากหลายรูปแบบให้สามารถเชื่อมต่อกันอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการการจราจรและรูปแบบการสัญจรที่เหมาะสมและมีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่

5) **ยุทธศาสตร์ด้านสาธารณูปโภค** ว่าด้วยการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานให้สามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพ ออกแบบการใช้งานอย่างเอื้อประโยชน์ ยั่งยืน และยืดหยุ่น สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและสภาวะภูมิอากาศโลกที่ไม่แน่นอน

6) **ยุทธศาสตร์ด้านสาธารณูปการ** ว่าด้วยการพัฒนาระบบสาธารณูปการอเนกประโยชน์ (Multi-functional Public Facilities) เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ทำหน้าที่หลักในการให้บริการคุณภาพสูงเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตแก่คนในชุมชนและเพิ่มขีดความสามารถในการให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของคนทุกกลุ่ม ทั้งคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นในอนาคต

7) **ยุทธศาสตร์ด้านกายภาพและวิถีชุมชน** ว่าด้วยการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของชุมชนให้สามารถอยู่ร่วมกับมรดกวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม การปรับปรุงพื้นที่สาธารณะและสาธารณูปการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและการใช้งานที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงเศรษฐกิจและการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน รวมถึงการส่งเสริมการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

8) **ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว** ว่าด้วยการสร้างสรรค์การท่องเที่ยวที่ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมของชาติและชุมชน การส่งเสริมการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนไปพร้อมกับการสร้างการพัฒนาทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน

จากยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนาทั้ง 8 ด้าน นำไปสู่การจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา ซึ่งมีการกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงานและโครงการรายสาขาทั้งหมดที่ต้องดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ดังแสดงในแผนที่ 5-1 โดยมีรายละเอียดในแต่ละยุทธศาสตร์ ดังต่อไปนี้

5.1.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านมรดกวัฒนธรรม

ยุทธศาสตร์ด้านมรดกวัฒนธรรมเป็นการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม มีการกำหนดกลยุทธ์ในการอนุรักษ์ พัฒนา บูรณปฏิสังขรณ์ สนับสนุนและคุ้มครองแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ รวมถึงการจัดทำมาตรการสนับสนุนการฟื้นฟูแหล่งมรดกที่เป็นวิถีวัฒนธรรม ประกอบด้วย 2 แผนงานและโครงการรวมทั้งสิ้น 7 โครงการ โดยมีการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านมรดกวัฒนธรรม (แผนที่ 5-2) มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5-1 สรุปยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงานและโครงการด้านมรดกวัฒนธรรม

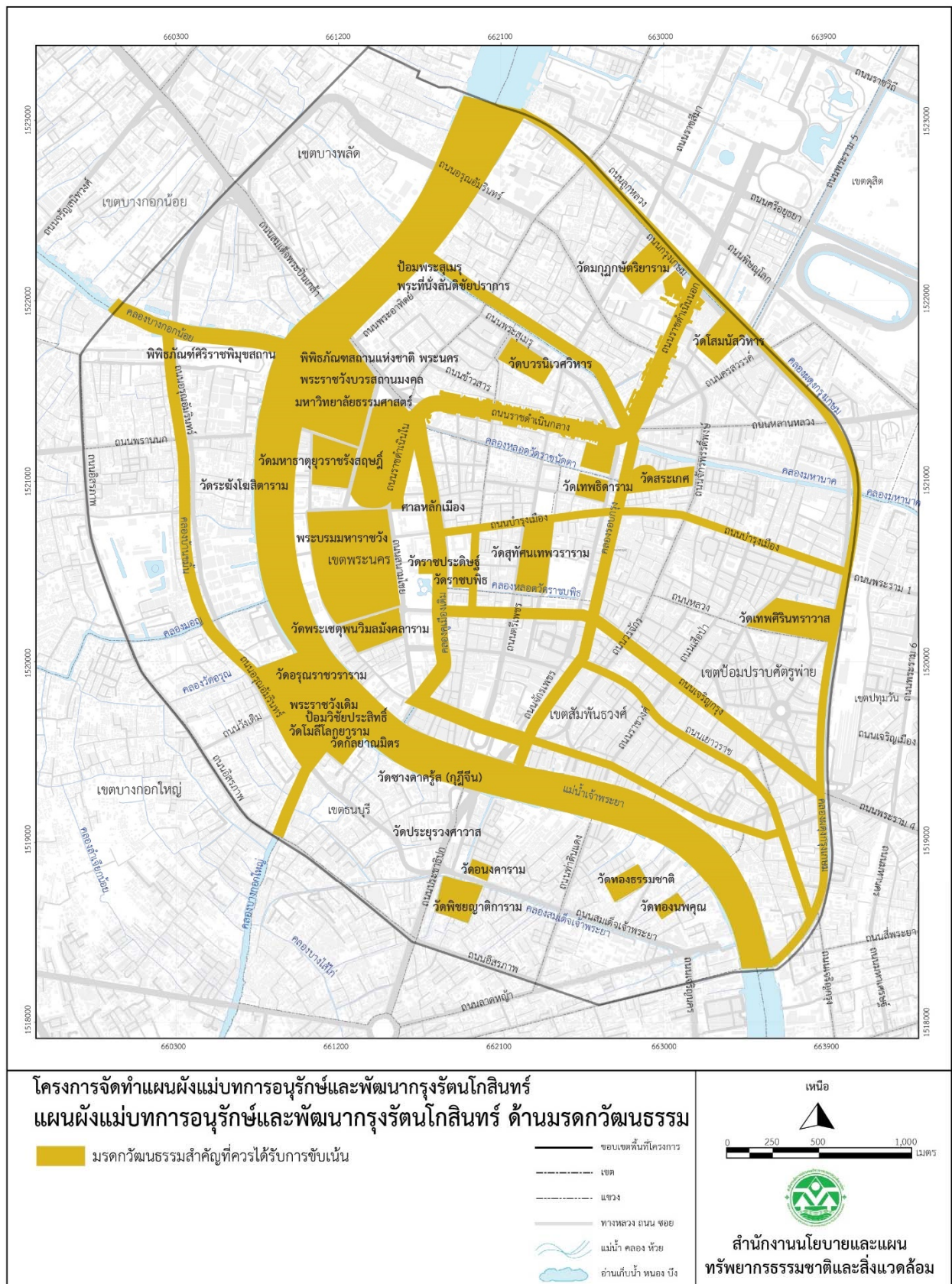
กลยุทธ์	แผนงาน	โครงการ
บำรุงรักษา คุ้มครองแหล่งมรดกสำคัญ และจัดทำมาตรการสนับสนุนการฟื้นฟูแหล่งมรดก	1.1 การคุ้มครองและบูรณปฏิสังขรณ์แหล่งมรดก	1.1.1 โครงการคุ้มครองแม่น้ำเจ้าพระยา 1.1.2 โครงการบูรณปฏิสังขรณ์แหล่งมรดกสำคัญ 1.1.3 โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ 1.1.4 โครงการขึ้นทะเบียนโบราณสถานที่ยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียน 1.1.5 โครงการจัดทำทะเบียนแหล่งมรดกท้องถิ่น และสนับสนุนการบูรณปฏิสังขรณ์แหล่งมรดกท้องถิ่น
จัดทำมาตรการสนับสนุนการฟื้นฟูแหล่งมรดกที่เป็นวิถีวัฒนธรรม	1.2 การส่งเสริมฟื้นฟูวิถีวัฒนธรรม	1.2.1 โครงการสืบสานฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีและเทศกาลท้องถิ่น 1.2.2 โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์และหัตถศิลป์

ตารางที่ 5-2 สรุปรายละเอียดโครงการด้านมรดกวัฒนธรรม

โครงการ	ลำดับความสำคัญ	ระยะที่ (ช่วงเวลา)	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (ล้านบาท)	แหล่งงบประมาณ	ประเภทโครงการ
1.1.1	1	1 (ปีที่ 1-5)	กรมศิลปากร	กทม. กรมเจ้าท่า	10.00	กรมศิลปากร	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
1.1.2	1	1 (ปีที่ 1-5)	กรมศิลปากร	กทม. (สำนักผังเมือง) กรมเจ้าท่า สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	324.00	กรมศิลปากร สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
1.1.3	2	1-3 (ปีที่ 1-15)	กรมศิลปากร	กทม. (สำนักผังเมือง) ผู้ทรงสิทธิในโบราณสถาน ผู้ใช้ประโยชน์โบราณสถาน	3,075.00	กรมศิลปากร	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
1.1.4	2	1-3 (ปีที่ 1-15)	กรมศิลปากร	กทม. (สำนักผังเมือง) ผู้ทรงสิทธิในโบราณสถาน ผู้ใช้ประโยชน์โบราณสถาน	153.00	กรมศิลปากร	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
1.1.5	1	1-3 (ปีที่ 1-15)	กทม. (สำนักผังเมือง)	กรมศิลปากร ผู้ทรงสิทธิในแหล่งมรดก ผู้ใช้ประโยชน์แหล่งมรดก	170.00	กทม.	การพัฒนาเทคโนโลยีใหม่
1.2.1	3	1-3 (ปีที่ 1-15)	กทม. (สำนักวัฒนธรรมฯ)	กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กทม. (สำนักงานเขต) ชุมชน/ย่าน ภาคเอกชน	225.00	กทม.	การสนับสนุนการดำเนินงานของภาคส่วนอื่นๆ
1.2.2	2	1-3 (ปีที่ 1-15)	กทม. (สำนักวัฒนธรรมฯ)	กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กทม. (สำนักงานการศึกษา / สำนักงานเขต) สถานศึกษา ชุมชน/ย่าน ภาคเอกชน	225.00	กทม.	การสนับสนุนการดำเนินงานของภาคส่วนอื่นๆ

หมายเหตุ

ลำดับความสำคัญของโครงการ: ลำดับที่ 1 คือ จำเป็นต้องดำเนินการอย่างยิ่ง ลำดับที่ 2 คือ จำเป็นต้องดำเนินการ และ ลำดับที่ 3 คือ สมควรดำเนินการ

แผนที่ 5-2 แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านมรดกวัฒนธรรม

5.1.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการใช้ที่ดิน

ยุทธศาสตร์ด้านการใช้ที่ดินเป็นการดำเนินการโดยอาศัยเครื่องมือทางผังเมือง มีการกำหนดกลยุทธ์ในการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารของทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงการดำเนินโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูเมือง ประกอบด้วย 2 แผนงาน และโครงการรวมทั้งสิ้น 5 โครงการ โดยมีการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านการใช้ที่ดิน (แผนที่ 5-3) มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5-3 สรุปยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงานและโครงการด้านการใช้ที่ดิน

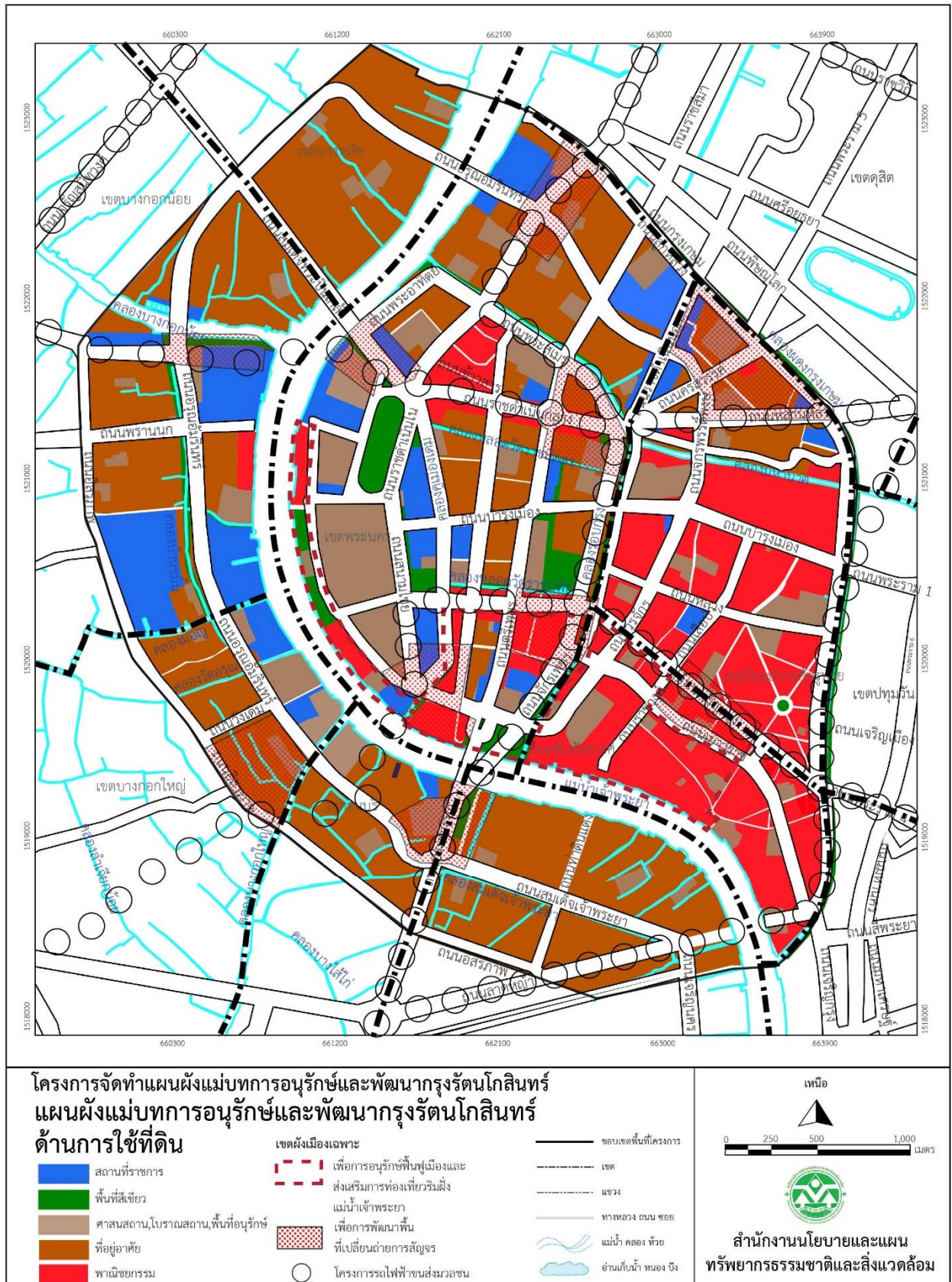
กลยุทธ์	แผนงาน	โครงการ
ควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยเครื่องมือทางผังเมือง	2.1 การปรับปรุงมาตรการการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคาร	2.1.1 โครงการแก้ไขปรับปรุงแผนผังข้อกำหนดและมาตรการตามกฎหมายผังเมือง 2.1.2 โครงการแก้ไขปรับปรุงข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครตามกฎหมายควบคุมอาคาร 2.1.3 โครงการจัดทำมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
ดำเนินโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูเมือง	2.2 การวาง จัดทำ และดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะ	2.2.1 โครงการวาง จัดทำและดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะ บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา 2.2.2 โครงการวาง จัดทำและดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะ ในพื้นที่เปลี่ยนถ่ายการสัญจรโดยรอบสถานีรถไฟ

ตารางที่ 5-4 สรุปรายละเอียดโครงการด้านการใช้ที่ดิน

โครงการ	ลำดับความสำคัญ	ระยะที่ (ช่วงเวลา)	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (ล้านบาท)	แหล่งงบประมาณ	ประเภทโครงการ
2.1.1	1	1 (ปีที่ 1-5)	กทม. (สำนักผังเมือง)	กรมโยธาธิการและผังเมือง	50.0	กทม.	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน / การปรับปรุงข้อกฎหมาย / การพัฒนาเทคโนโลยี
2.1.2	1	1-2 (ปีที่ 1-10)	กทม. (สำนักผังเมือง)	กรมโยธาธิการและผังเมือง กทม. (สำนักการโยธา)	40.0	กทม.	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน / การปรับปรุงข้อกฎหมาย
2.1.3	2	1 (ปีที่ 1-5)	สผ.	กรมศิลปากร กทม. (สำนักผังเมือง)	20.0	สผ.	การปรับปรุงข้อกฎหมาย / การพัฒนาเทคโนโลยี
2.2.1	1	1-2 (ปีที่ 1-10)	กทม. (สำนักผังเมือง)	กรมโยธาธิการและผังเมือง หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง	150.0	กทม.	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
2.2.2	1	1-3 (ปีที่ 1-15)	กทม. (สำนักผังเมือง)	กรมโยธาธิการและผังเมือง หน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง	500.0	กทม. หน่วยงานราชการ และรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน

หมายเหตุ

ลำดับความสำคัญของโครงการ: ลำดับที่ 1 คือ จำเป็นต้องดำเนินการอย่างยิ่ง ลำดับที่ 2 คือ จำเป็นต้องดำเนินการ และ ลำดับที่ 3 คือ สมควรดำเนินการ

แผนที่ 5-3 แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านการใช้ที่ดิน

5.1.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านภูมิทัศน์

ยุทธศาสตร์ด้านภูมิทัศน์เป็นการดำเนินการเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์และขับเคลื่อนความสวยงามของมรดกทางวัฒนธรรมและโบราณสถานที่มีอยู่ในพื้นที่ให้ดำเนินควบคู่ไปกับการพัฒนาของเมืองสมัยใหม่ มีการกำหนดกลยุทธ์ในการส่งเสริมการรับรู้โครงสร้างของกรุงรัตนโกสินทร์ การเสริมสร้างสิ่งแวดล้อมและการเพิ่มศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านภูมิทัศน์ ประกอบด้วย 2 แผนงานและโครงการรวมทั้งสิ้น 6 โครงการ โดยมีการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านภูมิทัศน์ (แผนที่ 5-4) มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5-5 สรุปยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงานและโครงการด้านภูมิทัศน์

กลยุทธ์	แผนงาน	โครงการ
ขับเคลื่อนการรับรู้โครงสร้างของกรุงรัตนโกสินทร์	3.1 การปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง	3.1.1 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบโบราณสถาน 3.1.2 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในโครงสร้างทัศนภาพ 3.1.3 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในแนวแม่น้ำเจ้าพระยาและแนวคลองสำคัญ 3.1.4 โครงการปรับปรุงพื้นที่โล่งสาธารณะ 3.1.5 โครงการฉายไฟส่องสว่างอาคารสำคัญ และพื้นที่สาธารณะ
เสริมสร้างสิ่งแวดล้อม และเพิ่มศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านภูมิทัศน์	3.2 การบริหารจัดการภูมิทัศน์เมือง	3.2.1 โครงการวางระบบงานดูแลรักษาต้นไม้ใหญ่

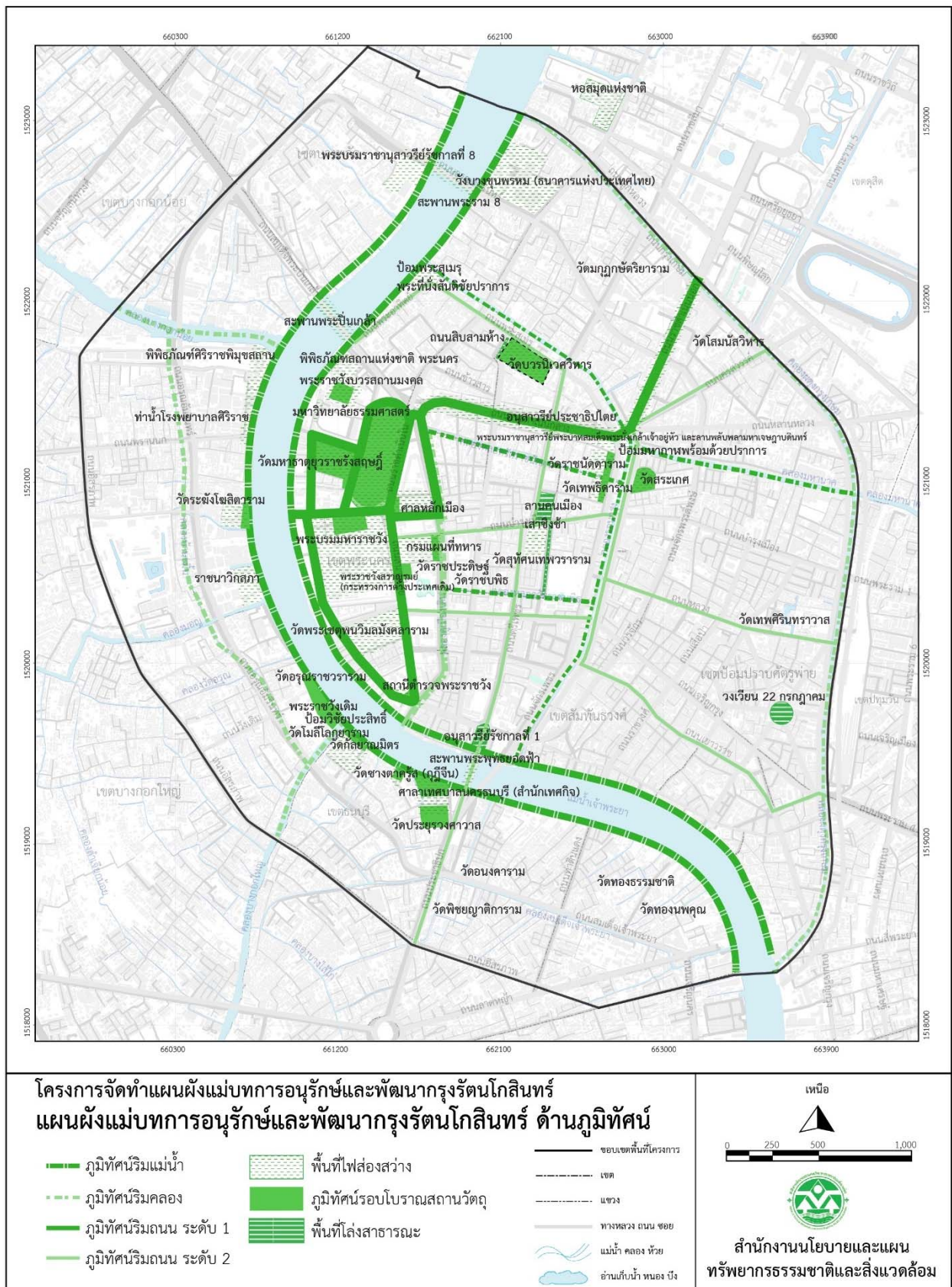
ตารางที่ 5-6 สรุปรายละเอียดโครงการด้านภูมิทัศน์

โครงการ	ลำดับความสำคัญ	ระยะที่ (ช่วงเวลา)	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (ล้านบาท)	แหล่งงบประมาณ	ประเภทโครงการ
3.1.1	2	1-3 (ปีที่ 1-15)	กทม. (สำนักผังเมือง / สำนักการโยธา / สำนักงานเขต / สำนักการจราจรฯ)	สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรมการศาสนา กองทัพเรือ	565.60	กทม.	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
3.1.2	1	1-3 (ปีที่ 1-15)	กทม. (สำนักผังเมือง / สำนักการจราจรฯ / สำนักการโยธา / สำนักสิ่งแวดล้อม / สำนักเทศกิจ)	การไฟฟ้านครหลวง การประปานครหลวง บริษัทโทรคมนาคมและการสื่อสารทั้งภาครัฐและเอกชน / ผู้ทรงสิทธิหรือผู้ใช้อาคารในแนวเส้นทาง	410.40	กทม.	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
3.1.3	1	1-3 (ปีที่ 1-15)	กทม. (สำนักการระบายน้ำ / สำนักผังเมือง / สำนักการโยธา)	กรมเจ้าท่า ชุมชนและผู้ทรงสิทธิในพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาและคลองสำคัญ ผู้ประกอบการด้านการขนส่งในแม่น้ำเจ้าพระยาและคลองสำคัญ	792.40	กทม.	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
3.1.4	2	1-2 (ปีที่ 1-10)	กทม. (สำนักผังเมือง / สำนักการจราจรฯ / สำนักการโยธา / สำนักสิ่งแวดล้อม)	การไฟฟ้านครหลวง การประปานครหลวง บริษัทโทรคมนาคมและการสื่อสารทั้งภาครัฐและเอกชน	378.00	กทม.	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
3.1.5	3	1-3 (ปีที่ 1-15)	กรมการท่องเที่ยว กทม. (สำนักการโยธา / สำนักวัฒนธรรมฯ)	การไฟฟ้านครหลวง ททท. / กรมศิลปากร ผู้ทรงสิทธิในแหล่งมรดก ผู้ใช้งานแหล่งมรดก	1,571.43	กรมการท่องเที่ยว กทม.	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
3.2.1	3	ระยะที่ 1-2 (ปีที่ 1-10)	กทม. (สำนักสิ่งแวดล้อม)	กรมป่าไม้ การไฟฟ้านครหลวง บริษัท โทรคมนาคมและการสื่อสารทั้งภาครัฐและเอกชน	80.00	กทม.	การพัฒนาเทคโนโลยีใหม่

หมายเหตุ

ลำดับความสำคัญของโครงการ: ลำดับที่ 1 คือ จำเป็นต้องดำเนินการอย่างยิ่ง ลำดับที่ 2 คือ จำเป็นต้องดำเนินการ และ ลำดับที่ 3 คือ สมควรดำเนินการ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แผนที่ 5-4 แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านภูมิทัศน์

5.1.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการจราจร

ยุทธศาสตร์ด้านการจราจรเป็นการดำเนินการเพื่อพัฒนาระบบการสัญจรภายในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ให้มีประสิทธิภาพและเป็นมิตรกับแหล่งมรดกและวิถีวัฒนธรรม มีการกำหนดกลยุทธ์ในการเชื่อมโยงโครงข่ายการสัญจรอย่างเป็นระบบ การส่งเสริมการสัญจรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการพัฒนาจุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจรให้มีประสิทธิภาพเชื่อมโยงกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน ประกอบด้วย 3 แผนงานและโครงการรวมทั้งสิ้น 7 โครงการ โดยมีการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านการจราจร (แผนที่ 5-5) มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5-7 สรุปยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงานและโครงการด้านการจราจร

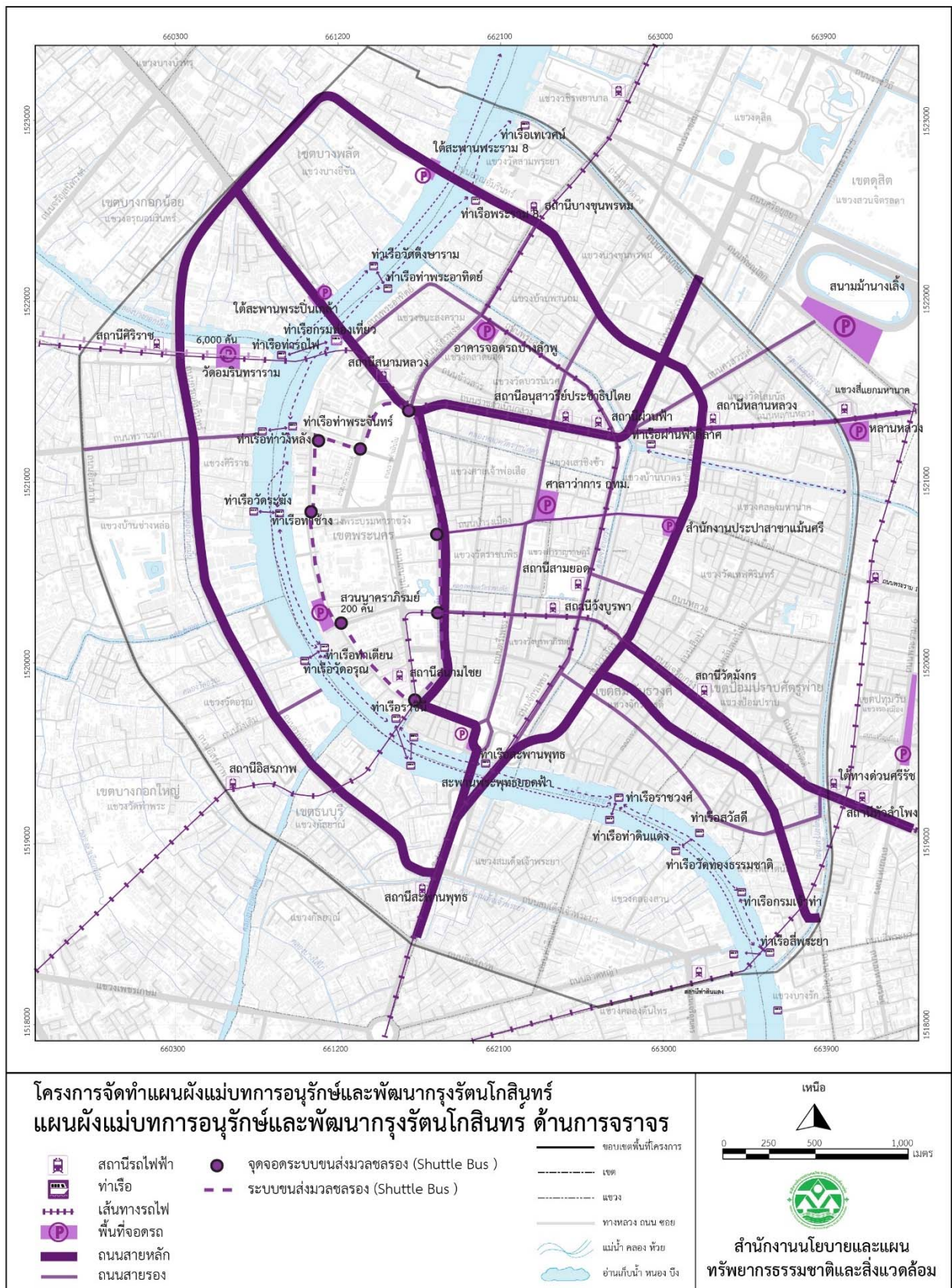
กลยุทธ์	แผนงาน	โครงการ
เชื่อมโยงโครงข่ายการสัญจรอย่างเป็นระบบ	4.1 การเชื่อมโยงโครงข่ายการสัญจร	4.1.1 โครงการส่งเสริมการเชื่อมต่อยานพาหนะต่างประเภท 4.1.2 โครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร
ส่งเสริมการสัญจรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์	4.2 การสนับสนุนการเดินทาง และการใช้จักรยาน	4.2.1 โครงการจำกัดการสัญจรในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน 4.2.2 โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล 4.2.3 โครงการเก็บค่าธรรมเนียมการเข้าบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอกด้วยยานพาหนะส่วนบุคคล
พัฒนาจุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจรให้มีประสิทธิภาพเชื่อมโยงกับการใช้ประโยชน์ที่ดิน	4.3 การออกแบบ พัฒนา และปรับปรุงจุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจร	4.3.1 โครงการจัดการจราจรในเขตเศรษฐกิจเฉพาะกิจ 4.3.2 โครงการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ

ตารางที่ 5-8 สรุปรายละเอียดโครงการด้านการจราจร

โครงการ	ลำดับความสำคัญ	ระยะที่ (ช่วงเวลา)	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (ล้านบาท)	แหล่งงบประมาณ	ประเภทโครงการ
4.1.1	2	1 (ปีที่ 1-5)	รฟม. กทม. (สำนักผังเมือง / สำนักการคลัง)	สนข. กรมเจ้าท่า กทม. (สำนักการจราจรฯ)	150.00	กทม. (สำนักการคลัง)	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
4.1.2	1	1-2 (ปีที่ 1-10)	กทม. (สำนักการจราจรฯ) ผู้ทรงสิทธิในพื้นที่	ผู้ทรงสิทธิในพื้นที่ (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ / กรมธนารักษ์ / รฟท. / ภาคเอกชน)	105.00	กทม. ผู้ทรงสิทธิในพื้นที่	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน / การสนับสนุนการดำเนินงานของภาคส่วนอื่นๆ
4.2.1	2	2 (ปีที่ 6-10)	กทม. (สำนักการจราจรฯ) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (กองบังคับการตำรวจจราจร)	สนข.	10.00	กทม.	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
4.2.2	2	2 (ปีที่ 6-10)	กทม. (สำนักการจราจรฯ)	สนข. / รฟม. บริษัท ระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ จำกัด / ขสมก. ผู้ประกอบการขนส่งเอกชน	30.00	กทม.	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
4.2.3	2	2-3 (ปีที่ 6-15)	กทม. (สำนักการจราจรฯ)	สนข.	30.00	กทม.	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
4.3.1	1	2-3 (ปีที่ 6-15)	กทม. (สำนักการจราจรฯ)	สนข.	20.00	การร่วมทุนของภาคีการพัฒนาในพื้นที่	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
4.3.2	2	1-2 (ปีที่ 1-10)	กรมเจ้าท่า	สนข. บริษัท เรือด่วนเจ้าพระยา จำกัด กทม. (สำนักการจราจรฯ)	48.00	กรมเจ้าท่า	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน

หมายเหตุ

ลำดับความสำคัญของโครงการ: ลำดับที่ 1 คือ จำเป็นต้องดำเนินการอย่างยิ่ง ลำดับที่ 2 คือ จำเป็นต้องดำเนินการ และ ลำดับที่ 3 คือ สมควรดำเนินการ

แผนที่ 5-5 แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านการจราจร

5.1.5 ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านสาธารณูปโภค

ยุทธศาสตร์ด้านสาธารณูปโภคเป็นการดำเนินการเพื่อสนับสนุนการพัฒนาในพื้นที่อนุรักษ์ให้เกิดเป็นรูปธรรมและมีคุณภาพชีวิต เป็นการวางโครงสร้างพื้นฐานเพื่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนควบคู่ไปกับการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้เหมาะสมกับพื้นที่ที่เป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม มีการกำหนดกลยุทธ์ในการปรับปรุงสาธารณูปโภคพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพและอเนกประโยชน์ รวมถึงการยกระดับรูปแบบของระบบสาธารณูปโภคให้สอดคล้องกับพื้นที่อนุรักษ์ จึงเป็นยุทธศาสตร์ที่ใช้งบประมาณต่อแผนงานและโครงการสูงที่สุดเมื่อเทียบกับยุทธศาสตร์อื่น ประกอบด้วย 2 แผนงานและโครงการรวมทั้งสิ้น 5 โครงการ โดยมีการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านสาธารณูปโภค (แผนที่ 5-6) มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5-9 สรุปยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงานและโครงการด้านสาธารณูปโภค

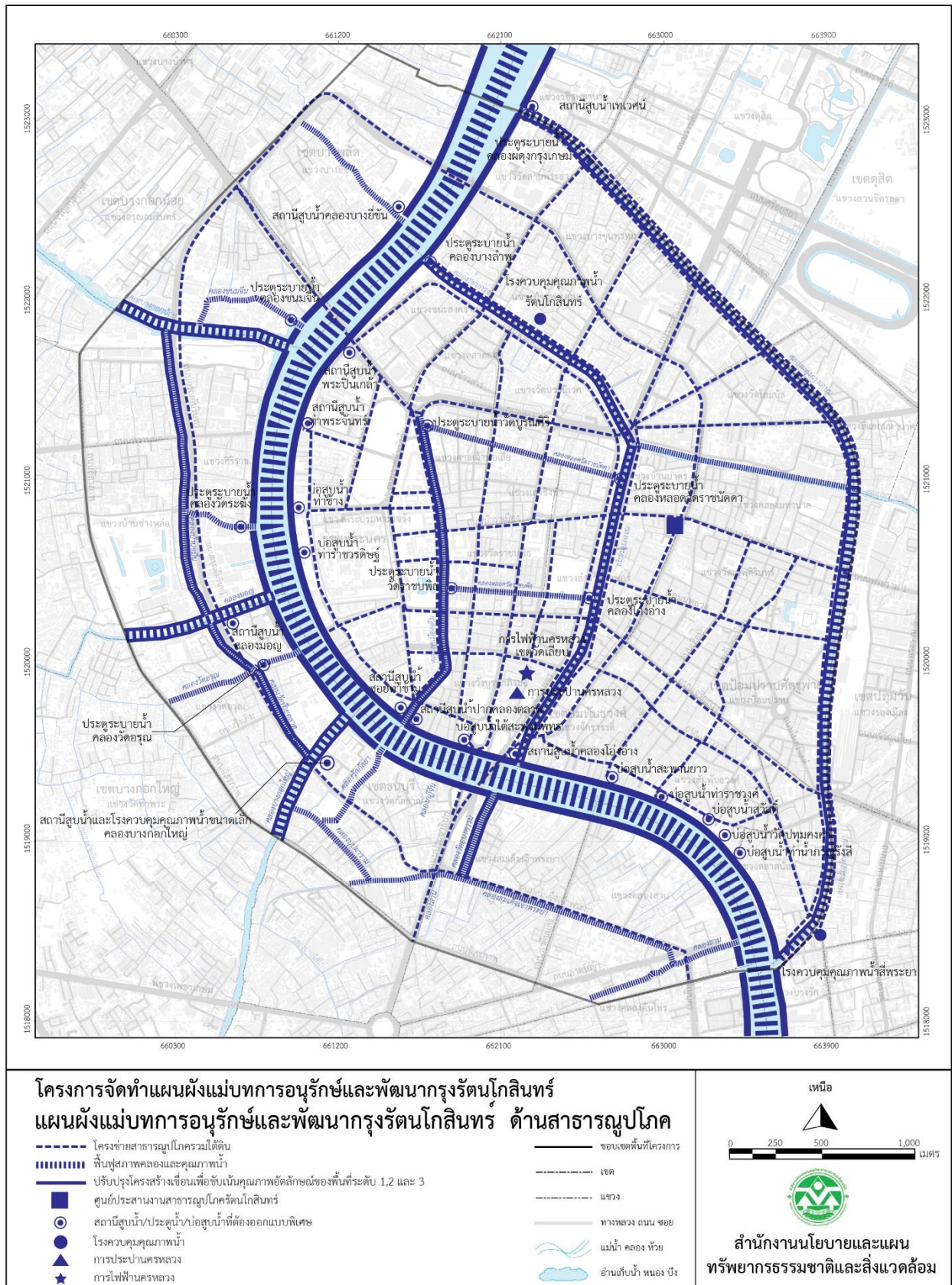
กลยุทธ์	แผนงาน	โครงการ
ปรับปรุงสาธารณูปโภคพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพและอเนกประโยชน์	5.1 การป้องกันน้ำท่วมและปรับปรุงคุณภาพน้ำ	5.1.1 โครงการพัฒนาแนวป้องกันน้ำท่วม 5.1.2 โครงการฟื้นฟูระบบคลอง และปรับปรุงคุณภาพน้ำ 5.1.3 โครงการปรับปรุงระบบการระบายน้ำ
ยกระดับรูปแบบของระบบสาธารณูปโภคให้สอดคล้องกับพื้นที่อนุรักษ์	5.2 การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของระบบสาธารณูปโภค	5.2.1 โครงการนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดิน 5.2.2 โครงการจัดตั้งศูนย์ประสานงานและข้อมูล และพัฒนาเครือข่ายระบบสารสนเทศ สาธารณูปโภค 3 มิติ

ตารางที่ 5-10 สรุปรายละเอียดโครงการด้านสาธารณูปโภค

โครงการ	ลำดับความสำคัญ	ระยะที่ (ช่วงเวลา)	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (ล้านบาท)	แหล่งงบประมาณ	ประเภทโครงการ
5.1.1	2	1 (ปีที่ 1-5)	กทม. (สำนักการระบายน้ำ)	กทม. (สำนักการโยธา / สำนักงานเขต)	2,276.00	กทม.	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
5.1.2	2	1-2 (ปีที่ 1-10)	กทม. (สำนักการระบายน้ำ)	กทม. (สำนักการโยธา / สำนักเทคนิค / สำนักงานเขต)	1,728.60	กทม.	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
5.1.3	2	1-3 (ปีที่ 1-15)	กทม. (สำนักการระบายน้ำ)	กรมชลประทาน	480.00	กทม.	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
5.2.1	2	1-2 (ปีที่ 1-10)	กทม. (สำนักการโยธา) การไฟฟ้านครหลวง บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) / บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน)	กรมศิลปากร สำนักงาน กสทช.	4,137.21	กทม.	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
5.2.2	3	1-3 (ปีที่ 1-15)	กทม. (สำนักการโยธา)	กทม. (สำนักยุทธศาสตร์ฯ / สำนักการระบายน้ำ) การไฟฟ้านครหลวง การประปานครหลวง สำนักงาน กสทช. กรมควบคุมมลพิษ กรมศิลปากร	130.00	กทม.	การพัฒนาเทคโนโลยีใหม่

หมายเหตุ

ลำดับความสำคัญของโครงการ: ลำดับที่ 1 คือ จำเป็นต้องดำเนินการอย่างยิ่ง ลำดับที่ 2 คือ จำเป็นต้องดำเนินการ และ ลำดับที่ 3 คือ สมควรดำเนินการ

แผนที่ 5-6 แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านสาธารณูปโภค

5.1.6 ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านสาธารณูปการ

ยุทธศาสตร์ด้านสาธารณูปการเป็นการดำเนินการเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและรูปแบบของการอยู่อาศัยในพื้นที่อนุรักษ์ซึ่งมีศาสนสถานและสถานศึกษากระจายตัวอยู่เป็นจำนวนมาก มีการกำหนดกลยุทธ์ในการยกระดับการใช้งานสาธารณูปการให้สอดคล้องกับโครงสร้างประชากรและบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลง รวมถึงการปรับปรุงสาธารณูปการเพื่อรองรับภัยพิบัติและภาวะฉุกเฉิน ประกอบด้วย 2 แผนงานและโครงการรวมทั้งสิ้น 4 โครงการ โดยมีการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านสาธารณูปการ (แผนที่ 5-7) มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5-11 สรุปยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงานและโครงการด้านสาธารณูปการ

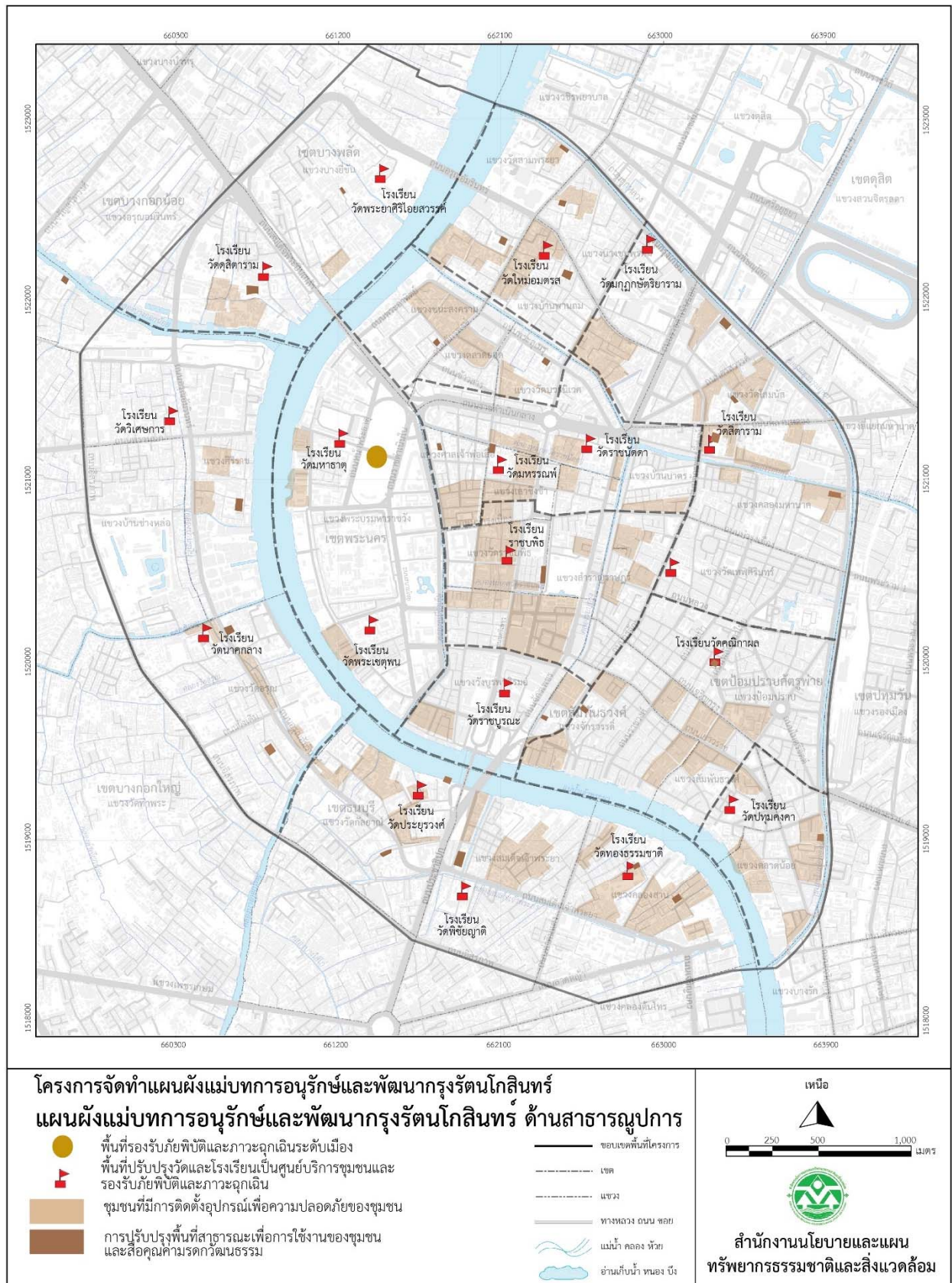
กลยุทธ์	แผนงาน	โครงการ
ยกระดับการใช้งานสาธารณูปการให้สอดคล้องกับโครงสร้างประชากรและบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลง	6.1 การปรับปรุงการให้บริการสาธารณูปการ	6.1.1 โครงการปรับปรุงวัดและโรงเรียนเป็นศูนย์บริการครบวงจรแก่ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส 6.1.2 โครงการเพิ่มประโยชน์การใช้สอยโรงเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ฝึกอาชีพ และพื้นที่กิจกรรมสันทนาการ
ปรับปรุงสาธารณูปการเพื่อรองรับภัยพิบัติและภาวะฉุกเฉิน	6.2 การเตรียมพร้อมสาธารณูปการเพื่อรองรับภัยพิบัติและภาวะฉุกเฉิน	6.2.1 โครงการปรับปรุงอาคารเรียนเป็นที่พักภัยพิบัติและภาวะฉุกเฉิน 6.2.2 โครงการติดตั้งอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยของชุมชน

ตารางที่ 5-12 สรุปรายละเอียดโครงการด้านสาธารณูปการ

โครงการ	ลำดับความสำคัญ	ระยะที่ (ช่วงเวลา)	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (ล้านบาท)	แหล่งงบประมาณ	ประเภทโครงการ
6.1.1	3	1-2 (ปีที่ 1-10)	กทม. (สำนักพัฒนาสังคม / สำนักการศึกษา / สำนักงานเขต) วัด	สถานศึกษาในสังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	95.00	กทม.	การพัฒนาโลกใหม่
6.1.2	3	1-2 (ปีที่ 1-10)	กทม. (สำนักการศึกษา / สำนักงานเขต) สถานศึกษาในสังกัด กรุงเทพมหานคร	กทม. (สำนักพัฒนาสังคม)	38.00	กทม.	การพัฒนาโลกใหม่
6.2.1	3	1-2 (ปีที่ 1-10)	กทม. (สำนักการศึกษา / สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย / สำนักงานเขต)	กทม. (สำนักพัฒนาสังคม)	41.80	กทม.	การพัฒนาโลกใหม่
6.2.2	2	1-2 (ปีที่ 1-10)	กทม. (สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย / สำนักการจราจรฯ / สำนักงานเขต)	กทม. (สำนักพัฒนาสังคม) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	37.40	กทม.	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน

หมายเหตุ

ลำดับความสำคัญของโครงการ: ลำดับที่ 1 คือ จำเป็นต้องดำเนินการอย่างยิ่ง ลำดับที่ 2 คือ จำเป็นต้องดำเนินการ และ ลำดับที่ 3 คือ สมควรดำเนินการ

แผนที่ 5-7 แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านสาธารณูปการ

5.1.7 ยุทธศาสตร์ที่ 7 ด้านกายภาพและวิถีชุมชน

ยุทธศาสตร์ด้านกายภาพและวิถีชุมชนเป็นการดำเนินการเพื่อเน้นความเป็นอยู่ที่ดี ส่งเสริมการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงสนับสนุนให้ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับพื้นที่โบราณสถานได้อย่างเกื้อกูลกัน มีการกำหนดกลยุทธ์ในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมชุมชนให้อยู่ร่วมกับมรดกวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม การส่งเสริมการเรียนรู้แก่สาธารณะ รวมถึงการส่งเสริมการต่อยอดภูมิปัญญาและการสร้างเศรษฐกิจชุมชน ประกอบด้วย 2 แผนงานและโครงการรวมทั้งสิ้น 4 โครงการ โดยมีการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านกายภาพและวิถีชุมชน (แผนที่ 5-8) มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5-13 สรุปยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงานและโครงการด้านกายภาพและวิถีชุมชน

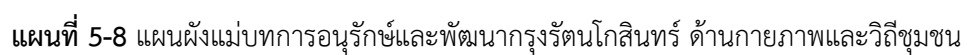
กลยุทธ์	แผนงาน	โครงการ
ปรับปรุงสภาพแวดล้อมชุมชน ให้อยู่ร่วมกับมรดกวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม และส่งเสริมการเรียนรู้แก่สาธารณะ	7.1 การปรับปรุงสภาพแวดล้อมชุมชน	7.1.1 โครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมการอยู่อาศัยในกลุ่มชุมชนที่สำคัญ 7.1.2 โครงการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะระดับกลุ่มชุมชนภายในศาสนสถาน
ส่งเสริมการต่อยอดภูมิปัญญาและการสร้างเศรษฐกิจชุมชน	7.2 การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน	7.2.1 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการภายในชุมชน 7.2.2 โครงการส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการดิจิทัล

ตารางที่ 5-14 สรุปรายละเอียดโครงการด้านกายภาพและวิถีชุมชน

โครงการ	ลำดับความสำคัญ	ระยะที่ (ช่วงเวลา)	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (ล้านบาท)	แหล่งงบประมาณ	ประเภทโครงการ
7.1.1	2	1-2 (ปีที่ 1-10)	กทม. (สำนักผังเมือง)	กทม. (สำนักวัฒนธรรมฯ / สำนักการโยธา) กรมการท่องเที่ยว / ททท. การไฟฟ้านครหลวง การประปานครหลวง บริษัทโทรคมนาคมและการสื่อสารทั้งภาครัฐและเอกชน	300.00	กทม.	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
7.1.2	3	1-3 (ปีที่ 1-15)	กทม. (สำนักผังเมือง) ศาสนสถานเจ้าของพื้นที่	กทม. (สำนักพัฒนาสังคม / สำนักสิ่งแวดล้อม) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ / กรมการศาสนา กรมศิลปากร ชุมชน	344.00	กทม.	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน / การพัฒนาใกล้เคียง
7.2.1	3	1-2 (ปีที่ 1-10)	กทม. (สำนักพัฒนาสังคม)	OKMD / TCDC กทม. (สำนักวัฒนธรรมฯ) สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กรมการพัฒนาชุมชน สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง	100.00	กทม.	การสนับสนุนการดำเนินงานของภาคส่วนอื่นๆ
7.2.2	3	1-2 (ปีที่ 1-10)	สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล	กรมส่งเสริมธุรกิจการค้า สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน ผู้ประกอบการในชุมชน	60.00	สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล	การสนับสนุนการดำเนินงานของภาคส่วนอื่นๆ

หมายเหตุ

ลำดับความสำคัญของโครงการ: ลำดับที่ 1 คือ จำเป็นต้องดำเนินการอย่างยิ่ง ลำดับที่ 2 คือ จำเป็นต้องดำเนินการ และ ลำดับที่ 3 คือ สมควรดำเนินการ

5.1.8 ยุทธศาสตร์ที่ 8 ด้านการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวเป็นการดำเนินการเพื่อต่อยอดระบบและกิจกรรมทางเศรษฐกิจสำคัญที่มีอยู่เดิมในพื้นที่ให้เกิดความยั่งยืนและสอดคล้องกับคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม รวมถึงสามารถปรับตัวให้เข้ากับการพัฒนาด้านต่าง ๆ ในพื้นที่ มีการกำหนดกลยุทธ์ในการเพิ่มคุณค่าและความหลากหลายของการท่องเที่ยว การพัฒนาระบบการให้ข้อมูลและการเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงการยกระดับมาตรฐานแหล่งที่พักของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 แผนงาน และโครงการรวมทั้งสิ้น 7 โครงการ โดยมีการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านการท่องเที่ยว (แผนที่ 5-9) มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5-15 สรุปยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ แผนงานและโครงการด้านการท่องเที่ยว

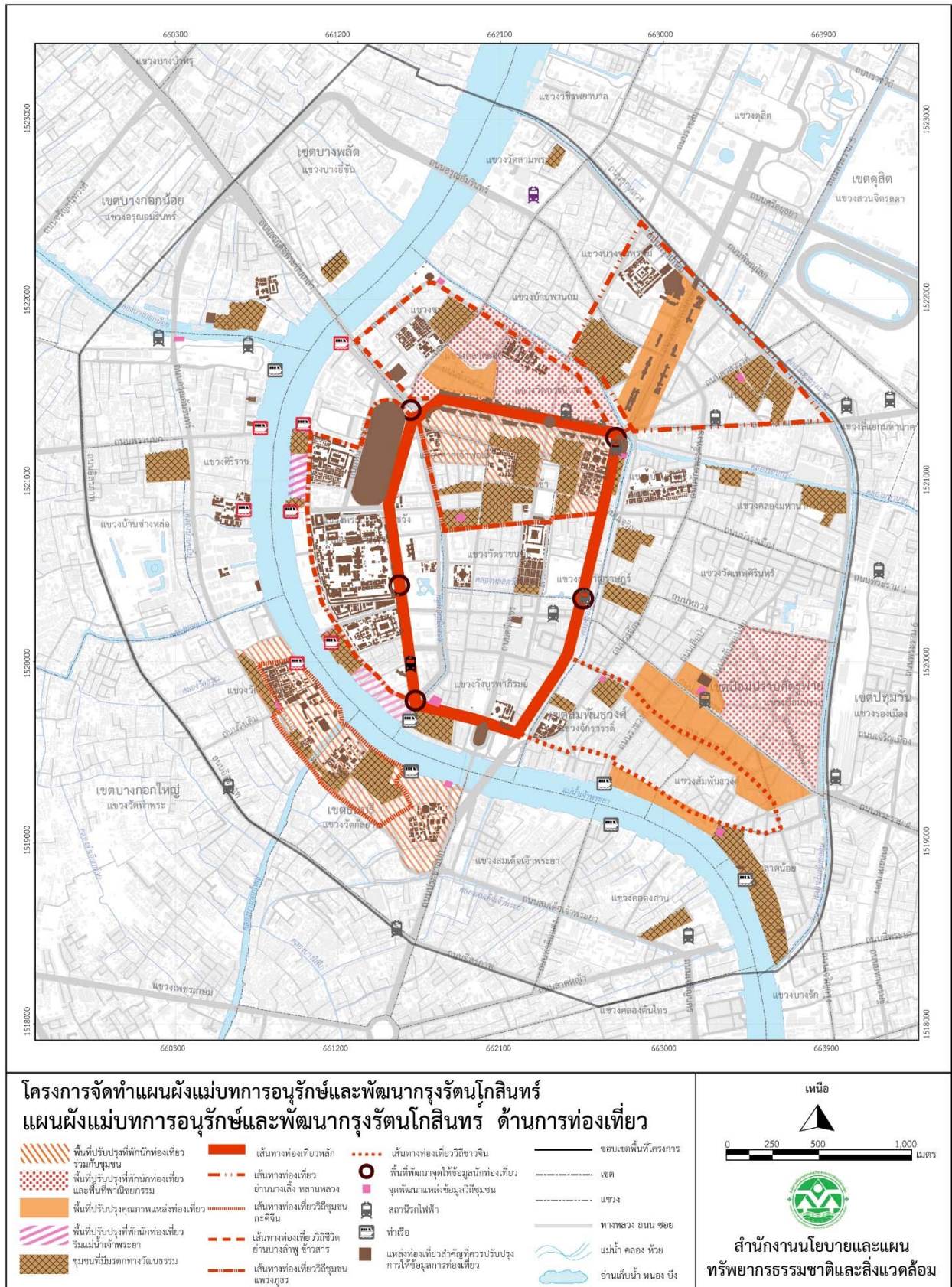
กลยุทธ์	แผนงาน	โครงการ
เพิ่มคุณค่าและความหลากหลายของการท่องเที่ยว	8.1 การปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว	8.1.1 โครงการปรับปรุงอุปกรณ์สื่อสารข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว 8.1.2 โครงการพัฒนาแหล่งข้อมูลวิทยุชุมชน 8.1.3 โครงการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 8.1.4 โครงการจัดระเบียบพื้นที่ท่องเที่ยว
พัฒนาระบบการให้ข้อมูลและเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	8.2 การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว	8.2.1 โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว 8.2.2 โครงการพัฒนาแผนที่และระบบออนไลน์เพื่อให้ข้อมูลการท่องเที่ยว
ยกระดับมาตรฐานแหล่งที่พักนักท่องเที่ยว	8.3 การพัฒนาแหล่งที่พักนักท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน	8.3.1 โครงการส่งเสริมการพัฒนาแหล่งที่พักนักท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน

ตารางที่ 5-16 สรุปรายละเอียดโครงการด้านการท่องเที่ยว

โครงการ	ลำดับความสำคัญ	ระยะที่ (ช่วงเวลา)	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	งบประมาณ (ล้านบาท)	แหล่งงบประมาณ	ประเภทโครงการ
8.1.1	3	1 (ปีที่ 1-5)	กทม. (สำนักวัฒนธรรมฯ)	ททท.	15.20	กทม.	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
8.1.2	2	1 (ปีที่ 1-5)	กทม. (สำนักวัฒนธรรมฯ)	ททท. / สภาวัฒนธรรมเขต / กรมส่งเสริมวัฒนธรรม	126.00	กทม.	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
8.1.3	2	1-3 (ปีที่ 1-15)	ททท. กทม. (สำนักวัฒนธรรมฯ)	ชุมชน ภาคเอกชน	2,790.00	ททท. กทม.	การสนับสนุนการดำเนินงานของภาคส่วนอื่นๆ
8.1.4	2	1 (ปีที่ 1-5)	กทม. (สำนักเทศกิจ / สำนักการจราจรฯ)	กทม. (สำนักผังเมือง/ สำนักการโยธา/ สำนักอนามัย / สำนักวัฒนธรรมฯ) / สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	60.00	กทม.	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
8.2.1	3	1-2 (ปีที่ 1-10)	กทม. (สำนักวัฒนธรรมฯ)	ททท.	20.00	กทม.	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
8.2.2	2	1 (ปีที่ 1-5)	ททท.	กทม. (สำนักวัฒนธรรมฯ)	60.00	ททท.	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน
8.3.1	3	1 (ปีที่ 1-5)	กทม. (สำนักวัฒนธรรมฯ)	กทม. (สำนักผังเมือง / สำนักการโยธา) / กรมการท่องเที่ยว	50.00	กทม.	การสนับสนุนการดำเนินงานของภาคส่วนอื่นๆ

หมายเหตุ

ลำดับความสำคัญของโครงการ: ลำดับที่ 1 คือ จำเป็นต้องดำเนินการอย่างยิ่ง ลำดับที่ 2 คือ จำเป็นต้องดำเนินการ และ ลำดับที่ 3 คือ สมควรดำเนินการ

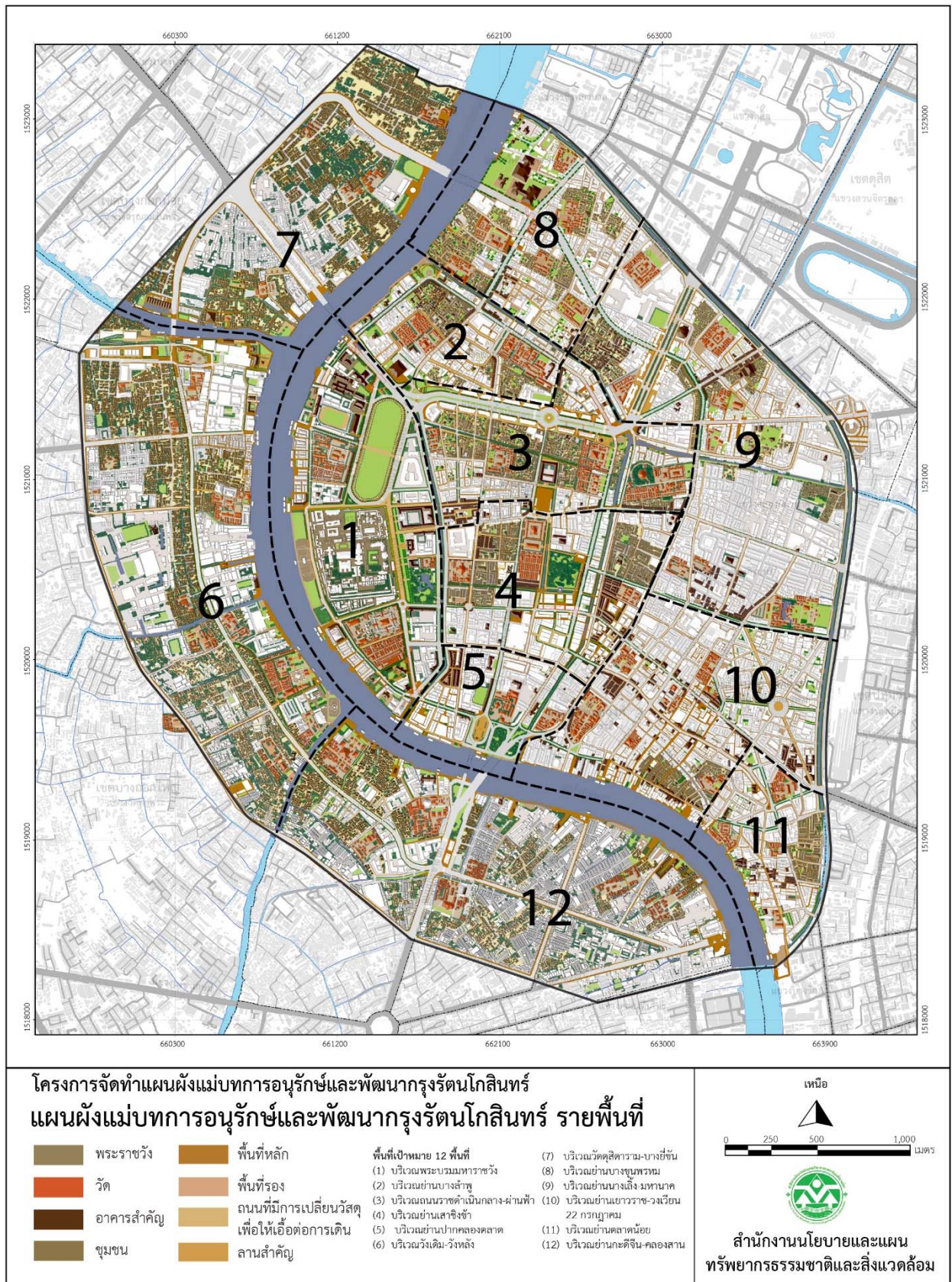
แผนที่ 5-9 แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ด้านการท่องเที่ยว

5.2 ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายพื้นที่

การจัดทำยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายพื้นที่ เป็นการดำเนินการต่อเนื่องจากการจัดทำยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา เพื่อดำเนินการในพื้นที่เป้าหมายทั้ง 12 พื้นที่ โดยนำเอาแผนงานและโครงการทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วข้างต้นมาบูรณาการลงในแต่ละพื้นที่ มีรายละเอียดของโครงการต่างๆ ที่แสดงตำแหน่งหรือพื้นที่ที่จะดำเนินการ งบประมาณ ระยะเวลาดำเนินการ และหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างครบถ้วน นำไปสู่การจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายพื้นที่ ดังแสดงในแผนที่ 5-10

พื้นที่เป้าหมายทั้ง 12 พื้นที่ มีดังนี้

- 1) บริเวณพระบรมมหาราชวัง (กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน)
- 2) บริเวณย่านบางลำพู
- 3) บริเวณถนนราชดำเนินกลาง-ผ่านฟ้า
- 4) บริเวณย่านเสาชิงช้า
- 5) บริเวณย่านปากคลองตลาด
- 6) บริเวณวังเดิม-วังหลัง (บริเวณฝั่งธนบุรีตรงข้ามกรุงรัตนโกสินทร์และพื้นที่ถัดออกไป)
- 7) บริเวณวัดดุสิตาราม-บางยี่ขัน
- 8) บริเวณย่านบางขุนพรหม
- 9) บริเวณย่านนางเลิ้ง-มหานาค
- 10) บริเวณย่านเยาวราช-วงเวียน 22 กรกฎาคม
- 11) บริเวณย่านตลาดน้อย
- 12) บริเวณย่านกะดีจีน-คลองสาน

แผนที่ 5-10 แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายพื้นที่

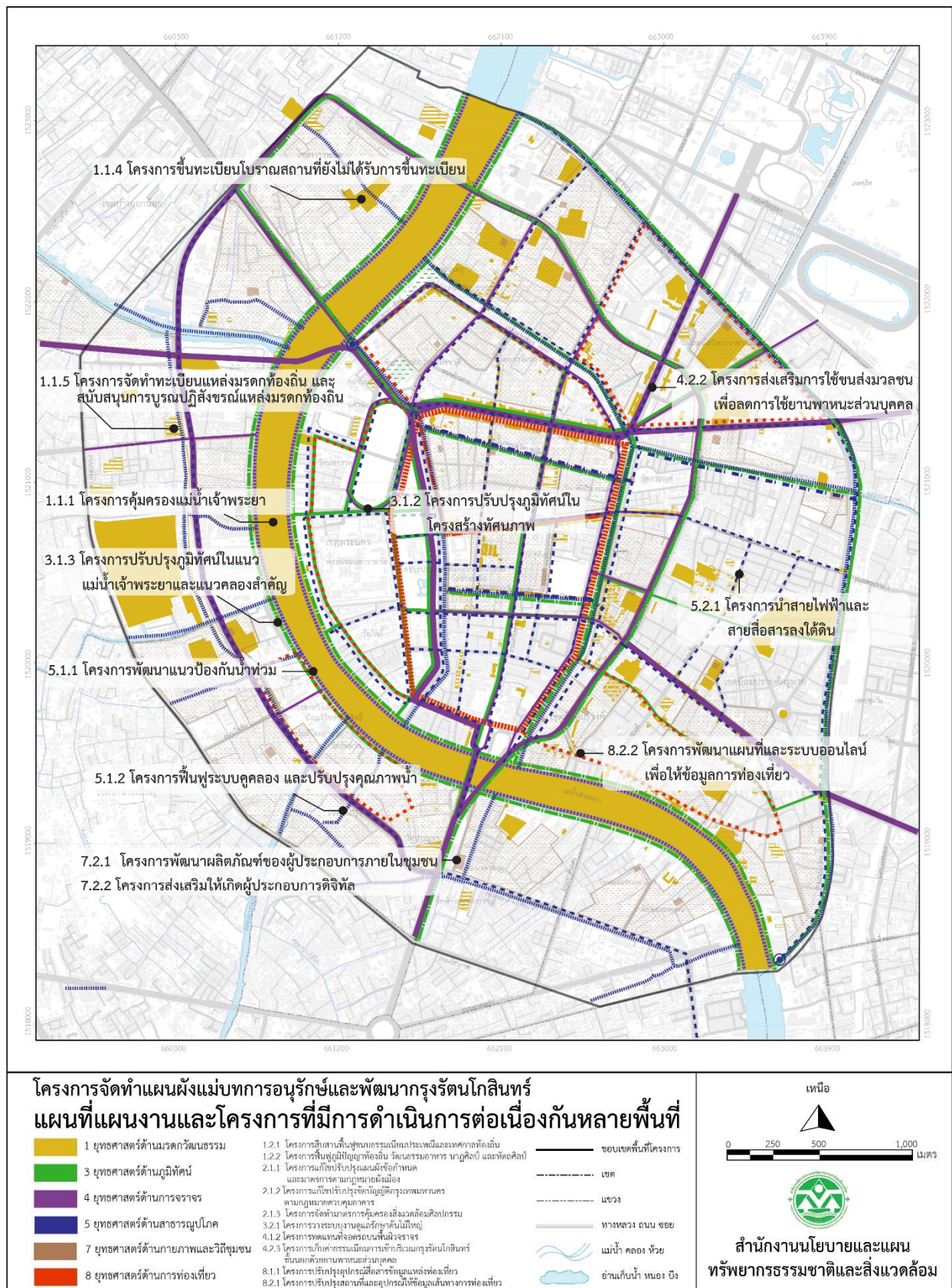
แผนงานและโครงการทุกสาขาจะมีรูปแบบการดำเนินการ 2 ลักษณะ คือ การดำเนินการต่อเนื่องกันหลายพื้นที่และดำเนินการรายพื้นที่ใน 12 พื้นที่เป้าหมาย โดยโครงการที่มีการดำเนินการต่อเนื่องกันหลายพื้นที่จะมีลักษณะเป็นโครงข่ายเชื่อมโยงการดำเนินการรายพื้นที่เข้าไว้ด้วยกัน เช่น โครงการปรับปรุงและก่อสร้างแนวกำแพงป้องกันน้ำท่วมริมแม่น้ำเจ้าพระยา โครงการฟื้นฟูระบบคูคลองและปรับปรุงคุณภาพน้ำ โครงการกำหนดแนวสายทางและจุดจอดขนส่งมวลชน เป็นต้น ในขณะที่บางโครงการมีความจำเป็นต้องดำเนินการครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของกรุงรัตนโกสินทร์ เช่น โครงการวางและจัดทำแผนผังและข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินของผังเมืองรวม โครงการแก้ไขปรับปรุงข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เป็นต้น โครงการที่มีการดำเนินการต่อเนื่องกันหลายพื้นที่ทั้งสิ้น 22 โครงการ ดังนี้ (แผนที่ 5-11)

ตารางที่ 5-17 สรุปแผนงานและโครงการที่มีการดำเนินการต่อเนื่องกันหลายพื้นที่

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
1.1.1 โครงการคุ้มครองแม่น้ำเจ้าพระยา	- สำรวจและจัดทำแผนที่เพื่อกำหนดบริเวณที่จะขึ้นทะเบียนโบราณสถานแม่น้ำเจ้าพระยา โดยเน้นช่วงระหว่างคลองบางกอกน้อยและคลองบางกอกใหญ่ - กำหนดพื้นที่และประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานแม่น้ำเจ้าพระยา	10.00
1.1.4 โครงการขึ้นทะเบียนโบราณสถานที่ยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียน	- ศึกษาและกำหนดลำดับความสำคัญ - ขึ้นทะเบียนโบราณสถานที่ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียน	153.00
1.1.5 โครงการจัดทำทะเบียนแหล่งมรดกท้องถิ่น และสนับสนุนการบูรณปฏิสังขรณ์แหล่งมรดกท้องถิ่น	- ศึกษาและกำหนดลำดับความสำคัญ - จัดทำเกณฑ์การขึ้นทะเบียนแหล่งมรดก แต่งตั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาการขึ้นทะเบียนและอนุมัติงบประมาณสนับสนุนการบูรณะฟื้นฟูแหล่งมรดกท้องถิ่น	170.00
1.2.1 โครงการสืบสานฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีและเทศกาลท้องถิ่น	- กำหนดหลักเกณฑ์และจัดตั้งกรรมการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณ	225.00
1.2.2 โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหารนาฏศิลป์ และหัตถศิลป์	- กำหนดหลักเกณฑ์และจัดตั้งกรรมการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณ	225.00
2.1.1 โครงการแก้ไขปรับปรุงแผนผังข้อกำหนดและมาตรการตามกฎหมายผังเมือง	- การวางและจัดทำแผนผังและข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินของผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร (ปรับปรุงครั้งที่ 4) - การดำเนินการประกาศกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร (ปรับปรุงครั้งที่ 4) โดยอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518	50.00
2.1.2 โครงการแก้ไขปรับปรุงข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครตามกฎหมายควบคุมอาคาร	- การแก้ไขปรับปรุงข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เพื่อการควบคุมแบบซ้อนทับ (Overlay Control) โดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายควบคุมอาคาร	40.00
2.1.3 โครงการจัดทำมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	- การจัดทำมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ - การดำเนินการประกาศกฎกระทรวงให้ใช้บังคับมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ โดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายสิ่งแวดล้อม	20.00
3.1.2 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในโครงสร้างทัศนภาพ	- สำรวจปัญหาของเส้นทางตามรายละเอียดโครงการ - ออกแบบปรับปรุงโดยมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง - ก่อสร้างปรับปรุงพื้นที่ - วางแผนกลไกควบคุมสิ่งรบกวนภูมิทัศน์ในระยะยาว	410.40
3.1.3 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในแนวแม่น้ำเจ้าพระยาและแนวคลองสำคัญ	- ออกแบบปรับปรุงทั้งด้านประโยชน์การใช้ที่ดิน ชุมชนริมน้ำ เส้นทางสัญจรทางบกที่มีศักยภาพในการเข้าถึงพื้นที่ริมน้ำ	792.40
3.2.1 โครงการวางระบบงานดูแลรักษาต้นไม้ใหญ่	- จัดตั้งหน่วยงานด้านรกรกกรมเพื่อดูแลต้นไม้โดยเฉพาะ - จัดตั้งหน่วยงานบริการเพื่อสนับสนุนการดูแลต้นไม้ใหญ่ของภาครัฐและภาคเอกชน	80.00
4.1.2 โครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร	- พัฒนาพื้นที่จอดรถรวมทั้งในพื้นที่ของรัฐและเอกชน	105.00
4.2.2 โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล	- กำหนดแนวสายทางและจุดจอดให้สอดคล้องกับการเชื่อมโยงทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ - คัดเลือกรูปแบบระบบขนส่งและยานพาหนะที่เหมาะสมกับปริมาณผู้โดยสารและบรรยากาศของพื้นที่	30.00
4.2.3 โครงการเก็บค่าธรรมเนียมการเข้าบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอกด้วยยานพาหนะส่วนบุคคล	- ศึกษาเพื่อวางแผนการจัดการจราจร - ใช้มาตรการทางการเงินเพื่อควบคุมปริมาณยานพาหนะในเขตกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก	30.00
5.1.1 โครงการพัฒนาแนวป้องกันน้ำท่วม	- ปรับปรุงและก่อสร้างแนวกำแพงป้องกันน้ำท่วมริมแม่น้ำเจ้าพระยา (บริเวณหน้าวัดระฆังโฆสิตาราม)	2,276.00

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
	- ปรับปรุงจุดเชื่อมต่อสำคัญให้เป็นกำแพงที่เปิดได้ในเวลาปกติ และปิดเพื่อป้องกันน้ำท่วมได้โดยไม่ขัดขวางทัศนวิสัย และมุมมองระหว่างแม่น้ำและเมือง - ออกแบบแนวกำแพงป้องกันน้ำท่วม สถานีสูบน้ำ ประตูน้ำ และบ่อสูบน้ำเป็นพิเศษ ให้สามารถปรับใช้เป็นพื้นที่กิจกรรมริมน้ำ ชับแน่นอัตลักษณ์ของพื้นที่	
5.1.2 โครงการฟื้นฟูระบบคูคลอง และปรับปรุงคุณภาพน้ำ	- ฟื้นฟูระบบคู คลอง และปรับปรุงคุณภาพน้ำ	1,728.60
5.2.1 โครงการนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดิน	- นำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดิน	4,137.21
7.2.1 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการภายในชุมชน	- รับสมัครชุมชนหรือผู้ประกอบการภายในชุมชนที่สนใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ -อบรม และสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ	100.00
7.2.2 โครงการส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการดิจิทัล	- รับสมัครผู้ประกอบการที่มีความพร้อมในพื้นที่ เพื่อรับการอบรม และให้ความช่วยเหลือโดยผู้เชี่ยวชาญ - อบรม และสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพิ่มทักษะของผู้ประกอบการในการเป็นผู้ประกอบการดิจิทัล - พัฒนาเว็บท่า (Portal web) เพื่อส่งเสริมการค้าดิจิทัลในระดับย่านต่าง ๆ	60.00
8.1.1 โครงการปรับปรุงอุปกรณ์สื่อสารข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว	- ศึกษาและจัดทำรายละเอียดข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว - ติดตั้งป้ายข้อมูล	15.20
8.2.1 โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว	- ศึกษาและออกแบบจุดให้ข้อมูลการท่องเที่ยวและป้ายข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว - ติดตั้งจุดให้ข้อมูลการท่องเที่ยวและป้ายข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว	20.00
8.2.2 โครงการพัฒนาแผนที่และระบบออนไลน์เพื่อให้ข้อมูลการท่องเที่ยว	- จัดทำแผนที่แสดงข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยวที่สำคัญในกรุงรัตนโกสินทร์และพื้นที่ต่อเนื่อง - จัดทำระบบออนไลน์เพื่อประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยว ตลอดจนที่พัก - ปรับปรุงฐานข้อมูล แผนที่ ระบบออนไลน์ให้มีข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัย	60.00
รวม		10,737.81

ในขณะที่แผนงานและโครงการที่มีการดำเนินการในพื้นที่เป้าหมาย 12 พื้นที่ จะพิจารณาจากสำคัญของพื้นที่เพื่อกำหนดแนวคิดหลักในการอนุรักษ์และพัฒนา จากนั้นจึงสรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาในแต่ละพื้นที่ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.2.1 แผนงานและโครงการบริเวณพระบรมมหาราชวัง

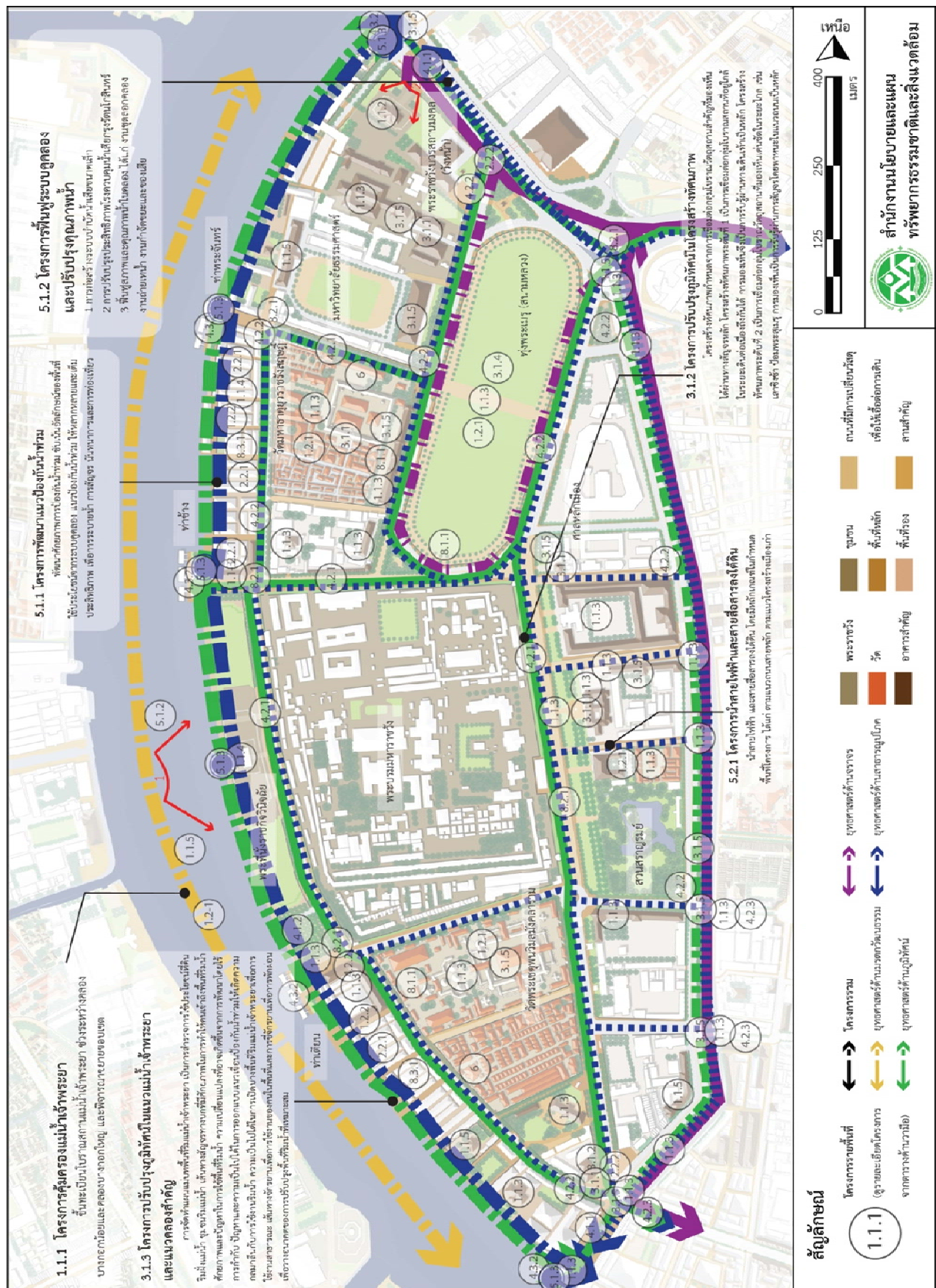
บริเวณพระบรมมหาราชวังเป็นพื้นที่สำคัญเปรียบดังหัวแวนของการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ภายในพื้นที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น และเป็นพื้นที่สำคัญที่แสดงถึงการเชื่อมโยงระหว่างพระมหากษัตริย์ ข้าราชการ และประชาชน แนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่บริเวณนี้จึงมุ่งเน้นการเพิ่มระดับการรับรู้และการเข้าถึงพระบรมมหาราชวังและพื้นที่วังหน้าให้มากยิ่งขึ้น การลดอุปสรรคและสิ่งรบกวนภูมิทัศน์ให้น้อยที่สุด การควบคุมการจราจร การส่งเสริมการใช้งานสถานที่ที่มีอยู่เดิมในพื้นที่ให้ส่งเสริมกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ ดังนั้น จึงกำหนดการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา ได้แก่ 1) การอนุรักษ์โบราณสถานและมรดกทางวัฒนธรรม 2) การจัดการใช้ประโยชน์ที่ดินและการจราจรสำหรับพื้นที่เปลี่ยนถ่ายการสัญจร และ 3) การปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อผู้อยู่อาศัยในพื้นที่และการท่องเที่ยว โดยมีการดำเนินการโครงการทั้งหมด 39 โครงการ นำไปสู่การจัดทำผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณพระบรมมหาราชวัง ดังนี้ (แผนที่ 5-12)

ตารางที่ 5-18 สรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณพระบรมมหาราชวัง

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
1.1.1 โครงการค้ำครองแม่น้ำเจ้าพระยา*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.1.2 โครงการบูรณปฏิสังขรณ์แหล่งมรดกสำคัญ	- สำรวจ จัดทำแผนปฏิบัติการ และดำเนินการบูรณปฏิสังขรณ์วัดบวรสถาน สุทธาวาส หรือ วัดพระแก้ววังหน้า ซึ่งเป็นแหล่งมรดกสำคัญที่ควรขยับเน้นเพื่อ เล่าเรื่องราวเชิงพื้นที่ของกรุงรัตนโกสินทร์	240.00
1.1.3 โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่ กรุงรัตนโกสินทร์	- สำรวจและกำหนดลำดับความจำเป็นเร่งด่วน - บูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน 34 แห่ง	34.00 816.00
1.1.4 โครงการขึ้นทะเบียนโบราณสถานที่ยังไม่ได้รับการ ขึ้นทะเบียน*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.1.5 โครงการจัดทำทะเบียนแหล่งมรดกท้องถิ่น และ สนับสนุนการบูรณปฏิสังขรณ์แหล่งมรดกท้องถิ่น*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.2.1 โครงการสืบสานฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณี และเทศกาลท้องถิ่น*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.2.2 โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ และหัตถศิลป์*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.1 โครงการแก้ไขปรับปรุงแผนผังข้อกำหนดและ มาตรการตามกฎหมายผังเมือง*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.2 โครงการแก้ไขปรับปรุงข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ตามกฎหมายควบคุมอาคาร*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.3 โครงการจัดทำมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ศิลปกรรม*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.2.1 โครงการวาง จัดทำ และดำเนินการให้เป็นไปตาม ผังเมืองเฉพาะ บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา	- วาง จัดทำ และดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะ ย่านท่าพระจันทร์- ท่าช้าง-ท่าเตียน	50.00
2.2.2 โครงการวาง จัดทำ และดำเนินการให้เป็นไปตาม ผังเมืองเฉพาะ ในพื้นที่เปลี่ยนถ่ายการสัญจรโดยรอบ สถานีรถไฟ	- วาง จัดทำ และดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะ ในพื้นที่รอบสถานี สนามไชย สถานีสนามหลวง	100.00
3.1.1 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบโบราณสถาน	- สำรวจ ออกแบบ และก่อสร้างปรับปรุงในพื้นที่ศาลหลักเมือง วัดมหาธาตุ ยุวราชรังสฤษฎิ์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร หน้าพระราชวังสราญรมย์ ลานหน้าอาคารสถานีตำรวจพระราชวัง และกรมแผนที่ทหาร รวมทั้งพื้นที่ ประมาณ 40 ไร่	224.00
3.1.2 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในโครงสร้างทัศนภาพ*	- ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณถนนราชดำเนินใน ถนนสนามไชย ถนนมหาราช ถนน หน้าพระลาน ถนนหน้าพระธาตุ ถนนหลักเมือง ถนนกัลยาณมิตร ถนนเจริญ กรุง (ช่วงถนนสนามไชยถึงคลองคูเมืองเดิม) ความยาวรวมประมาณ 5 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
3.1.3 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในแนวแม่น้ำเจ้าพระยา และแนวคลองสำคัญ*	- สำรวจ ออกแบบ และปรับปรุงพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา (ช่วงสะพานสมเด็จพระ ปิ่นเกล้าถึงปากคลองคูเมืองเดิม) ความยาวประมาณ 2.5 กม. พื้นที่ริม คลองคูเมืองเดิม ความยาวประมาณ 2.4 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
3.1.4 โครงการปรับปรุงพื้นที่โล่งสาธารณะ	- สำรวจ ออกแบบ และปรับปรุงพื้นที่สนามหลวง ประมาณ 70 ไร่	315.00
3.1.5 โครงการฉายไฟส่องสว่างอาคารสำคัญ และพื้นที่	- ติดตั้งระบบและดวงไฟส่องสว่างอาคารสำคัญ ศาลหลักเมือง วัดพระเชตุพน	31.50

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
สาธารณะ	วิมลมังคลาราม วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร กรมแผนที่ทหาร สถานีตำรวจพระราชวัง อาคารโดมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า สะพานในแนวคลองคูเมืองเดิม รวม 9 จุด - ติดตั้งไฟส่องสว่างสาธารณะ ย่านพระบรมมหาราชวังตามแนวถนนเจ้าฟ้า 0.45 กม. ซอยราชินี 0.45 กม. ถนนหน้าพระธาตุ 0.48 กม. ถนนหน้าพระลาน 0.44 กม. ถนนหลักเมือง 0.27 กม. ถนนมหาราช 0.44 กม. ถนนกัลยาณไมตรี 0.25 กม. ถนนเจริญกรุง 0.22 กม. ถนนพระพิพิธ 0.21 กม. ถนนราชินี 1.78 กม. ถนนอัษฎางค์ 1.9 กม. ริมแม่น้ำเจ้าพระยา 2.5 กม. ริมคลองคูเมืองเดิม 2.4 กม. ระยะทางรวม 11.8 กม.	180.54
3.2.1 โครงการวางระบบงานดูแลรักษาต้นไม้ใหญ่*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.1.1 โครงการส่งเสริมการเชื่อมต่อยานพาหนะต่างประเภท	- ปรับปรุงพื้นที่สถานีสนามหลวง สถานีสนามไชย	60.00
4.1.2 โครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.2.1 โครงการจำกัดการสัญจรในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน	- จำกัดการใช้งานยานพาหนะส่วนบุคคลในเขตกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน	10.00
4.2.2 โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.3.2 โครงการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ	- ปรับปรุงท่าเรือโดยสารในแม่น้ำเจ้าพระยา	15.00
5.1.1 โครงการพัฒนาแนวป้องกันน้ำท่วม*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
5.1.2 โครงการฟื้นฟูระบบคูคลอง และปรับปรุงคุณภาพน้ำ*	- ฟื้นฟู และปรับปรุงคุณภาพน้ำคลองคูเมืองเดิม 2.4 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
5.1.3 โครงการปรับปรุงระบบการระบายน้ำ	- ปรับปรุงสถานีสูบน้ำพระปิ่นเกล้า รวม 1 แห่ง - ปรับปรุงบ่อสูบน้ำท่าพระจันทร์ บ่อสูบน้ำท่าช้าง บ่อสูบน้ำท่าราชวรดิษฐ์ บ่อสูบน้ำซอยท่าข้าม รวม 4 แห่ง	20.00 60.00
5.2.1 โครงการนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดิน*	- นำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินตามแนวถนนเจ้าฟ้า 0.45 กม. ซอยราชินี 0.45 กม. ถนนหน้าพระธาตุ 0.48 กม. ถนนหน้าพระลาน 0.44 กม. ถนนหลักเมือง 0.27 กม. ถนนมหาราช 0.44 กม. ถนนกัลยาณไมตรี 0.25 กม. ถนนเจริญกรุง 0.22 กม. ถนนพระพิพิธ 0.21 กม. ถนนราชินี 1.78 กม. ถนนอัษฎางค์ 1.9 ระยะทางรวม 6.9 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
6.1.1 โครงการปรับปรุงวัดและโรงเรียนเป็นศูนย์บริการครบวงจรแก่ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส	- ปรับปรุงโรงเรียนวัดมหาธาตุ โรงเรียนวัดพระเชตุพน	10.00
6.1.2 โครงการเพิ่มประโยชน์การใช้สอยโรงเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ฝึกอาชีพ และพื้นที่กิจกรรมสันทนาการ	- ปรับปรุงพื้นที่ในโรงเรียนวัดมหาธาตุ โรงเรียนวัดพระเชตุพน	4.00
6.2.1 โครงการปรับปรุงอาคารเรียนเป็นที่พักยามภัยพิบัติและภาวะฉุกเฉิน	- ปรับปรุงพื้นที่ในโรงเรียนวัดมหาธาตุ โรงเรียนวัดพระเชตุพน - ติดตั้งแผ่นที่ในชุมชน	4.00 0.40
7.2.1 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการภายในชุมชน*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
7.2.2 โครงการส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการดิจิทัล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.1.1 โครงการปรับปรุงอุปกรณ์สื่อสารข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว*	- ศึกษาและจัดทำรายละเอียดข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว พระบรมมหาราชวัง วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ สนามหลวง พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร - ติดตั้งป้ายข้อมูล	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.1.2 โครงการพัฒนาแหล่งข้อมูลวิถีชุมชน	- ออกแบบและพัฒนาข้อมูล - พัฒนาและให้บริการศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชน	0.50 10.00
8.1.3 โครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	- สนับสนุนการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว - จัดงานตามเทศกาลประเพณีและเทศกาลพิเศษในพื้นที่พระบรมมหาราชวัง (กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน)	7.50 225.00
8.2.1 โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.2.2 โครงการพัฒนาแผนที่และระบบออนไลน์เพื่อให้ข้อมูลการท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.3.1 โครงการส่งเสริมการพัฒนาแหล่งที่พักนักท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน	- ศึกษาและจัดทำแนวทางการพัฒนาปรับปรุงแหล่งที่พักนักท่องเที่ยว - สนับสนุนการพัฒนาแหล่งที่พักนักท่องเที่ยว	0.40 9.60
รวม		2,427.44

*โครงการที่มีการดำเนินการต่อเนื่องกันหลายพื้นที่

แผนที่ 5-12 ผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณพระบรมมหาราชวัง

5.2.2 แผนงานและโครงการบริเวณย่านบางลำพู

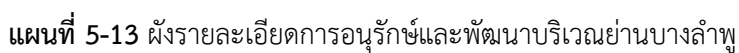
บริเวณย่านบางลำพูเป็นย่านชุมชนการค้าและที่พักอาศัยเก่าแก่ รวมถึงเป็นที่พักของนักท่องเที่ยวต่างชาติจึงต้องเตรียมพร้อมรับมือกับการท่องเที่ยวสมัยใหม่ที่กำลังขยายตัว แนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่บริเวณนี้จึงมุ่งเน้นการขึ้นทะเบียนและการฟื้นฟูแหล่งมรดกในระดับท้องถิ่น การควบคุมอาคารและสิ่งก่อสร้างให้เหมาะสมกับการเป็นแหล่งที่พักของนักท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ด้วยการควบคุมแบบซ้อนทับ (Overlay Control) การปรับปรุงภูมิทัศน์โบราณสถานและตามแนวคลองสำคัญ ดังนั้น จึงกำหนดการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา ได้แก่ 1) การปรับปรุงและดูแลภูมิทัศน์ตามแหล่งโบราณสถาน 2) การจัดทำผังเมืองเฉพาะเพื่อพัฒนาพื้นที่เปลี่ยนถ่ายการสัญจรรอบสถานีรถไฟฟ้าสนามหลวง 3) การพัฒนาคุณภาพน้ำและจุดเชื่อมต่อทางภูมิทัศน์สำหรับพื้นที่คลองบางลำพู และ 4) การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีการดำเนินการโครงการทั้งหมด 37 โครงการ นำไปสู่การจัดทำผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านบางลำพู ดังนี้ (แผนที่ 5-13)

ตารางที่ 5-19 สรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านบางลำพู

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
1.1.1 โครงการคุ้มครองแม่น้ำเจ้าพระยา*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.1.3 โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์	- สำรวจและกำหนดลำดับความจำเป็นเร่งด่วน - บูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน 13 แห่ง	13.00 312.00
1.1.4 โครงการขึ้นทะเบียนโบราณสถานที่ยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียน*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.1.5 โครงการจัดทำทะเบียนแหล่งมรดกท้องถิ่น และสนับสนุนการบูรณปฏิสังขรณ์แหล่งมรดกท้องถิ่น*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.2.1 โครงการสืบสานฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีและเทศกาลท้องถิ่น*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.2.2 โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหารนาฏศิลป์ และหัตถศิลป์*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.1 โครงการแก้ไขปรับปรุงแผนผังข้อกำหนดและมาตรการตามกฎหมายผังเมือง*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.2 โครงการแก้ไขปรับปรุงข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครตามกฎหมายควบคุมอาคาร*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.3 โครงการจัดทำมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
3.1.1 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบโบราณสถาน	- สำรวจ ออกแบบ และก่อสร้างปรับปรุงในพื้นที่วัดบวรนิเวศวิหาร ประมาณ 10 ไร่	56.00
3.1.2 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในโครงสร้างทัศนภาพ*	- ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณถนนพระอาทิตย์ ถนนพระสุเมรุ (ช่วงป้อมพระสุเมรุถึงถนนดินสอ) ถนนดินสอ (ช่วงถนนพระสุเมรุถึงถนนราชดำเนินกลาง) ความยาวรวมประมาณ 1.6 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
3.1.3 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในแนวแม่น้ำเจ้าพระยาและแนวคลองสำคัญ*	- สำรวจ ออกแบบ และปรับปรุงพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา (ช่วงคลองรอบกรุงถึงสะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้า) ความยาวประมาณ 0.6 กม. ริมคลองรอบกรุง (ช่วงแม่น้ำเจ้าพระยาถึงถนนดินสอ) ความยาวประมาณ 1.0 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
3.1.4 โครงการปรับปรุงพื้นที่โล่งสาธารณะ	- สำรวจ ออกแบบ และปรับปรุงพื้นที่บริเวณสวนหย่อมถนนสิบสามห้าง ประมาณ 1 ไร่	4.50
3.1.5 โครงการฉายไฟส่องสว่างอาคารสำคัญ และพื้นที่สาธารณะ	- ติดตั้งระบบและดวงไฟส่องสว่างอาคารสำคัญ ป้อมพระสุเมรุ พระที่นั่งสันติชัยปราการ วัดบวรนิเวศวิหาร รวม 3 จุด - ติดตั้งไฟส่องสว่างสาธารณะ ย่านบางลำพู ถนนพระสุเมรุ 1.5 กม. ถนนจักรพงษ์ 0.6 กม. ถนนดินสอ 0.2 กม. ถนนประชาธิปไตย 0.1 กม. ถนนบวรนิเวศ 0.25 กม. ถนนตะนาว 0.27 กม. ริมคลองรอบกรุง 1 กม. ริมแม่น้ำเจ้าพระยา 0.6 กม. ระยะทางรวม 4.5 กม.	10.50 68.85
3.2.1 โครงการวางระบบงานดูแลรักษาต้นไม้ใหญ่*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.1.2 โครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.2.2 โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
4.2.3 โครงการเก็บค่าธรรมเนียมการเข้าบริเวณ กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอกด้วยยานพาหนะส่วนบุคคล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.3.2 โครงการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ	- ปรับปรุงท่าเรือโดยสารในแม่น้ำเจ้าพระยา	3.00
5.1.1 โครงการพัฒนาแนวป้องกันน้ำท่วม*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
5.1.2 โครงการฟื้นฟูระบบคูคลอง และปรับปรุงคุณภาพ น้ำ*	- ฟื้นฟูระบบคู คลอง และปรับปรุงคุณภาพน้ำ คลองรอบกรุง 1.0 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
5.1.3 โครงการปรับปรุงระบบการระบายน้ำ	- ปรับปรุงประตูประบายน้ำบางลำพู รวม 1 แห่ง	20.00
5.2.1 โครงการนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดิน*	- นำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินตามแนวถนนพระสุเมรุ 1.5 กม. ถนนจักรพงษ์ 0.60 กม. ถนนดินสอ 0.2 กม. ถนนประชาธิปไตย 0.1 กม. ถนนบรมนิเวศ 0.25 กม. ถนนตะนาว 0.27 กม. ระยะทางรวม 2.9 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
6.2.2 โครงการติดตั้งอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยของ ชุมชน	- ติดตั้งหัวจ่ายน้ำดับเพลิง ในพื้นที่วัดชนะสงคราม วัดบวรนิเวศวิหาร - ติดตั้งกล้องวงจรปิด	0.20 2.00
7.1.1 โครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมการอยู่อาศัยใน กลุ่มชุมชนที่สำคัญ	- ศึกษา วางผัง และออกแบบ - ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่กลุ่มชุมชนย่านบางลำพู	1.20 28.80
7.1.2 โครงการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะระดับกลุ่มชุมชน ภายในศาสนสถาน	- จัดกระบวนการมีส่วนร่วม - ปรับปรุงพื้นที่สาธารณะระดับกลุ่มชุมชน วัดชนะสงคราม วัดบวรนิเวศวิหาร - พัฒนาพื้นที่สาธารณะจากที่โล่งว่างในชุมชน	0.40 9.60 12.00
7.2.1 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการ ภายในชุมชน*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
7.2.2 โครงการส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการดิจิทัล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.1.1 โครงการปรับปรุงอุปกรณ์สื่อสารข้อมูลแหล่ง ท่องเที่ยว*	- ศึกษาและจัดทำรายละเอียดข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว วัดชนะสงคราม ป้อมพระสุเมรุ วัดบวรนิเวศวิหาร - ติดตั้งป้ายข้อมูล	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.1.2 โครงการพัฒนาแหล่งข้อมูลวิถีชุมชน	- ออกแบบและพัฒนาข้อมูล - พัฒนาและให้บริการศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชน	0.50 10.00
8.1.3 โครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม	- สนับสนุนการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว - จัดงานตามเทศกาลประเพณีและเทศกาลพิเศษในพื้นที่ย่านบางลำพู	7.50 225.00
8.1.4 โครงการจัดระเบียบพื้นที่ท่องเที่ยว	- ปรับปรุงและจัดระเบียบพื้นที่การค้าในพื้นที่ถนนข้าวสาร - ติดตั้งอุปกรณ์กล้องวงจรปิด 10 จุดในพื้นที่	10.00 5.00
8.2.1 โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูล เส้นทางท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.2.2 โครงการพัฒนาแผนที่และระบบออนไลน์เพื่อให้ ข้อมูลการท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
รวม		800.05

*โครงการที่มีการดำเนินการต่อเนื่องกันหลายพื้นที่

5.2.3 แผนงานและโครงการบริเวณถนนราชดำเนินกลาง-ผ่านฟ้า

บริเวณถนนราชดำเนินกลาง-ผ่านฟ้าเป็นพื้นที่เดินทางเข้าสู่พื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ ในอนาคตจะเป็นพื้นที่ที่มีการก่อสร้างสถานีผ่านฟ้าของโครงการรถไฟฟ้าสายสีม่วงเชื่อมต่อกับสถานีอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยของโครงการรถไฟฟ้าสายสีส้ม แนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่บริเวณนี้จึงมุ่งเน้นการสร้างพื้นที่เปลี่ยนถ่ายจากถนนราชดำเนินนอกเข้าสู่ถนนราชดำเนินกลาง การขยับเน้นโครงสร้างทัศนียภาพของเมืองโบราณ ป้อม คู และถนนสายประวัติศาสตร์ร่วมกับพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม รวมถึงการเป็นจุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจรทางบกกับทางน้ำ ดังนั้น จึงกำหนดการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา ได้แก่ 1) งานปรับปรุงภูมิทัศน์ตามพื้นที่โบราณสถาน 2) การจัดทำโครงการผังเมืองเฉพาะเพื่อการพัฒนาพื้นที่เปลี่ยนถ่ายการสัญจรบริเวณสถานีร่วมรถไฟฟ้าสถานีอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย กับสถานีสะพานผ่านฟ้า 3) การจัดทำโครงการเพื่อปรับปรุงสาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐานของชุมชนและ 4) การปรับปรุงคุณภาพน้ำและพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ เพื่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างอเนกประโยชน์ โดยมีการดำเนินการโครงการทั้งหมด 38 โครงการ นำไปสู่การจัดทำผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณถนนราชดำเนินกลาง-ผ่านฟ้า ดังนี้ (แผนที่ 5-14)

ตารางที่ 5-20 สรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณถนนราชดำเนินกลาง-ผ่านฟ้า

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
1.1.2 โครงการบูรณปฏิสังขรณ์แหล่งมรดกสำคัญ	- สำรวจ จัดทำแผนปฏิบัติการ และดำเนินการบูรณปฏิสังขรณ์ป้อมมหากาฬ พร้อมด้วยปราการ ซึ่งเป็นแหล่งมรดกสำคัญที่ควรขยับเน้นเพื่อเล่าเรื่องราวเชิงพื้นที่ของกรุงรัตนโกสินทร์	84.00
1.1.3 โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์	- สำรวจและกำหนดลำดับความจำเป็นเร่งด่วน - บูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน 13 แห่ง	13.00 312.00
1.1.4 โครงการขึ้นทะเบียนโบราณสถานที่ยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียน*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.1.5 โครงการจัดทำทะเบียนแหล่งมรดกท้องถิ่น และสนับสนุนการบูรณปฏิสังขรณ์แหล่งมรดกท้องถิ่น*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.2.1 โครงการสืบสานฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีและเทศกาลท้องถิ่น*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.2.2 โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ และหัตถศิลป์*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.1 โครงการแก้ไขปรับปรุงแผนผังข้อกำหนดและมาตรการตามกฎหมายผังเมือง*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.2 โครงการแก้ไขปรับปรุงข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครตามกฎหมายควบคุมอาคาร*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.3 โครงการจัดทำมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.2.2 โครงการวาง จัดทำ และดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะ ในพื้นที่เปลี่ยนถ่ายการสัญจรโดยรอบสถานีรถไฟ	- วาง จัดทำ และดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะ ในพื้นที่รอบสถานีร่วมผ่านฟ้า-อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย	50.00
3.1.1 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบโบราณสถาน	- สำรวจ ออกแบบ และก่อสร้างปรับปรุงในพื้นที่หน้าวัดเทพธิดารามและวัดราชนันทาราม ภูเขาทองวัดสระเกศ พื้นที่ประมาณ 20 ไร่	112.00
3.1.2 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในโครงสร้างทัศนภาพ*	- ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณถนนราชดำเนินกลาง และถนนดินสอ (ช่วงถนนพระสุเมรุถึงถนนบำรุงเมือง) ความยาวรวมประมาณ 2.0 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
3.1.3 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในแนวแม่น้ำเจ้าพระยาและแนวคลองสำคัญ*	- สำรวจ ออกแบบ และปรับปรุงพื้นที่ริมคลองรอบกรุง (ช่วงถนนบำรุงเมืองถึงถนนดินสอ) ความยาวประมาณ 1.0 กม. คลองหลอดวัดราชนันทดา ความยาวประมาณ 1.2 กม. และคลองมหานาค (ช่วงคลองรอบกรุงถึงถนนจักรพรรดิพงษ์) ความยาวประมาณ 0.4 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
3.1.4 โครงการปรับปรุงพื้นที่โล่งสาธารณะ	- สำรวจ ออกแบบ และปรับปรุงพื้นที่ลานคนเมืองหน้าศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร ประมาณ 3 ไร่	13.50
3.1.5 โครงการฉายไฟส่องสว่างอาคารสำคัญ และพื้นที่สาธารณะ	- ติดตั้งระบบและดวงไฟส่องสว่างอาคารสำคัญ อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ลานพลับพลามหาเจษฎาบดินทร์ ป้อมมหากาฬ วัดราชนันทาราม วัดเทพธิดาราม วัดสระเกศ เสาชิงช้า รวม 7 จุด - ติดตั้งไฟส่องสว่างสาธารณะ ย่านราชดำเนินกลาง-ผ่านฟ้า ตามแนวถนน	24.50 100.98

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
	ราชดำเนินกลาง 1.21 กม. ถนนพระสุเมรุ 0.5 กม. ถนนมหาไชย 0.45 กม. ถนนตะนาว 0.74 กม. ถนนดินสอ 0.6 กม. ถนนหลานหลวง 0.5 กม. ริมคลองหอดวัดราชนัคดา 1.2 กม. ริมคลองรอบกรุง 1 กม. ริมคลองมหานาค 0.4 กม. ระยะทางรวม 6.6 กม.	
3.2.1 โครงการวางระบบงานดูแลรักษาต้นไม้ใหญ่*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.1.1 โครงการส่งเสริมการเชื่อมต่อยานพาหนะต่างประเภท	- ปรับปรุงพื้นที่สถานีร่วมผ่านฟ้า-อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย	30.00
4.1.2 โครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.2.2 โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ ยานพาหนะส่วนบุคคล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.2.3 โครงการเก็บค่าธรรมเนียมการเข้าบริเวณ กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอกด้วยยานพาหนะส่วนบุคคล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.3.2 โครงการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ	- ปรับปรุงท่าเรือโดยสารในคลองมหานาค	3.00
5.1.2 โครงการฟื้นฟูระบบคูคลอง และปรับปรุงคุณภาพ น้ำ*	- ฟื้นฟูระบบคู คลอง และปรับปรุงคุณภาพน้ำ คลองรอบกรุง 1.0 กม. คลอง หอดวัดราชนัคดา 1.2 กม. คลองมหานาค 0.4 กม. ระยะทางรวม 2.6 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
5.1.3 โครงการปรับปรุงระบบการระบายน้ำ	- ปรับปรุงประตูประบายน้ำคลองวัดราชนัคดา ประตูประบายน้ำวัดบูรณศิริมาตยาราม รวม 2 แห่ง	40.00
5.2.1 โครงการนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดิน*	- นำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินตามแนวถนน ราชดำเนินกลาง 1.21 กม. ถนนพระสุเมรุ 0.5 กม. ถนนมหาไชย 0.45 กม. ถนนตะนาว 0.74 กม. ถนนดินสอ 0.6 กม. ถนนหลานหลวง 0.5 กม. ระยะทางรวม 4.0 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
6.1.1 โครงการปรับปรุงวัดและโรงเรียนเป็นศูนย์บริการ ครบวงจรแก่ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส	- ปรับปรุงโรงเรียนวัดราชนัคดา โรงเรียนวัดมเหยงคณ์	10.00
6.1.2 โครงการเพิ่มประโยชน์การใช้สอยโรงเรียนเป็น ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ฝึกอาชีพ และพื้นที่กิจกรรม สันทนาการ	- ปรับปรุงพื้นที่ในโรงเรียนวัดราชนัคดา โรงเรียนวัดมเหยงคณ์	4.00
6.2.1 โครงการปรับปรุงอาคารเรียนเป็นที่พักยามภัย พิบัติและภาวะฉุกเฉิน	- ปรับปรุงพื้นที่ในโรงเรียนวัดราชนัคดา โรงเรียนวัดมเหยงคณ์	4.00
6.2.2 โครงการติดตั้งอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยของ ชุมชน	- ติดตั้งหัวจ่ายน้ำดับเพลิง ในพื้นที่วัดบูรณศิริมาตยาราม วัดมเหยงคณ์ วัดราชนัคดาราม วัดสระเกศ	0.40
	- ติดตั้งกล้องวงจรปิด	4.00
7.1.1 โครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมการอยู่อาศัยใน กลุ่มชุมชนที่สำคัญ	- ศึกษา วางผัง และออกแบบ - ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่กลุ่มชุมชนย่านสามแพร่ง-เสาชิงช้า กลุ่มชุมชนย่านผ่านฟ้า-ภูเขาทอง	2.40 57.60
7.1.2 โครงการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะระดับกลุ่มชุมชน ภายในศาสนสถาน	- จัดกระบวนการมีส่วนร่วม - ปรับปรุงพื้นที่สาธารณะระดับกลุ่มชุมชน วัดบูรณศิริมาตยาราม วัดมเหยงคณ์ วัดราชนัคดาราม - พัฒนาพื้นที่สาธารณะจากที่โล่งว่างในชุมชน	0.80 19.20 12.00
7.2.1 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการ ภายในชุมชน*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
7.2.2 โครงการส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการดิจิทัล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.1.1 โครงการปรับปรุงอุปกรณ์สื่อสารข้อมูลแหล่ง ท่องเที่ยว*	- ศึกษาและจัดทำรายละเอียดข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว วัดราชนัคดาราม วัดเทพธิดาราม วัดมเหยงคณ์ วัดบูรณศิริมาตยาราม - ติดตั้งป้ายข้อมูล	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.1.2 โครงการพัฒนาแหล่งข้อมูลวิถีชุมชน	- ออกแบบและพัฒนาข้อมูล - พัฒนาและให้บริการศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชน	1.00 20.00
8.1.3 โครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม	- สนับสนุนการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว - จัดงานตามเทศกาลประเพณีและเทศกาลพิเศษในพื้นที่ถนนราชดำเนินกลาง- ผ่านฟ้า	7.50 225.00
8.2.1 โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูล เส้นทางท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.2.2 โครงการพัฒนาแผนที่และระบบออนไลน์เพื่อให้ ข้อมูลการท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.3.1 โครงการส่งเสริมการพัฒนาแหล่งที่พักนักท่องเที่ยว ให้ได้มาตรฐาน	- ศึกษาและจัดทำแนวทางการพัฒนาปรับปรุงแหล่งที่พักนักท่องเที่ยว - สนับสนุนการพัฒนาแหล่งที่พักนักท่องเที่ยว	0.40 9.60
รวม		1,161.28

*โครงการที่มีการดำเนินการต่อเนื่องกันหลายพื้นที่

5.2.4 แผนงานและโครงการบริเวณย่านเสาชิงช้า

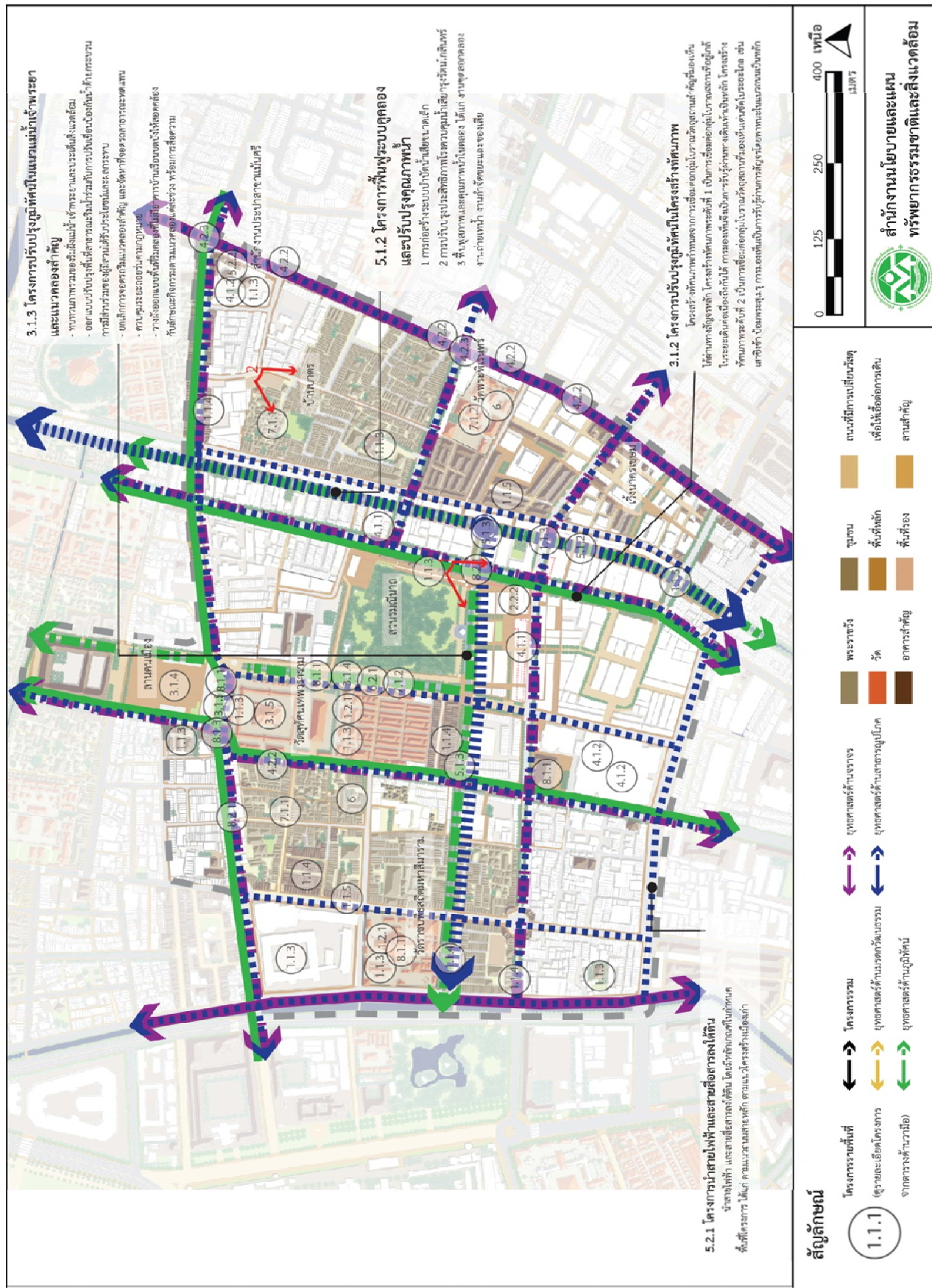
ย่านเสาชิงช้าเป็นย่านที่อยู่อาศัยโดยรอบโบราณสถานสำคัญ ได้แก่ โลหะปราสาท ป้อมมหากาฬ และภูเขาทอง ต่อเนื่องไปยังย่านวังบูรพาซึ่งเป็นพื้นที่พาณิชย์กรรมที่สำคัญของพื้นที่ แนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่บริเวณนี้จึงมุ่งเน้นการขับเน้นและเชื่อมต่อกันระหว่างพื้นที่โบราณสถานสำคัญและย่านการค้าเก่าแก่ย่านวังบูรพา ดังนั้น จึงกำหนดการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา ได้แก่ 1) การจัดทำผังเมืองเฉพาะเพื่อการพัฒนาพื้นที่สถานีรถไฟฟ้าร่วมวังบูรพา-สามยอด 2) การปรับปรุงภูมิทัศน์และประดับไฟตามพื้นที่โบราณสถาน และ 3) การพัฒนาและปรับปรุงภูมิทัศน์ รวมถึงสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ โดยมีการดำเนินการโครงการทั้งหมด 35 โครงการ นำไปสู่การจัดทำผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านเสาชิงช้า ดังนี้ (แผนที่ 5-15)

ตารางที่ 5-21 สรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านเสาชิงช้า

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
1.1.3 โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์	- สำรวจและกำหนดลำดับความจำเป็นเร่งด่วน - บูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน 10 แห่ง	10.00 240.00
1.1.4 โครงการขึ้นทะเบียนโบราณสถานที่ยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียน*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.1.5 โครงการจัดทำทะเบียนแหล่งมรดกท้องถิ่น และสนับสนุนการบูรณปฏิสังขรณ์แหล่งมรดกท้องถิ่น*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.2.1 โครงการสืบสานฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีและเทศกาลท้องถิ่น*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.2.2 โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหารนาฏศิลป์ และหัตถศิลป์*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.1 โครงการแก้ไขปรับปรุงแผนผังข้อกำหนดและมาตรการตามกฎหมายผังเมือง*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.2 โครงการแก้ไขปรับปรุงข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครตามกฎหมายควบคุมอาคาร*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.3 โครงการจัดทำมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.2.2 โครงการวาง จัดทำ และดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะ ในพื้นที่เปลี่ยนถ่ายการสัญจรโดยรอบสถานีรถไฟฟ้า	- วาง จัดทำ และดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะ ในพื้นที่รอบสถานีร่วมวังบูรพา-สามยอด	50.00
3.1.2 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในโครงสร้างทัศนภาพ*	- ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณถนนตีทอง (ช่วงถนนบำรุงเมืองถึงถนนพหลโยธิน) ถนนเจริญกรุง (ช่วงคลองคูเมืองเดิมถึงคลองรอบกรุง) ถนนบำรุงเมือง (ช่วงคลองคูเมืองเดิมถึงคลองรอบกรุง) ถนนหลวง (ช่วงถนนจักรถึงถนนมหาไชย) ความยาวรวมประมาณ 2.5 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
3.1.3 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในแนวแม่น้ำเจ้าพระยาและแนวคลองสำคัญ*	- สำรวจ ออกแบบ และปรับปรุงพื้นที่ริมคลองรอบกรุง (ช่วงถนนบำรุงเมืองถึงถนนพหลโยธิน) ความยาวประมาณ 0.8 กม. และคลองหลอดวัดราชบพิธ ความยาวประมาณ 0.9 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
3.1.4 โครงการปรับปรุงพื้นที่โล่งสาธารณะ	- สำรวจ ออกแบบ และปรับปรุงพื้นที่สวนหย่อมถนนอนุสาวรีย์ (แนวคลองวัดสุทัศน์เดิม) ประมาณ 3 ไร่	13.50
3.1.5 โครงการฉายไฟส่องสว่างอาคารสำคัญ และพื้นที่สาธารณะ	- ติดตั้งระบบและดวงไฟส่องสว่างอาคารสำคัญ วัดสุทัศน์เทพวราราม รวม 1 จุด - ติดตั้งไฟส่องสว่างสาธารณะ ย่านเสาชิงช้า ถนนบำรุงเมือง 1.4 กม. ถนนราชบพิธ 0.5 กม. ถนนเจริญกรุง 1 กม. ถนนอัษฎางค์ 0.66 กม. ถนนเพ็ญนคร 0.65 กม. ถนนบ้านหม้อ 0.25 กม. ถนนตีทอง 0.51 กม. ถนนตรีเพชร 0.22 กม. ถนนศิริพงษ์ 0.55 กม. ถนนบูรพา 0.25 กม. ถนนมหาไชย 0.88 กม. ถนนหลวง 0.37 กม. ถนนเยาวราช 0.22 กม. ริมคลองรอบกรุง 0.8 กม. ริมคลองหลอดวัดราชบพิธ 0.9 กม. ระยะทางรวม 9.2 กม.	3.50 140.76
3.2.1 โครงการวางระบบงานดูแลรักษาต้นไม้ใหญ่*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.1.1 โครงการส่งเสริมการเชื่อมต่อยานพาหนะต่างประเภท	- ปรับปรุงพื้นที่สถานีร่วมวังบูรพา-สามยอด	30.00
4.1.2 โครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
4.2.2 โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.2.3 โครงการเก็บค่าธรรมเนียมการเข้าบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอกด้วยยานพาหนะส่วนบุคคล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
5.1.2 โครงการฟื้นฟูระบบคูคลอง และปรับปรุงคุณภาพน้ำ*	- ฟื้นฟูระบบคู คลอง และปรับปรุงคุณภาพน้ำคลองรอบกรุง 0.8 กม. คลองหลอดวัดราชบพิธ 0.9 กม. ระยะทางรวม 1.7 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
5.1.3 โครงการปรับปรุงระบบการระบายน้ำ	- ปรับปรุงประตูประบายน้ำวัดราชบพิธ และประตูประบายน้ำคลองโองอ่าง รวม 2 แห่ง	40.00
5.2.1 โครงการนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดิน*	- นำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินตามแนวถนนบำรุงเมือง 1.4 กม. ถนนราชบพิธ 0.5 กม. ถนนเจริญกรุง 1 กม. ถนนอัษฎางค์ 0.66 กม. ถนนเฟื่องนคร 0.65 กม. ถนนบ้านหม้อ 0.25 กม. ถนนตีทอง 0.51 กม. ถนนตรีเพชร 0.22 กม. ถนนศิริพงษ์ 0.55 กม. ถนนบูรพา 0.25 กม. ถนนมหาไชย 0.88 กม. ถนนหลวง 0.37 กม. ถนนเยาวราช 0.22 กม. ระยะทางรวม 7.5 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
5.2.2 โครงการจัดตั้งศูนย์ประสานงานและข้อมูล และพัฒนาเครือข่ายระบบสารสนเทศสาธิตภูมิ 3 มิติ	- จัดตั้งศูนย์ประสานงานและข้อมูลสาธิตภูมิ 3 มิติ - พัฒนาเครือข่ายระบบสารสนเทศสาธิตภูมิ 3 มิติ	130.00
6.1.1 โครงการปรับปรุงวัดและโรงเรียนเป็นศูนย์บริการครบวงจรแก่ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส	- ปรับปรุงโรงเรียนราชบพิธ	5.00
6.1.2 โครงการเพิ่มประโยชน์การใช้สอยโรงเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ฝึกอาชีพ และพื้นที่กิจกรรมสันทนาการ	- ปรับปรุงพื้นที่ในโรงเรียนราชบพิธ	2.00
6.2.1 โครงการปรับปรุงอาคารเรียนเป็นที่พักกายมภัยพิบัติและภาวะฉุกเฉิน	- ปรับปรุงพื้นที่ในโรงเรียนราชบพิธ - ติดตั้งแผนที่ในชุมชน	2.00 0.20
6.2.2 โครงการติดตั้งอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยของชุมชน	- ติดตั้งหัวจ่ายน้ำดับเพลิง ในพื้นที่ข้างวัดสุทัศน์เทพวราราม วัดพระพิเรนทร์ - ติดตั้งกล้องวงจรปิด	0.20 2.00
7.1.1 โครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมการอยู่อาศัยในกลุ่มชุมชนที่สำคัญ	- ศึกษา วางผัง และออกแบบ - ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่กลุ่มชุมชนย่านบ้านบาตร	1.20 28.80
7.1.2 โครงการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะระดับกลุ่มชุมชนภายในศาสนสถาน	- จัดกระบวนการมีส่วนร่วม - ปรับปรุงพื้นที่สาธารณะระดับกลุ่มชุมชน พื้นที่บริเวณข้างวัดสุทัศน์เทพวราราม วัดพระพิเรนทร์ - พัฒนาพื้นที่สาธารณะจากที่โล่งว่างในชุมชน	0.40 9.60 6.00
7.2.1 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการภายในชุมชน*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
7.2.2 โครงการส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการดิจิทัล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.1.1 โครงการปรับปรุงอุปกรณ์สื่อสารข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว*	- ศึกษาและจัดทำรายละเอียดข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว เสาชิงช้า วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม วัดสุทัศน์เทพวราราม ศาลาเฉลิมกรุง - ติดตั้งป้ายข้อมูล	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.1.3 โครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	- สนับสนุนการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว - จัดงานตามเทศกาลประเพณีและเทศกาลพิเศษในพื้นที่ย่านเสาชิงช้า	7.50 225.00
8.2.1 โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.2.2 โครงการพัฒนาแผนที่และระบบออนไลน์เพื่อให้ข้อมูลการท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
รวม		947.66

*โครงการที่มีการดำเนินการต่อเนื่องกันหลายพื้นที่

แผนที่ 5-15 ผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านเสาชิงช้า

5.2.5 แผนงานและโครงการบริเวณย่านปากคลองตลาด

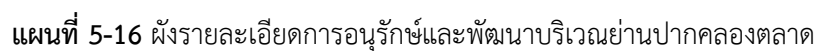
บริเวณย่านปากคลองตลาดเป็นพื้นที่ชุมชนการค้าที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน และเป็นพื้นที่เกี่ยวเนื่องระหว่างสองชุมชน ได้แก่ ชุมชนการค้าย่านปากคลองตลาดและชุมชนการค้าย่านพาหุรัด แนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่บริเวณนี้ จึงมุ่งเน้นการสร้างโอกาสของการอนุรักษ์และพัฒนาควบคู่กันระหว่างย่านการค้าและการท่องเที่ยวปากคลองตลาดกับสถานีรถไฟฟ้ามหานคร ดังนั้น จึงกำหนดการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา ได้แก่ 1) การส่งเสริมการเข้าถึงพื้นที่ทั้งทางบกและทางน้ำ 2) การจัดทำผังเมืองเฉพาะเพื่อพัฒนาจุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจรและพื้นที่โดยรอบสถานีสนามไชย 3) การปรับปรุงภูมิทัศน์ถนน คลองประวัติศาสตร์และการประดับตกแต่งไฟในจุดที่สำคัญ 4) การปรับปรุงระบบระบายน้ำและคุณภาพน้ำในคลองคูเมืองเดิม และ 5) การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมการค้าของชุมชน โดยมีการดำเนินการโครงการทั้งหมด 32 โครงการ นำไปสู่การจัดทำผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านปากคลองตลาด ดังนี้ (แผนที่ 5-16)

ตารางที่ 5-22 สรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านปากคลองตลาด

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
1.1.1 โครงการคุ้มครองแม่น้ำเจ้าพระยา*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.1.3 โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์	- สำรวจและกำหนดลำดับความจำเป็นเร่งด่วน - บูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน 10 แห่ง	10.00 240.00
1.1.4 โครงการขึ้นทะเบียนโบราณสถานที่ยังมิได้รับการขึ้นทะเบียน*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.1.5 โครงการจัดทำทะเบียนแหล่งมรดกท้องถิ่น และสนับสนุนการบูรณปฏิสังขรณ์แหล่งมรดกท้องถิ่น*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.1 โครงการแก้ไขปรับปรุงแผนผังข้อกำหนดและมาตรการตามกฎหมายผังเมือง*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.2 โครงการแก้ไขปรับปรุงข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครตามกฎหมายควบคุมอาคาร*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.3 โครงการจัดทำมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.2.1 โครงการวาง จัดทำ และดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะ บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา	- วาง จัดทำ และดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะ ย่านปากคลองตลาด	50.00
3.1.2 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในโครงสร้างทัศนภาพ*	- ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณถนนตรีเพชร (ช่วงถนนพาหุรัดถึงลานหน้าอนุสาวรีย์รัชกาลที่ 1) ความยาวรวมประมาณ 0.4 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
3.1.3 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในแนวแม่น้ำเจ้าพระยาและแนวคลองสำคัญ*	- สำรวจ ออกแบบ และปรับปรุงพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา (ช่วงปากคลองคูเมืองเดิมถึงปากคลองรอบกรุง) 0.7 กม. ริมคลองรอบกรุง (ช่วงถนนพาหุรัดถึงแม่น้ำเจ้าพระยา) ความยาวประมาณ 0.6 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
3.1.4 โครงการปรับปรุงพื้นที่โล่งสาธารณะ	- สำรวจ ออกแบบ และปรับปรุงพื้นที่ลานหน้าอนุสาวรีย์รัชกาลที่ 1 ประมาณ 6 ไร่	27.00
3.1.5 โครงการฉายไฟส่องสว่างอาคารสำคัญ และพื้นที่สาธารณะ	- ติดตั้งระบบและดวงไฟส่องสว่างอาคารสำคัญ อนุสาวรีย์รัชกาลที่ 1 สะพานพระพุทธยอดฟ้า รวม 2 จุด - ติดตั้งไฟส่องสว่างสาธารณะ ย่านปากคลองตลาด ตามแนวซอยพระพิทักษ์ 0.1 กม. ถนนพาหุรัด 0.52 กม. ถนนสะพานพุทธ 1.0 กม. ถนนบ้านหม้อ 0.74 กม. ถนนตรีเพชร 0.6 กม. ถนนจักรเพชร 1.0 กม. ถนนจักรวรรดิ 0.66 กม. ริมแม่น้ำเจ้าพระยา 0.7 กม. ริมคลองรอบกรุง 0.6 กม. ระยะทางรวม 5.9 กม.	7.00 90.27
3.2.1 โครงการวางระบบงานดูแลรักษาต้นไม้ใหญ่*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.1.2 โครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.2.2 โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้นยานพาหนะส่วนบุคคล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.2.3 โครงการเก็บค่าธรรมเนียมการเข้าบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอกด้วยยานพาหนะส่วนบุคคล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.3.2 โครงการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ	- ปรับปรุงท่าเรือโดยสารในแม่น้ำเจ้าพระยา	3.00
5.1.1 โครงการพัฒนาแนวป้องกันน้ำท่วม*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
5.1.2 โครงการฟื้นฟูระบบคูคลอง และปรับปรุงคุณภาพน้ำ*	- ฟื้นฟูระบบคู คลอง และปรับปรุงคุณภาพน้ำคลองรอบกรุง 0.6 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
5.1.3 โครงการปรับปรุงระบบการระบายน้ำ	- ปรับปรุงสถานีสูบน้ำปากคลองตลาด สถานีสูบน้ำคลองโอ่งอ่าง	40.00

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
	- ปรับปรุงบ่อสูบน้ำใต้สะพานพระพุทธยอดฟ้า	15.00
5.2.1 โครงการนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดิน*	- นำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินตามแนวซอยพระพิทักษ์ 0.1 กม. ถนนพารัต 0.52 กม. ถนนสะพานพุทธ 1.0 กม. ถนนบ้านหม้อ 0.74 กม. ถนนตรีเพชร 0.6 กม. ถนนจักรเพชร 1 กม. ถนนจักรวรรดิ 0.66 กม. ระยะทางรวม 4.6 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
6.1.1 โครงการปรับปรุงวัดและโรงเรียนเป็นศูนย์บริการ ครบวงจรแก่ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส	- ปรับปรุงโรงเรียนวัดราชบูรณะ	5.00
6.1.2 โครงการเพิ่มประโยชน์การใช้สอยโรงเรียนเป็น ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ฝึกอาชีพ และพื้นที่กิจกรรม สันทนาการ	- ปรับปรุงพื้นที่ในโรงเรียนวัดราชบูรณะ	2.00
6.2.1 โครงการปรับปรุงอาคารเรียนเป็นที่พักยามภัย พิบัติและภาวะฉุกเฉิน	- ปรับปรุงพื้นที่ในโรงเรียนวัดราชบูรณะ - ติดตั้งแผนที่ในชุมชน	2.00 0.20
6.2.2 โครงการติดตั้งอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยของ ชุมชน	- ติดตั้งหัวจ่ายน้ำดับเพลิง ในพื้นที่วัดบพิตรพิมุข - ติดตั้งกล้องวงจรปิด	0.10 1.00
7.1.2 โครงการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะระดับกลุ่มชุมชน ภายในศาสนสถาน	- จัดกระบวนการมีส่วนร่วม - ปรับปรุงพื้นที่สาธารณะระดับกลุ่มชุมชน วัดบพิตรพิมุข - พัฒนาพื้นที่สาธารณะจากที่โล่งว่างในชุมชน	0.20 4.80 6.00
7.2.1 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการ ภายในชุมชน*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
7.2.2 โครงการส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการดิจิทัล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.1.1 โครงการปรับปรุงอุปกรณ์สื่อสารข้อมูลแหล่ง ท่องเที่ยว*	- ศึกษาและจัดทำรายละเอียดข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว อนุสาวรีย์ราชกาลที่ 1 วัดราชบูรณะ - ติดตั้งป้ายข้อมูล	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.1.2 โครงการพัฒนาแหล่งข้อมูลวิถีชุมชน	- ออกแบบและพัฒนาข้อมูล - พัฒนาและให้บริการศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชน	0.50 10.00
8.1.3 โครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม	- สนับสนุนการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว - จัดงานตามเทศกาลประเพณีและเทศกาลพิเศษในพื้นที่ย่านปากคลองตลาด	7.50 225.00
8.2.1 โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูล เส้นทางท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.2.2 โครงการพัฒนาแผนที่และระบบออนไลน์เพื่อให้ ข้อมูลการท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
รวม		746.57

*โครงการที่มีการดำเนินการต่อเนื่องกันหลายพื้นที่

5.2.6 แผนงานและโครงการบริเวณวังเดิม-วังหลัง

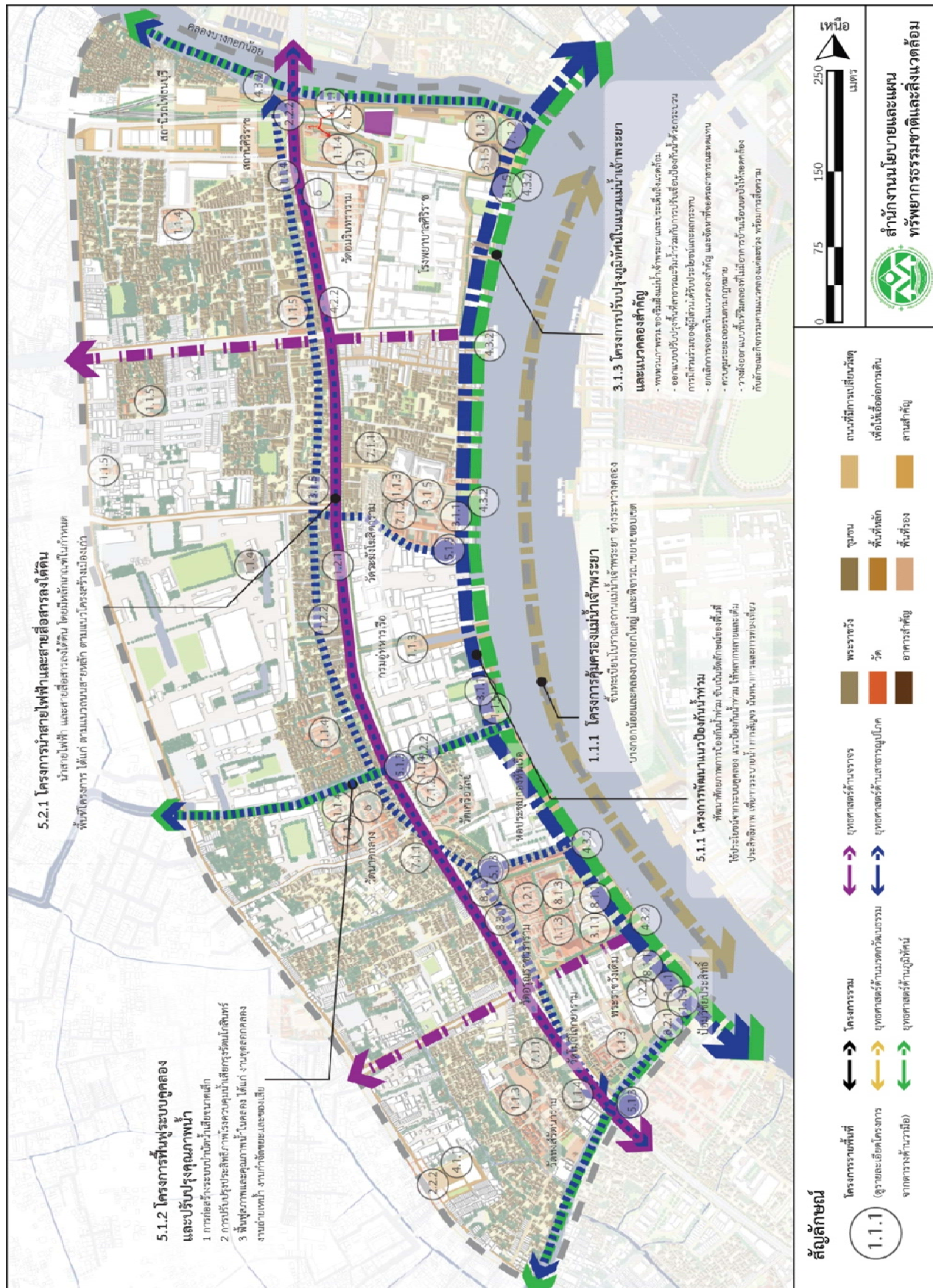
บริเวณวังเดิม-วังหลังเป็นพื้นที่ศูนย์กลางของกรุงธนบุรีเมื่อครั้งยังเป็นราชธานี รวมถึงเป็นย่านการค้าเก่าแก่คู่กับโรงพยาบาลศิริราช แนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่บริเวณนี้จึงมุ่งเน้นการเพิ่มระดับการรับรู้และเข้าถึงพระราชวังเดิม การฟื้นฟูคลองคูเมืองเดิมฝั่งตะวันตกเชื่อมโยงพื้นที่ริมแม่น้ำเป็นช่วง ๆ และการประสานการใช้พื้นที่กับหน่วยงานราชการและชุมชน ดังนั้น จึงกำหนดการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา ได้แก่ 1) การประสานการอนุรักษ์ร่วมกับการใช้ประโยชน์ที่ดินระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อฟื้นฟูพระราชวังเดิมสมัยธนบุรีและคลองคูเมืองเดิม 2) การเชื่อมโยงระบบการสัญจรทางน้ำกับทางบก 3) การฟื้นฟูคลองบ้านขมิ้นหรือคลองคูเมืองฝั่งตะวันตกของกรุงธนบุรีและการเปิดพื้นที่คลองบางส่วนให้เป็นพื้นที่เปิดโล่งสาธารณะ 4) การยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้ที่อาศัยในพื้นที่ และ 5) การพัฒนาคุณภาพน้ำตามคูคลองโดยการควบคุมและออกแบบระบบระบายน้ำให้เหมาะสมกับพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม โดยมีการดำเนินการโครงการทั้งหมด 36 โครงการ นำไปสู่การจัดทำผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณวังเดิม-วังหลัง ดังนี้ (แผนที่ 5-17)

ตารางที่ 5-23 สรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณวังเดิม-วังหลัง

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
1.1.1 โครงการคุ้มครองแม่น้ำเจ้าพระยา*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.1.3 โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์	- สำรวจและกำหนดลำดับความจำเป็นเร่งด่วน - บูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน 8 แห่ง	8.00 192.00
1.1.4 โครงการขึ้นทะเบียนโบราณสถานที่ยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียน*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.1.5 โครงการจัดทำทะเบียนแหล่งมรดกท้องถิ่น และสนับสนุนการบูรณปฏิสังขรณ์แหล่งมรดกท้องถิ่น*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.2.1 โครงการสืบสานฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีและเทศกาลท้องถิ่น*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.2.2 โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหารนาฏศิลป์ และหัตถศิลป์*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.1 โครงการแก้ไขปรับปรุงแผนผังข้อกำหนดและมาตรการตามกฎหมายผังเมือง*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.2 โครงการแก้ไขปรับปรุงข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครตามกฎหมายควบคุมอาคาร*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.3 โครงการจัดทำมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.2.2 โครงการวาง จัดทำ และดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะ ในพื้นที่เปลี่ยนถ่ายการสัญจรโดยรอบสถานีรถไฟ	- วาง จัดทำ และดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะ ในพื้นที่รอบสถานีอิสรภาพ สถานีศิริราช	100.00
3.1.1 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบโบราณสถาน	- สำรวจ ออกแบบ และก่อสร้างปรับปรุงในพื้นที่บริเวณวัดอรุณราชวราราม บ่อมวิชัยประสิทธิ์ และวัดระฆังโฆสิตาราม รวมพื้นที่ประมาณ 15 ไร่	84.00
3.1.3 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในแนวแม่น้ำเจ้าพระยาและแนวคลองสำคัญ*	- สำรวจ ออกแบบ และปรับปรุงพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา (ช่วงปากคลองบางกอกน้อยถึงปากคลองบางกอกใหญ่) ความยาวประมาณ 2.2 กม. และคลองบ้านขมิ้น ความยาวประมาณ 2.6 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
3.1.5 โครงการฉายไฟส่องสว่างอาคารสำคัญ และพื้นที่สาธารณะ	- ติดตั้งระบบและดวงไฟส่องสว่างอาคารสำคัญ ทำนาคีรีราช พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติศิริราชพิมุขสถาน ราชนาวิกสภา วัดระฆังโฆสิตาราม รวม 4 จุด - ติดตั้งไฟส่องสว่างสาธารณะ ย่านวังเดิม-วังหลัง ตามแนวนนอรุณอมรินทร์ 2.5 กม. ริมแม่น้ำเจ้าพระยา 2.2 กม. ริมคลองบ้านขมิ้น 2.6 กม. ริมคลองมอญ 0.8 กม. ระยะทางรวม 8.1 กม.	14.0 123.93
3.2.1 โครงการวางระบบงานดูแลรักษาต้นไม้ใหญ่*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.1.1 โครงการส่งเสริมการเชื่อมต่อยานพาหนะต่างประเภท	- ปรับปรุงพื้นที่สถานีศิริราช	30.00
4.1.2 โครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.2.2 โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
ยานพาหนะส่วนบุคคล*		
4.3.2 โครงการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ	- ปรับปรุงท่าเรือโดยสารในแม่น้ำเจ้าพระยา	3.00
5.1.1 โครงการพัฒนาแนวป้องกันน้ำท่วม*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
5.1.2 โครงการฟื้นฟูระบบคูคลอง และปรับปรุงคุณภาพน้ำ*	- ฟื้นฟูระบบคู คลอง และปรับปรุงคุณภาพน้ำคลองบ้านขมิ้น 2.6 กม. คลองวัดระฆัง 0.4 กม. คลองวัดอรุณ 0.7 กม. คลองมอญ 0.8 กม. ระยะทางรวม 4.5 กม. - ก่อสร้างโรงควบคุมคุณภาพน้ำขนาดเล็กคลองบางกอกใหญ่ 1 แห่ง	การดำเนินการต่อเนื่อง
5.1.3 โครงการปรับปรุงระบบการระบายน้ำ	- ปรับปรุงสถานีสูบน้ำคลองมอญ สถานีสูบน้ำคลองบางกอกใหญ่ - ปรับปรุงประตูระบายน้ำคลองวัดระฆัง ประตูระบายน้ำคลองวัดอรุณ	40.00 40.00
5.2.1 โครงการนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดิน*	- นำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินตามแนวนอนอรุณอมรินทร์ 2.5 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
6.1.1 โครงการปรับปรุงวัดและโรงเรียนเป็นศูนย์บริการครบวงจรแก่ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส	- ปรับปรุงโรงเรียนวัดวิเศษการ โรงเรียนวัดนาคกลาง	10.00
6.1.2 โครงการเพิ่มประโยชน์การใช้สอยโรงเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ฝึกอาชีพ และพื้นที่กิจกรรมสันทนาการ	- ปรับปรุงพื้นที่ในโรงเรียนวัดวิเศษการ โรงเรียนวัดนาคกลาง	4.00
6.2.1 โครงการปรับปรุงอาคารเรียนเป็นที่พักยามภัยพิบัติและภาวะฉุกเฉิน	- ปรับปรุงพื้นที่ในโรงเรียนวัดวิเศษการ โรงเรียนวัดนาคกลาง - ติดตั้งแผนที่ในชุมชน	4.00 0.40
6.2.2 โครงการติดตั้งอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยของชุมชน	- ติดตั้งหัวจ่ายน้ำดับเพลิง ในพื้นที่บริเวณปากคลองบางกอกน้อย วัดระฆังโฆสิตาราม วัดเครือวัลย์ วัดหงส์รัตนาราม - ติดตั้งกล้องวงจรปิด	0.40 4.00
7.1.1 โครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมการอยู่อาศัยในกลุ่มชุมชนที่สำคัญ	- ศึกษา วางผัง และออกแบบ - ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่กลุ่มชุมชนย่านวังหลัง-วัดระฆังโฆสิตาราม กลุ่มชุมชนย่านวัดโมลีโลกยาราม-วัดหงส์รัตนาราม	2.40 57.60
7.1.2 โครงการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะระดับกลุ่มชุมชนภายในศาสนสถาน	- จัดกระบวนการมีส่วนร่วม - ปรับปรุงพื้นที่สาธารณะระดับกลุ่มชุมชน บริเวณปากคลองบางกอกน้อย วัดระฆังโฆสิตาราม วัดเครือวัลย์ วัดหงส์รัตนาราม - พัฒนาพื้นที่สาธารณะจากที่โล่งว่างในชุมชน	0.80 19.20 24.00
7.2.1 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการภายในชุมชน*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
7.2.2 โครงการส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการดิจิทัล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.1.1 โครงการปรับปรุงอุปกรณ์สื่อสารข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว*	- ศึกษาและจัดทำรายละเอียดข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว วัดอรุณราชวราราม พระราชวังเดิม - ติดตั้งป้ายข้อมูล	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.1.2 โครงการพัฒนาแหล่งข้อมูลวิถีชุมชน	- ออกแบบและพัฒนาข้อมูล - พัฒนาและให้บริการศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชน	1.00 20.00
8.1.3 โครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	- สนับสนุนการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว - จัดงานตามเทศกาลประเพณีและเทศกาลพิเศษในพื้นที่วังเดิม-วังหลัง	7.50 225.00
8.2.1 โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.2.2 โครงการพัฒนาแผนที่และระบบออนไลน์เพื่อให้ข้อมูลการท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.3.1 โครงการส่งเสริมการพัฒนาแหล่งที่พักนักท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน	- ศึกษาและจัดทำแนวทางการพัฒนาปรับปรุงแหล่งที่พักนักท่องเที่ยว - สนับสนุนการพัฒนาแหล่งที่พักนักท่องเที่ยว	0.40 9.60
รวม		1,025.23

*โครงการที่มีการดำเนินการต่อเนื่องกันหลายพื้นที่

แผนที่ 5-17 ผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณวังเดิม-วังหลัง

5.2.7 แผนงานและโครงการบริเวณวัดคูสิดาราม-บางยี่ขัน

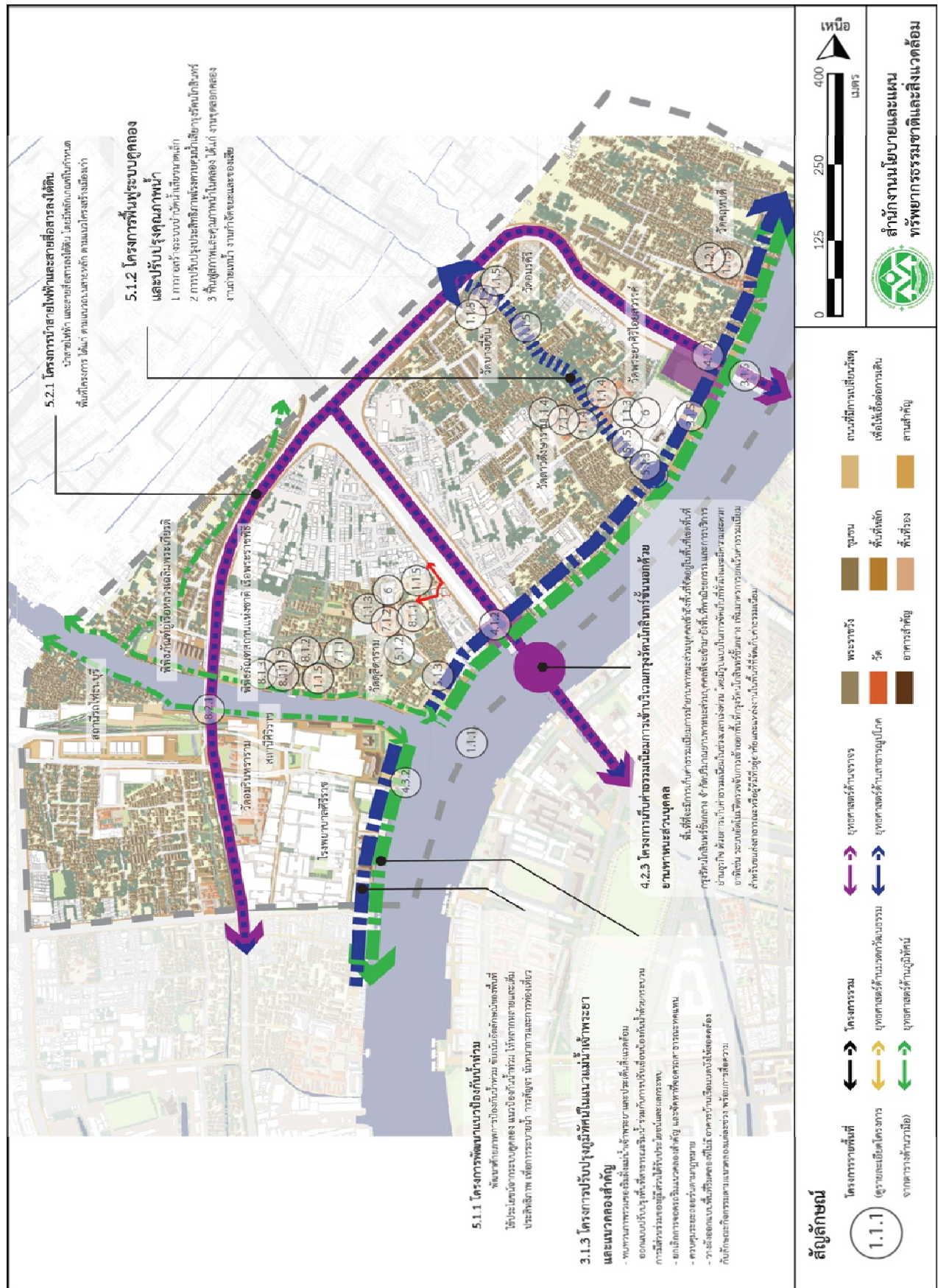
บริเวณวัดคูสิดาราม-บางยี่ขันนับเป็นชุมชนริมคลองบางกอกน้อยที่มีคุณค่าเชิงมรดกทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับโบราณราชประเพณี แนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่บริเวณนี้จึงมุ่งเน้นการเชื่อมต่อพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เรือพระราชพิธี เข้ากับพื้นที่โดยรอบจนถึงพื้นที่สถานีรถไฟฟ้ามหานคร และการขึ้นทะเบียนแหล่งโบราณสถาน ได้แก่ คลองบางกอกน้อย แม่น้ำเจ้าพระยาและวัดสำคัญ ดังนั้น จึงกำหนดการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาใน 2 พื้นที่หลัก คือ พื้นที่บริเวณวัดคูสิดาราม มีการดำเนินการ ได้แก่ 1) การรักษาสภาพและบรรยากาศของชุมชนริมแม่น้ำ และ 2) การเชื่อมโยงการสัญจรทุกรูปแบบ ส่วนการดำเนินการบริเวณเชิงสะพานพระราม 8 มีการดำเนินการ ได้แก่ 1) การปรับปรุงทัศนียภาพให้เหมาะสมกับการเป็นพื้นที่จัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมริมแม่น้ำเจ้าพระยา และ 2) การสำรวจและปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในพื้นที่ โดยมีการดำเนินการโครงการทั้งหมด 31 โครงการ นำไปสู่การจัดทำผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณวัดคูสิดาราม-บางยี่ขัน ดังนี้ (แผนที่ 5-18)

ตารางที่ 5-24 สรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณวัดคูสิดาราม-บางยี่ขัน

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
1.1.1 โครงการคุ้มครองแม่น้ำเจ้าพระยา*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.1.3 โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์	- สำรวจและกำหนดลำดับความจำเป็นเร่งด่วน - บูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน 3 แห่ง	3.00 72.00
1.1.4 โครงการขึ้นทะเบียนโบราณสถานที่ยังมิได้รับการขึ้นทะเบียน*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.1.5 โครงการจัดทำทะเบียนแหล่งมรดกท้องถิ่น และสนับสนุนการบูรณปฏิสังขรณ์แหล่งมรดกท้องถิ่น*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.2.1 โครงการสืบสานฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีและเทศกาลท้องถิ่น*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.1 โครงการแก้ไขปรับปรุงแผนผังข้อกำหนดและมาตรการตามกฎหมายผังเมือง*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.2 โครงการแก้ไขปรับปรุงข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครตามกฎหมายควบคุมอาคาร*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.3 โครงการจัดทำมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
3.1.3 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในแนวแม่น้ำเจ้าพระยาและแนวคลองสำคัญ*	- สำรวจ ออกแบบ และปรับปรุงพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา (ช่วงซอยเจริญสุขวิภาวดี 44 ถึงปากคลองบางกอกน้อย) ความยาวประมาณ 1.7 กม. พื้นที่ริมคลองบางกอกน้อย (ช่วงแม่น้ำเจ้าพระยาถึงบริเวณชุมชนบ้านบุ) ความยาวประมาณ 1.0 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
3.1.5 โครงการฉายไฟส่องสว่างอาคารสำคัญ และพื้นที่สาธารณะ	- ติดตั้งระบบและดวงไฟส่องสว่างอาคารสำคัญ สะพานพระราม 8 พระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ 8 รวม 2 จุด - ติดตั้งไฟส่องสว่างสาธารณะ ย่านวัดคูสิดาราม-บางยี่ขัน ตามแนวถนนอรุณอมรินทร์ 0.8 กม. ถนนสมเด็จพระปิ่นเกล้า 0.8 กม. ริมแม่น้ำเจ้าพระยา 1.7 กม. ริมคลองบางกอกน้อย 1.0 กม. ระยะทางรวม 4.3 กม.	7.00 65.79
3.2.1 โครงการวางระบบงานดูแลรักษาต้นไม้ใหญ่*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.1.2 โครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.2.2 โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.3.2 โครงการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ	- ปรับปรุงท่าเรือโดยสารในแม่น้ำเจ้าพระยา	3.00
5.1.1 โครงการพัฒนาแนวป้องกันน้ำท่วม*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
5.1.2 โครงการฟื้นฟูระบบคูคลอง และปรับปรุงคุณภาพน้ำ*	- ฟื้นฟูระบบคู คลอง และปรับปรุงคุณภาพน้ำคลองบางกอกน้อย 1.0 กม. คลองบางยี่ขัน 0.8 กม. คลองขุมเงิน 0.6 กม. ระยะทางรวม 2.4 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
5.1.3 โครงการปรับปรุงระบบการระบายน้ำ	- ปรับปรุงสถานีสูบน้ำคลองบางยี่ขัน	20.00
5.2.1 โครงการนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดิน*	- นำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินตามแนวถนนอรุณอมรินทร์ 0.8 กม. ถนนสมเด็จพระปิ่นเกล้า 0.8 กม. ระยะทางรวม 1.6 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
6.1.1 โครงการปรับปรุงวัดและโรงเรียนเป็นศูนย์บริการครบวงจรแก่ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส	- ปรับปรุงโรงเรียนวัดคูสิดาราม โรงเรียนวัดพระยาศรีโอยสวรค์	10.00

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
6.1.2 โครงการเพิ่มประโยชน์การใช้สอยโรงเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ฝึกอาชีพ และพื้นที่กิจกรรมสันทนาการ	- ปรับปรุงพื้นที่ในโรงเรียนวัดดุสิตาราม โรงเรียนวัดพระยาศิริโทยสวรรค์	4.00
6.2.1 โครงการปรับปรุงอาคารเรียนเป็นที่พักยามภัยพิบัติและภาวะฉุกเฉิน	- ปรับปรุงพื้นที่ในโรงเรียนวัดดุสิตาราม โรงเรียนวัดพระยาศิริโทยสวรรค์ - ติดตั้งแผ่นที่ในชุมชน	4.00 0.40
6.2.2 โครงการติดตั้งอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยของชุมชน	- ติดตั้งหัวจ่ายน้ำดับเพลิง ในพื้นที่วัดดาวดึงษาราม วัดดุสิตาราม - ติดตั้งกล้องวงจรปิด	0.20 2.00
7.1.1 โครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมการอยู่อาศัยในกลุ่มชุมชนที่สำคัญ	- ศึกษา วางผัง และออกแบบ - ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่กลุ่มชุมชนย่านวัดดุสิตาราม	1.20 28.80
7.1.2 โครงการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะระดับกลุ่มชุมชนภายในศาสนสถาน	- จัดกระบวนการมีส่วนร่วม - ปรับปรุงพื้นที่สาธารณะระดับกลุ่มชุมชน วัดดาวดึงษาราม วัดดุสิตาราม - พัฒนาพื้นที่สาธารณะจากที่โล่งว่างในชุมชน	0.40 9.60 12.00
7.2.1 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการภายในชุมชน*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
7.2.2 โครงการส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการดิจิทัล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.1.1 โครงการปรับปรุงอุปกรณ์สื่อสารข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว*	- ศึกษาและจัดทำรายละเอียดข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเรือพระราชพิธี วัดดุสิตาราม - ติดตั้งป้ายข้อมูล	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.1.3 โครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	- สนับสนุนการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว - จัดงานตามเทศกาลประเพณีและเทศกาลพิเศษในพื้นที่วัดดุสิตาราม-บางยี่ขัน	7.50 225.00
8.2.1 โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางการท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.2.2 โครงการพัฒนาแผนที่และระบบออนไลน์เพื่อให้ข้อมูลการท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
รวม		475.89

*โครงการที่มีการดำเนินการต่อเนื่องกันหลายพื้นที่

แผนที่ 5-18 ผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณวัดสุทัศน์เทพวราราม-บางยี่ขัน

5.2.8 แผนงานและโครงการบริเวณย่านบางขุนพรหม

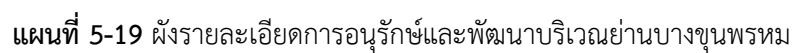
บริเวณย่านบางขุนพรหมเป็นย่านที่ตั้งของวังของพระบรมวงศานุวงศ์หลายพระองค์ อาทิ วังบางขุนพรหม วังเทเวศร์ วังเทเวศร์ รวมถึงในอนาคตจะมีการสร้างสถานีรถไฟฟ้าบางขุนพรหมในพื้นที่ แนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่บริเวณนี้จึงมุ่งเน้นการสร้างชุมชนพักอาศัยชั้นดีที่เหมาะสมกับทุกคนในพื้นที่อนุรักษ์ การเชื่อมต่อพื้นที่สาธารณะริมแม่น้ำเจ้าพระยา เชื่อมต่อกับพื้นที่บริเวณสถานีรถไฟฟ้าและพื้นที่ในชุมชนพักอาศัย ดังนั้น จึงกำหนดการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา ได้แก่ 1) การปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณพื้นที่หมายตา 2) การจัดหากองทุนเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์และพื้นที่เปิดโล่งในย่านชุมชน รวมถึงระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ และ 3) การเป็นพื้นที่นำร่องเพื่อจัดทำแผนแม่บทของการอนุรักษ์ภูมิทัศน์และการใช้ประโยชน์ที่ดินริมแม่น้ำเจ้าพระยาและคลองคูเมืองเดิม โดยมีการดำเนินการโครงการทั้งหมด 30 โครงการ นำไปสู่การจัดทำผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านบางขุนพรหม ดังนี้ (แผนที่ 5-19)

ตารางที่ 5-25 สรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านบางขุนพรหม

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
1.1.1 โครงการคุ้มครองแม่น้ำเจ้าพระยา*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.1.3 โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์	- สำรวจและกำหนดลำดับความจำเป็นเร่งด่วน - บูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน 4 แห่ง	4.00 96.00
1.1.4 โครงการขึ้นทะเบียนโบราณสถานที่ยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียน*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.1.5 โครงการจัดทำทะเบียนแหล่งมรดกท้องถิ่น และสนับสนุนการบูรณปฏิสังขรณ์แหล่งมรดกท้องถิ่น*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.2.1 โครงการสืบสานฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีและเทศกาลท้องถิ่น*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.2.2 โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ และหัตถศิลป์*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.1 โครงการแก้ไขปรับปรุงแผนผังข้อกำหนดและมาตรการตามกฎหมายผังเมือง*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.2 โครงการแก้ไขปรับปรุงข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครตามกฎหมายควบคุมอาคาร*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.3 โครงการจัดทำมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.2.2 โครงการวาง จัดทำ และดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะ ในพื้นที่เปลี่ยนถ่ายการสัญจรโดยรอบสถานีรถไฟฟ้า	- วาง จัดทำ และดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะ ในพื้นที่รอบสถานีบางขุนพรหม	50.00
3.1.3 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในแนวแม่น้ำเจ้าพระยาและแนวคลองสำคัญ*	- สำรวจ ออกแบบ และปรับปรุงพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา (ช่วงปากคลองผดุงกรุงเกษมถึงปากคลองรอบกรุง) ความยาวประมาณ 1.0 กม. พื้นที่ริมคลองผดุงกรุงเกษม (ช่วงแม่น้ำเจ้าพระยาถึงถนนประชาธิปไตย) ความยาวประมาณ 1.0 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
3.1.5 โครงการฉายไฟส่องสว่างอาคารสำคัญ และพื้นที่สาธารณะ	- ติดตั้งระบบและดวงไฟส่องสว่างอาคารสำคัญ วังบางขุนพรหม รวม 1 จุด - ติดตั้งไฟส่องสว่างสาธารณะ ย่านบางขุนพรหม ตามแนวถนนสามเสน 0.87 กม. ถนนพระราม 8 0.45 กม. ถนนกรุงเกษม 0.94 กม. ถนนลูกหลวง 0.46 กม. ถนนวิสุทธิกษัตริย์ 0.61 กม. ถนนประชาธิปไตย 0.85 กม. ริมแม่น้ำเจ้าพระยา 1.0 กม. ริมคลองผดุงกรุงเกษม 1.0 กม. ระยะทางรวม 6.2 กม.	3.50 94.86
3.2.1 โครงการวางระบบงานดูแลรักษาต้นไม้ใหญ่*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.1.2 โครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.2.2 โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.3.2 โครงการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ	- ปรับปรุงท่าเรือโดยสารในแม่น้ำเจ้าพระยา	6.00
5.1.1 โครงการพัฒนานาเวสปั่นน้ำท่วม*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
5.1.2 โครงการฟื้นฟูระบบคูคลอง และปรับปรุงคุณภาพน้ำ*	- ฟื้นฟูระบบคู คลอง และปรับปรุงคุณภาพน้ำคลองผดุงกรุงเกษม 1.0 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
5.1.3 โครงการปรับปรุงระบบการระบายน้ำ	- ปรับปรุงสถานีสูบน้ำเหนือเขื่อน - ปรับปรุงประตูประบายน้ำเหนือเขื่อน	20.00 20.00
5.2.1 โครงการนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดิน*	- นำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินตามแนวถนนสามเสน 0.87 กม. ถนนพระราม 8 0.45 กม. ถนนกรุงเกษม 0.94 กม. ถนนลูกหลวง 0.46 กม. ถนนวิสุทธิกษัตริย์ 0.61 กม. ถนนประชาธิปไตย 0.85 กม. ระยะทางรวม 4.2 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
6.1.1 โครงการปรับปรุงวัดและโรงเรียนเป็นศูนย์บริการครบวงจรแก่ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส	- ปรับปรุงโรงเรียนวัดใหม่อมตรส	5.00
6.1.2 โครงการเพิ่มประโยชน์การใช้สอยโรงเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ฝึกอาชีพ และพื้นที่กิจกรรมสันทนาการ	- ปรับปรุงพื้นที่ในโรงเรียนวัดใหม่อมตรส	2.00
6.2.1 โครงการปรับปรุงอาคารเรียนเป็นที่พักยามภัยพิบัติและภาวะฉุกเฉิน	- ปรับปรุงพื้นที่ในโรงเรียนวัดใหม่อมตรส - ติดตั้งแผนที่ในชุมชน	2.00 0.20
6.2.2 โครงการติดตั้งอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยของชุมชน	- ติดตั้งหัวจ่ายน้ำดับเพลิง ในพื้นที่วัดสามพระยา วัดนรนาถสุนทริการาม วัดอินทรวีหาร วัดใหม่อมตรส - ติดตั้งกล้องวงจรปิด	0.40 4.00
7.1.2 โครงการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะระดับกลุ่มชุมชนภายในศาสนสถาน	- จัดกระบวนการมีส่วนร่วม - ปรับปรุงพื้นที่สาธารณะระดับกลุ่มชุมชน วัดสามพระยา วัดนรนาถสุนทริการาม วัดอินทรวีหาร วัดใหม่อมตรส - พัฒนาพื้นที่สาธารณะจากที่โล่งว่างในชุมชน	0.80 19.20 24.00
7.2.1 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการภายในชุมชน*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
7.2.2 โครงการส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการดิจิทัล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.1.3 โครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	- สนับสนุนการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว - จัดงานตามเทศกาลประเพณีและเทศกาลพิเศษในพื้นที่ย่านบางขุนพรหม	7.50 225.00
8.2.1 โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.2.2 โครงการพัฒนาแผนที่และระบบออนไลน์เพื่อให้ข้อมูลการท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
รวม		584.46

*โครงการที่มีการดำเนินการต่อเนื่องกันหลายพื้นที่

5.2.9 แผนงานและโครงการบริเวณย่านนางเลิ้ง-มหานาค

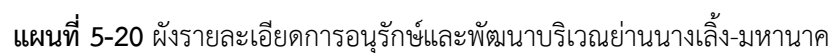
บริเวณย่านนางเลิ้ง-มหานาคเป็นพื้นที่ชุมชนเก่าแก่ของกรุงรัตนโกสินทร์ ประกอบด้วยพื้นที่สำคัญ 3 แห่ง คือ พื้นที่ริมคลองผดุงกรุงเกษมและคลองมหานาค ชุมชนนางเลิ้ง และตึกแถวและชุมชนเก่าสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ริมคลองบางลำพูฝั่งตะวันออก แนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่บริเวณนี้จึงมุ่งเน้นการใช้แนวคลองผดุงกรุงเกษมเป็นแนวการเชื่อมต่อการอนุรักษ์และพัฒนาในส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกัน รวมถึงการใช้พื้นที่ชุมชนนางเลิ้งเป็นต้นแบบและแหล่งเรียนรู้ของการอยู่ร่วมกันระหว่างวิถีชุมชนกับอาคารที่ควรอนุรักษ์ ดังนั้น จึงกำหนดการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา ได้แก่ 1) การวางแผนจัดทำผังเมืองเฉพาะเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมและชุมชนและพื้นที่เปลี่ยนถ่ายการสัญจรสถานีรถไฟฟ้าหลาง 2) การอนุรักษ์แหล่งมรดกและวิถีทางวัฒนธรรม 3) การปรับปรุงภูมิทัศน์และแสงสว่าง 4) การปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต และ 5) การบริหารจัดการและการพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคม โดยมีการดำเนินการโครงการทั้งหมด 32 โครงการ นำไปสู่การจัดทำผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณนางเลิ้ง-มหานาค ดังนี้ (แผนที่ 5-20)

ตารางที่ 5-26 สรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณนางเลิ้ง-มหานาค

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
1.1.3 โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์	- สำรวจและกำหนดลำดับความจำเป็นเร่งด่วน - บูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน 6 แห่ง	6.00 144.00
1.1.4 โครงการขึ้นทะเบียนโบราณสถานที่ยังมิได้รับการขึ้นทะเบียน*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.1.5 โครงการจัดทำทะเบียนแหล่งมรดกท้องถิ่น และสนับสนุนการบูรณปฏิสังขรณ์แหล่งมรดกท้องถิ่น*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.2.1 โครงการสืบสานฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีและเทศกาลท้องถิ่น*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.2.2 โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหารนาฏศิลป์ และหัตถศิลป์*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.1 โครงการแก้ไขปรับปรุงแผนผังข้อกำหนดและมาตรการตามกฎหมายผังเมือง*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.2 โครงการแก้ไขปรับปรุงข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครตามกฎหมายควบคุมอาคาร*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.3 โครงการจัดทำมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.2.2 โครงการวาง จัดทำ และดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะ ในพื้นที่เปลี่ยนถ่ายการสัญจรโดยรอบสถานีรถไฟฟ้า	- วาง จัดทำ และดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะ ในพื้นที่รอบสถานีหลางหลาง	50.00
3.1.1 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบโบราณสถาน	- สำรวจ ออกแบบ และก่อสร้างปรับปรุงในพื้นที่วัดเทพศิรินทราวาส รวมพื้นที่ประมาณ 6 ไร่	33.60
3.1.2 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในโครงสร้างทัศนภาพ*	- ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณถนนราชดำเนินนอก ถนนนครสวรรค์ ถนนหลวง (ช่วงคลองผดุงกรุงเกษมถึงถนนวรจักร) ความยาวรวมประมาณ 3.3 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
3.1.3 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในแนวแม่น้ำเจ้าพระยาและแนวคลองสำคัญ*	- สำรวจ ออกแบบ และปรับปรุงพื้นที่ริมคลองผดุงกรุงเกษม (ช่วงถนนประชาธิปไตยถึงถนนหลวง) ความยาวประมาณ 2.8 กม. คลองมหานาค (ช่วงถนนจักรพรรดิพงษ์ถึงคลองผดุงกรุงเกษม) ความยาวประมาณ 0.9 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
3.1.5 โครงการฉายไฟส่องสว่างอาคารสำคัญ และพื้นที่สาธารณะ	- ติดตั้งระบบและดวงไฟส่องสว่างอาคารสำคัญ อาคารริมถนนราชดำเนินนอก 8 อาคาร - ติดตั้งไฟส่องสว่างสาธารณะ ย่านนางเลิ้ง-มหานาค ตามแนวถนนจักรพรรดิพงษ์ 0.44 กม. ถนนกรุงเกษม 2.74 กม. ถนนอุกหลวง 2.78 กม. ถนนราชดำเนินนอก 1.5 กม. ถนนนครสวรรค์ 1.13 กม. ถนนหลานหลวง 1.56 กม. ถนนบำรุงเมือง 0.96 กม. ถนนหลวง 1 กม. ถนนวรจักร 1.46 กม. ถนนพลับพลาไชย 0.46 กม. ริมคลองผดุงกรุงเกษม 2.8 กม. ริมคลองมหานาค 0.9 กม. ระยะทางรวม 17.7 กม.	28.00 270.81
3.2.1 โครงการวางระบบงานดูแลรักษาต้นไม้ใหญ่*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.1.2 โครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.2.2 โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
ยานพาหนะส่วนบุคคล*		
5.1.2 โครงการฟื้นฟูระบบคูคลอง และปรับปรุงคุณภาพน้ำ*	- ฟื้นฟูระบบคู คลอง และปรับปรุงคุณภาพน้ำคลองผดุงกรุงเกษม 2.8 กม. คลองมหานาค 0.9 กม. ระยะทางรวม 3.7 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
5.2.1 โครงการนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดิน*	- นำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินตามแนวถนนจักรพรรดิพงษ์ 0.44 กม. ถนนกรุงเกษม 2.74 กม. ถนนลูกหลวง 2.78 กม. ถนนราชดำเนินนอก 1.5 กม. ถนนนครสวรรค์ 1.13 กม. ถนนหลานหลวง 1.56 กม. ถนนบำรุงเมือง 0.96 กม. ถนนหลวง 1 กม. ถนนวรจักร 1.46 กม. ถนนพลับพลาไชย 0.46 กม. ระยะทางรวม 14.0 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
6.1.1 โครงการปรับปรุงวัดและโรงเรียนเป็นศูนย์บริการครบวงจรแก่ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส	- ปรับปรุงโรงเรียนวัดสิตาราม โรงเรียนวัดมกุฏกษัตริยาราม โรงเรียนวัดศิลาทุการาม	15.00
6.1.2 โครงการเพิ่มประโยชน์การใช้สอยโรงเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ฝึกอาชีพ และพื้นที่กิจกรรมสันทนาการ	- ปรับปรุงพื้นที่ในโรงเรียนวัดสิตาราม โรงเรียนวัดมกุฏกษัตริยาราม โรงเรียนวัดศิลาทุการาม	6.00
6.2.1 โครงการปรับปรุงอาคารเรียนเป็นที่พักยามภัยพิบัติและภาวะฉุกเฉิน	- ปรับปรุงพื้นที่ในโรงเรียนวัดสิตาราม โรงเรียนวัดมกุฏกษัตริยาราม โรงเรียนวัดศิลาทุการาม	6.00
	- ติดตั้งแผนที่ในชุมชน	0.60
6.2.2 โครงการติดตั้งอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยของชุมชน	- ติดตั้งหัวจ่ายน้ำดับเพลิง ในพื้นที่วัดโสมนัสวิหาร วัดสุนทรธรรมทาน วัดปรินายก วัดสิตาราม มัสยิดมหานาค	0.50
	- ติดตั้งกล้องวงจรปิด	5.00
7.1.1 โครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมการอยู่อาศัยในกลุ่มชุมชนที่สำคัญ	- ศึกษา วางผัง และออกแบบ	1.20
	- ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่กลุ่มชุมชนย่านนางเลิ้ง	28.80
7.1.2 โครงการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะระดับกลุ่มชุมชนภายในศาสนสถาน	- จัดกระบวนการมีส่วนร่วม	1.00
	- ปรับปรุงพื้นที่สาธารณะระดับกลุ่มชุมชน วัดโสมนัสวิหาร วัดสุนทรธรรมทาน วัดปรินายก วัดสิตาราม มัสยิดมหานาค	24.00
	- พัฒนาพื้นที่สาธารณะจากที่โล่งว่างในชุมชน	24.00
7.2.1 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการภายในชุมชน*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
7.2.2 โครงการส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการดิจิทัล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.1.1 โครงการปรับปรุงอุปกรณ์สื่อสารข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.1.2 โครงการพัฒนาแหล่งข้อมูลวิถีชุมชน	- ออกแบบและพัฒนาข้อมูล	0.50
	- พัฒนาและให้บริการศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชน	10.00
8.1.3 โครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	- สนับสนุนการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	7.50
	- จัดงานตามเทศกาลประเพณีและเทศกาลพิเศษในพื้นที่ย่านนางเลิ้ง-มหานาค	225.00
8.1.4 โครงการจัดระเบียบพื้นที่ท่องเที่ยว	- ปรับปรุงและจัดระเบียบพื้นที่การค้าในพื้นที่ถนนราชดำเนินนอก	10.00
	- ติดตั้งอุปกรณ์กล้องวงจรปิด 10 จุดในพื้นที่	5.00
8.2.1 โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.2.2 โครงการพัฒนาแผนที่และระบบออนไลน์เพื่อให้ข้อมูลการท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
รวม		902.51

*โครงการที่มีการดำเนินการต่อเนื่องกันหลายพื้นที่

5.2.10 แผนงานและโครงการบริเวณย่านเยาวราช-วงเวียน 22 กรกฎาคม

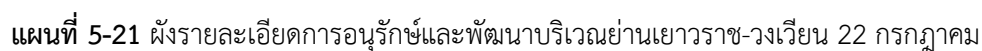
บริเวณย่านเยาวราช-วงเวียน 22 กรกฎาคมเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ที่มีความสัมพันธ์กันในเชิงประวัติศาสตร์ มีแหล่งมรดก วัฒนธรรม และชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนกระจายตัวต่อเนื่องทั่วทั้งพื้นที่ รวมถึงเป็นย่านการค้าที่มีมรดกวิถีชีวิตที่แสดงถึงการตั้งถิ่นฐานของคนจีนในประเทศไทย ในอนาคตจะมีสถานีรถไฟฟ้าวัดมังกร แนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่บริเวณนี้ จึงมุ่งเน้นการขึ้นทะเบียนอาคารที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ การใช้มาตรการทางผังเมืองและภาษีเพื่อกระตุ้นการอนุรักษ์ รวมถึงการใช้สถานีรถไฟฟ้าวัดมังกรและโครงการสัญจรด้วยเท้าเพื่อฟื้นฟูย่านเยาวราช-วงเวียน 22 กรกฎาคม ดังนั้น จึงกำหนดการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา ได้แก่ 1) การวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะทั้งเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่โดยรอบสถานีวัดมังกรและการจัดทำผังเมืองเฉพาะในพื้นที่อนุรักษ์ 2) การปรับปรุงภูมิทัศน์พื้นที่ริมน้ำ การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและพื้นที่เปิดโล่งในชุมชน และ 3) การสร้างมาตรการในการดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่โดยชุมชน โดยมีการดำเนินการโครงการทั้งหมด 37 โครงการ นำไปสู่การจัดทำผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านเยาวราช-วงเวียน 22 กรกฎาคมดังนี้ (แผนที่ 5-21)

ตารางที่ 5-27 สรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านเยาวราช-วงเวียน 22 กรกฎาคม

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ ล้านบาท
1.1.3 โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์	- สำรวจและกำหนดลำดับความจำเป็นเร่งด่วน - บูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน 11 แห่ง	11.00 264.00
1.1.4 โครงการขึ้นทะเบียนโบราณสถานที่ยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียน*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.1.5 โครงการจัดทำทะเบียนแหล่งมรดกท้องถิ่น และสนับสนุนการบูรณปฏิสังขรณ์แหล่งมรดกท้องถิ่น*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.2.1 โครงการสืบสานฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีและเทศกาลท้องถิ่น*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.2.2 โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหารนาฏศิลป์ และหัตถศิลป์*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.1 โครงการแก้ไขปรับปรุงแผนผังข้อกำหนดและมาตรการตามกฎหมายผังเมือง*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.2 โครงการแก้ไขปรับปรุงข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครตามกฎหมายควบคุมอาคาร*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.3 โครงการจัดทำมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.2.1 โครงการวาง จัดทำ และดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะ บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา	- วาง จัดทำ และดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะ ย่านเยาวราช-ทรงวาด	50.00
2.2.2 โครงการวาง จัดทำ และดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะ ในพื้นที่เปลี่ยนถ่ายการสัญจรโดยรอบสถานีรถไฟฟ้า	- วาง จัดทำ และดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะ ในพื้นที่รอบสถานีวัดมังกร	50.00
3.1.2 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในโครงสร้างคันภาพ*	- ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณถนนเยาวราช (ช่วงคลองรอบกรุงถึงถนนทรงสวัสดิ์) ความยาวรวมประมาณ 1 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
3.1.3 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในแนวแม่น้ำเจ้าพระยาและแนวคลองสำคัญ*	- สำรวจ ออกแบบ และปรับปรุงพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา (ช่วงปากคลองรอบกรุงถึงถนนทรงสวัสดิ์) ความยาวประมาณ 1.2 กม. พื้นที่ริมคลองผดุงกรุงเกษม (ช่วงถนนหลวงถึงถนนพระราม 4) ความยาวประมาณ 0.8 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
3.1.4 โครงการปรับปรุงพื้นที่โล่งสาธารณะ	- สำรวจ ออกแบบ และปรับปรุงพื้นที่วงเวียน 22 กรกฎาคม พื้นที่ประมาณ 1 ไร่	4.50
3.1.5 โครงการฉายไฟส่องสว่างอาคารสำคัญ และพื้นที่สาธารณะ	- ติดตั้งไฟส่องสว่างสาธารณะ ย่านเยาวราช-วงเวียน 22 กรกฎาคม ตามแนวถนนจักรวรรดิ 0.95 กม. ถนนเจริญกรุง 0.92 กม. ถนนเยาวราช 0.93 กม. ถนนทรงวาด 0.9 กม. ถนนกรุงเกษม 0.83 กม. ถนนราชวงศ์ 0.7 กม. ถนนเสือป่า 0.41 กม. ถนนพลับพลาไชย 0.55 กม. ถนนแปลงนาม 0.16 กม. ถนนเยาวพานิช 0.35 กม. ริมแม่น้ำเจ้าพระยา 1.2 กม. ริมคลองผดุงกรุงเกษม 0.8 กม. ระยะทางรวม 8.7 กม.	133.11
3.2.1 โครงการวางระบบงานดูแลรักษาต้นไม้ใหญ่*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.1.2 โครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ ล้านบาท
4.2.2 โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.3.1 โครงการจัดการจราจรในเขตเศรษฐกิจเฉพาะกิจ	- ศึกษาเพื่อวางแผนการจัดการจราจร และดำเนินการจัดการจราจรด้วยความร่วมมือของภาคีการพัฒนา ในพื้นที่ถนนเยาวราช	20.00
4.3.2 โครงการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ	- ปรับปรุงท่าเรือโดยสารในแม่น้ำเจ้าพระยา	6.00
5.1.1 โครงการพัฒนาแนวป้องกันน้ำท่วม*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
5.1.2 โครงการฟื้นฟูระบบคูคลอง และปรับปรุงคุณภาพน้ำ*	- ฟื้นฟูระบบคู คลอง และปรับปรุงคุณภาพน้ำคลองผดุงกรุงเกษม 0.8 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
5.1.3 โครงการปรับปรุงระบบการระบายน้ำ	- ปรับปรุงบ่อสูบน้ำสะพานยาว บ่อสูบน้ำราชวงศ์ บ่อสูบน้ำสวัสดิ์ฝั่งตะวันตก บ่อสูบน้ำสวัสดิ์ฝั่งตะวันออก	60.00
5.2.1 โครงการนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดิน*	- นำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินตามแนวถนนจักรวรรดิ 0.95 กม. ถนนเจริญกรุง 0.92 กม. ถนนเยาวราช 0.93 กม. ถนนทรงวาด 0.9 กม. ถนนกรุงเกษม 0.83 กม. ถนนราชวงศ์ 0.7 กม. ถนนเสือป่า 0.41 กม. ถนนพลับพลาไชย 0.55 กม. ถนนแปลงนาม 0.16 กม. ถนนยาวพานิช 0.35 กม. ระยะทางรวม 6.7 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
6.1.1 โครงการปรับปรุงวัดและโรงเรียนเป็นศูนย์บริการครบวงจรแก่ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส	- ปรับปรุงโรงเรียนวัดคณิกาผล	5.00
6.1.2 โครงการเพิ่มประโยชน์การใช้สอยโรงเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ฝึกอาชีพ และพื้นที่กิจกรรมสันทนาการ	- ปรับปรุงพื้นที่ในโรงเรียนวัดคณิกาผล	2.00
6.2.1 โครงการปรับปรุงอาคารเรียนเป็นที่พักยามภัยพิบัติและภาวะฉุกเฉิน	- ปรับปรุงพื้นที่ในโรงเรียนวัดคณิกาผล - ติดตั้งแผนที่ในชุมชน	2.00 0.20
6.2.2 โครงการติดตั้งอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยของชุมชน	- ติดตั้งหัวจ่ายน้ำดับเพลิง ในพื้นที่วัดจักรวรรดิราชาวาส วัดคณิกาผล วัดสัมพันธวงศาราม - ติดตั้งกล้องวงจรปิด	0.30 3.00
7.1.2 โครงการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะระดับกลุ่มชุมชนภายในศาสนสถาน	- จัดกระบวนการมีส่วนร่วม - ปรับปรุงพื้นที่สาธารณะระดับกลุ่มชุมชน วัดจักรวรรดิราชาวาส วัดคณิกาผล วัดสัมพันธวงศาราม - พัฒนาพื้นที่สาธารณะจากที่โล่งว่างในชุมชน	0.60 14.40 12.00
7.2.1 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการภายในชุมชน*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
7.2.2 โครงการส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการดิจิทัล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.1.1 โครงการปรับปรุงอุปกรณ์สื่อสารข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว*	- ศึกษาและจัดทำรายละเอียดข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ถนนทรงวาด ถนนเยาวราช วัดมิ่งกรมลาวาส - ติดตั้งป้ายข้อมูล	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.1.2 โครงการพัฒนาแหล่งข้อมูลวิถีชุมชน	- ออกแบบและพัฒนาข้อมูล - พัฒนาและให้บริการศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชน	1.00 20.00
8.1.3 โครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	- สนับสนุนการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว - จัดงานตามเทศกาลประเพณีและเทศกาลพิเศษในพื้นที่ย่านเยาวราช-วงเวียน 22 กรกฎาคม	7.50 225.00
8.1.4 โครงการจัดระเบียบพื้นที่ท่องเที่ยว	- ปรับปรุงและจัดระเบียบพื้นที่การค้าในพื้นที่ถนนเยาวราช และถนนทรงวาด - ติดตั้งอุปกรณ์กล้องวงจรปิด 10 จุดในพื้นที่	20.00 10.00
8.2.1 โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.2.2 โครงการพัฒนาแผนที่และระบบออนไลน์เพื่อข้อมูลการท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.3.1 โครงการส่งเสริมการพัฒนาแหล่งที่พักนักท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน	- ศึกษาและจัดทำแนวทางการพัฒนาปรับปรุงแหล่งที่พักนักท่องเที่ยว - สนับสนุนการพัฒนาแหล่งที่พักนักท่องเที่ยว	0.40 9.60
รวม		931.61

*โครงการที่มีการดำเนินการต่อเนื่องกันหลายพื้นที่

5.2.11 แผนงานและโครงการบริเวณย่านตลาดน้อย

บริเวณย่านตลาดน้อยเป็นพื้นที่ที่ต่อเนื่องจากการขยายตัวของลำเพ็ญ เยาวราชและทรงวาด เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชาวจีนมาตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ แนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่บริเวณนี้จึงมุ่งเน้นการส่งเสริมกิจกรรมอนุรักษ์ที่มีอยู่ในพื้นที่เพื่อใช้เป็นกรณีศึกษาของการรวมกันระหว่างอาคารที่ควรอนุรักษ์และวิถีชุมชน ดังนั้น จึงกำหนดการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา ได้แก่ 1) การจัดทำและพัฒนาพื้นที่ริมแม่น้ำบริเวณทรงวาดและตลาดน้อย 2) การปรับปรุงคุณภาพของสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และระบบเส้นทางการสัญจร 3) การปรับปรุงฟื้นฟูภูมิทัศน์ริมคลองผดุงกรุงเกษม และ 4) การสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยมีการดำเนินการโครงการทั้งหมด 30 โครงการ นำไปสู่การจัดทำผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านตลาดน้อย ดังนี้ (แผนที่ 5-22)

ตารางที่ 5-28 สรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านตลาดน้อย

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
1.1.3 โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์	- สำรวจและกำหนดลำดับความจำเป็นเร่งด่วน - บูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน 2 แห่ง	2.00 48.00
1.1.4 โครงการขึ้นทะเบียนโบราณสถานที่ยังมิได้รับการขึ้นทะเบียน*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.1.5 โครงการจัดทำทะเบียนแหล่งมรดกท้องถิ่น และสนับสนุนการบูรณปฏิสังขรณ์แหล่งมรดกท้องถิ่น*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.2.1 โครงการสืบสานฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีและเทศกาลท้องถิ่น*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.1 โครงการแก้ไขปรับปรุงแผนผังข้อกำหนดและมาตรการตามกฎหมายผังเมือง*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.2 โครงการแก้ไขปรับปรุงข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครตามกฎหมายควบคุมอาคาร*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.3 โครงการจัดทำมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
3.1.2 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในโครงสร้างทัศนภาพ*	- ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณถนนเยาวราช (ช่วงถนนทรงสวัสดิ์ถึงวงเวียนโอเดียน) ถนนมิตรภาพไทย-จีน ความยาวรวมประมาณ 1.3 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
3.1.3 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในแนวแม่น้ำเจ้าพระยาและแนวคลองสำคัญ*	- สำรวจ ออกแบบ และปรับปรุงพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา (ช่วงถนนทรงสวัสดิ์ถึงปากคลองผดุงกรุงเกษม) ความยาวประมาณ 0.8 กม. พื้นที่ริมคลองผดุงกรุงเกษม (ช่วงถนนพระราม 4 ถึงแม่น้ำเจ้าพระยา) ความยาวประมาณ 1.0 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
3.1.5 โครงการฉายไฟส่องสว่างอาคารสำคัญ และพื้นที่สาธารณะ	- ติดตั้งไฟส่องสว่างสาธารณะ ย่านตลาดน้อย ตามแนวถนนพระราม 4 0.53 กม. ถนนเยาวราช 0.35 กม. ถนนเจริญกรุง 0.67 กม. ถนนทรงวาด 0.3 กม. ริมแม่น้ำเจ้าพระยา 1.0 กม. ริมคลองผดุงกรุงเกษม 0.8 กม. ระยะทางรวม 3.7 กม.	56.61
3.2.1 โครงการวางระบบงานดูแลรักษาต้นไม้ใหญ่*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.1.2 โครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.2.2 โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.3.2 โครงการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ	- ปรับปรุงท่าเรือโดยสารในแม่น้ำเจ้าพระยา	6.00
5.1.1 โครงการพัฒนาแนวป้องกันน้ำท่วม*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
5.1.2 โครงการฟื้นฟูระบบคูคลอง และปรับปรุงคุณภาพน้ำ*	- ฟื้นฟูระบบคู คลอง และปรับปรุงคุณภาพน้ำคลองผดุงกรุงเกษม 1.0 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
5.1.3 โครงการปรับปรุงระบบการระบายน้ำ	- ปรับปรุงบ่อสูบน้ำวัดปทุมคงคา บ่อสูบน้ำทำนบกานูรังษี และสร้างบ่อสูบน้ำท่าสวัสดิ์ (ใหม่)	45.00
5.2.1 โครงการนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดิน*	- นำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินตามแนวถนนพระราม 4 0.53 กม. ถนนเยาวราช 0.35 กม. ถนนเจริญกรุง 0.67 กม. ถนนทรงวาด 0.3 กม. ระยะทางรวม 1.9 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
6.1.1 โครงการปรับปรุงวัดและโรงเรียนเป็นศูนย์บริการครบวงจรแก่ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส	- ปรับปรุงโรงเรียนวัดปทุมคงคา	5.00
6.1.2 โครงการเพิ่มประโยชน์การใช้สอยโรงเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ฝึกอาชีพ และพื้นที่กิจกรรม	- ปรับปรุงพื้นที่ในโรงเรียนวัดปทุมคงคา	2.00

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
สันถนาการ		
6.2.1 โครงการปรับปรุงอาคารเรียนเป็นที่พักยามภัยพิบัติและภาวะฉุกเฉิน	- ปรับปรุงพื้นที่ในโรงเรียนวัดปทุมคงคา - ติดตั้งแผนที่ในชุมชน	2.00 0.20
6.2.2 โครงการติดตั้งอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยของชุมชน	- ติดตั้งหัวจ่ายน้ำดับเพลิง ในพื้นที่วัดปทุมคงคา ศาลเจ้าไทฮั่ว - ติดตั้งกล้องวงจรปิด	0.20 2.00
7.1.1 โครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมการอยู่อาศัยในกลุ่มชุมชนที่สำคัญ	- ศึกษา วางผัง และออกแบบ - ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่กลุ่มชุมชนย่านตลาดน้อย	1.20 28.80
7.1.2 โครงการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะระดับกลุ่มชุมชนภายในศาสนสถาน	- จัดกระบวนการมีส่วนร่วม - ปรับปรุงพื้นที่สาธารณะระดับกลุ่มชุมชน วัดปทุมคงคา ศาลเจ้าไทฮั่ว - พัฒนาพื้นที่สาธารณะจากที่โล่งว่างในชุมชน	0.40 9.60 12.00
7.2.1 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการภายในชุมชน*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
7.2.2 โครงการส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการดิจิทัล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.1.1 โครงการปรับปรุงอุปกรณ์สื่อสารข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว*	- ศึกษาและจัดทำรายละเอียดข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว วัดกาลหว่าร์ (วัดแม่พระลูกประคำ) ศาลเจ้าโจวซือกง - ติดตั้งป้ายข้อมูล	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.1.2 โครงการพัฒนาแหล่งข้อมูลวิถีชุมชน	- ออกแบบและพัฒนาข้อมูล - พัฒนาและให้บริการศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชน	0.50 10.00
8.1.3 โครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	- สนับสนุนการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว - จัดงานตามเทศกาลประเพณีและเทศกาลพิเศษในพื้นที่ย่านตลาดน้อย	7.50 225.00
8.2.1 โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางการท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.2.2 โครงการพัฒนาแผนที่และระบบออนไลน์เพื่อให้ข้อมูลการท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
รวม		464.01

*โครงการที่มีการดำเนินการต่อเนื่องกันหลายพื้นที่

5.2.12 แผนงานและโครงการบริเวณย่านกะดีจีน-คลองสาน

บริเวณย่านกะดีจีน-คลองสานเป็นย่านที่มีมรดกทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและแสดงถึงการอยู่ร่วมกันได้อย่างกลมกลืนของผู้คนที่ต่างความเชื่อและพื้นฐานทางวัฒนธรรมในพื้นที่ชุมชนและพื้นที่ทางกายภาพที่ต่อเนื่องกัน แนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่บริเวณนี้จึงมุ่งเน้นการใช้ศักยภาพของชุมชนพหุวัฒนธรรมมาเพื่อใช้เป็นกรณีตัวอย่างของการสร้างพื้นที่นาร่องในการจัดการการอนุรักษ์ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมที่อยูริมแม่น้ำเจ้าพระยา ดังนั้น จึงกำหนดการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา ได้แก่ 1) การอนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิทัศน์และพัฒนาพื้นที่สาธารณะริมแม่น้ำเจ้าพระยา 2) การพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยในชุมชน 3) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวิสาหกิจชุมชน และ 4) การปรับปรุงระบบระบายน้ำและป้องกันน้ำท่วม โดยมีการดำเนินการโครงการทั้งหมด 33 โครงการ นำไปสู่การจัดทำผังรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านกะดีจีน-คลองสาน ดังนี้ (แผนที่ 5-23)

ตารางที่ 5-29 สรุปการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณย่านกะดีจีน-คลองสาน

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
1.1.1 โครงการคุ้มครองแม่น้ำเจ้าพระยา*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.1.3 โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์	- สำรวจและกำหนดลำดับความจำเป็นเร่งด่วน - บูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน 9 แห่ง	9.00 216.00
1.1.4 โครงการขึ้นทะเบียนโบราณสถานที่ยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียน*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.1.5 โครงการจัดทำทะเบียนแหล่งมรดกท้องถิ่น และสนับสนุนการบูรณปฏิสังขรณ์แหล่งมรดกท้องถิ่น*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.2.1 โครงการสืบสานฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีและเทศกาลท้องถิ่น*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
1.2.2 โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหารนาฏศิลป์ และหัตถศิลป์*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.1 โครงการแก้ไขปรับปรุงแผนผังข้อกำหนดและมาตรการตามกฎหมายผังเมือง*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.2 โครงการแก้ไขปรับปรุงข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครตามกฎหมายควบคุมอาคาร*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.1.3 โครงการจัดทำมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
2.2.2 โครงการวาง จัดทำ และดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะ ในพื้นที่เปลี่ยนถ่ายการสัญจรโดยรอบสถานีรถไฟฟ้า	- วาง จัดทำ และดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะ ในพื้นที่รอบสถานีสะพานพุทธ	50.00
3.1.1 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบโบราณสถาน	- สำรวจ ออกแบบ และก่อสร้างปรับปรุงในพื้นที่ลานริมแม่น้ำหน้าสำนักเทศกิจ ลานหน้าโบสถ์ข้างตาคูร์ส ลานริมแม่น้ำหน้าวัดกัลยาณมิตร ลานหน้าศาลเจ้าเกียนอันเกง ลานหน้าวัดประยุรวงศาวาส รวมพื้นที่ประมาณ 10 ไร่	56.00
3.1.3 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ในแนวแม่น้ำเจ้าพระยาและแนวคลองสำคัญ*	- สำรวจ ออกแบบ และปรับปรุงพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา (ช่วงปากคลองบางกอกใหญ่ถึงถนนเจริญรัถ) ความยาวประมาณ 2.8 กม. พื้นที่ริมคลองบางกอกใหญ่ (ช่วงแม่น้ำเจ้าพระยาถึงถนนอิสรภาพ) ความยาวประมาณ 0.7 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
3.1.5 โครงการฉายไฟส่องสว่างอาคารสำคัญ และพื้นที่สาธารณะ	- ติดตั้งระบบและดวงไฟส่องสว่างอาคารสำคัญ วัดกัลยาณมิตร ศาลเจ้าเกียนอันเกง โบสถ์ข้างตาคูร์ส อาคารสำนักเทศกิจ วัดประยุรวงศาวาส รวม 5 จุด - ติดตั้งไฟส่องสว่างสาธารณะ ย่านกะดีจีน-คลองสาน ตามแนวถนนอรุณอมรินทร์ 0.97 กม. ถนนสมเด็จพระเจ้าตากสิน 1 กม. ถนนประชาธิปไตย 0.9 กม. ริมแม่น้ำเจ้าพระยา 2.8 กม. ริมคลองบางกอกใหญ่ 0.7 กม. ระยะทางรวม 6.4 กม.	17.50 97.92
3.2.1 โครงการวางระบบงานดูแลรักษาต้นไม้ใหญ่*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.1.2 โครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
4.2.2 โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
5.1.1 โครงการพัฒนานาเวป้องกันน้ำท่วม*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
5.1.2 โครงการฟื้นฟูระบบคูคลอง และปรับปรุงคุณภาพน้ำ*	- ฟื้นฟูระบบคู คลอง และปรับปรุงคุณภาพน้ำคลองบางกอกใหญ่ 0.7 กม. คลองวัดกัลยาณมิตร 0.6 กม. คลองกุฎีจีน 0.6 กม. คลองข้างวัดอนงค์ราม 0.5	การดำเนินการต่อเนื่อง

โครงการ	การดำเนินการ	งบประมาณ (ล้านบาท)
	กม. คลองสมเด็จพระเจ้าพระยา 2.0 กม. คลองสาน 0.7 กม. ระยะทางรวม 5.1 กม.	
5.2.1 โครงการนำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดิน*	- นำสายไฟฟ้าและสายสื่อสารลงใต้ดินตามแนวถนนอรุณอมรินทร์ 0.97 กม. ถนนสมเด็จพระเจ้าอยุธยา 1 กม. ถนนประชาธิปไตย 0.9 กม. รวมระยะทาง 2.9 กม.	การดำเนินการต่อเนื่อง
6.1.1 โครงการปรับปรุงวัดและโรงเรียนเป็นศูนย์บริการ ครบวงจรแก่ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส	- ปรับปรุงโรงเรียนวัดประยูรวงศ์ โรงเรียนวัดพิชัยญาติ โรงเรียนวัดทองธรรมชาติ	15.00
6.1.2 โครงการเพิ่มประโยชน์การใช้สอยโรงเรียนเป็น ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์ฝึกอาชีพ และพื้นที่กิจกรรม สันทนาการ	- ปรับปรุงพื้นที่ในโรงเรียนวัดประยูรวงศ์ โรงเรียนวัดพิชัยญาติ โรงเรียนวัดทองธรรมชาติ	6.00
6.2.1 โครงการปรับปรุงอาคารเรียนเป็นที่พักยามภัย พิบัติและภาวะฉุกเฉิน	- ปรับปรุงพื้นที่ในโรงเรียนวัดประยูรวงศ์ โรงเรียนวัดพิชัยญาติ โรงเรียนวัดทองธรรมชาติ	6.00
	- ติดตั้งแผนที่ในชุมชน	0.60
6.2.2 โครงการติดตั้งอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยของ ชุมชน	- ติดตั้งห้วยน้ำดับเพลิง ในพื้นที่วัดประยูรวงศาวาส วัดบุปผาราม วัดอนงค์ราม วัดทองธรรมชาติ วัดทองนพคุณ	0.50
	- ติดตั้งกล้องวงจรปิด	5.00
7.1.1 โครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมการอยู่อาศัยใน กลุ่มชุมชนที่สำคัญ	- ศึกษา วางผัง และออกแบบ - ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่กลุ่มชุมชนย่านกะดีจีน	1.20 28.80
7.1.2 โครงการปรับปรุงพื้นที่สาธารณะระดับกลุ่มชุมชน ภายในศาสนสถาน	- จัดกระบวนการมีส่วนร่วม - ปรับปรุงพื้นที่สาธารณะระดับกลุ่มชุมชน วัดประยูรวงศาวาส วัดบุปผาราม วัดอนงค์ราม วัดทองธรรมชาติ วัดทองนพคุณ	1.00 24.00
	- พัฒนาศูนย์ที่สาธารณะจากที่โล่งว่างในชุมชน	30.00
7.2.1 โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการ ภายในชุมชน*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
7.2.2 โครงการส่งเสริมให้เกิดผู้ประกอบการดิจิทัล*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.1.1 โครงการปรับปรุงอุปกรณ์สื่อสารข้อมูลแหล่ง ท่องเที่ยว*	- ศึกษาและจัดทำรายละเอียดข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว วัดกัลยาณมิตร วัดช้างตากูรัส วัดประยูรวงศาวาส ศาลเจ้าเกียนอันเกง - ติดตั้งป้ายข้อมูล	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.1.2 โครงการพัฒนาแหล่งข้อมูลวิถีชุมชน	- ออกแบบและพัฒนาข้อมูล - พัฒนาและให้บริการศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยวชุมชน	0.50 10.00
8.1.3 โครงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม	- สนับสนุนการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว - จัดงานตามเทศกาลประเพณีและเทศกาลพิเศษในพื้นที่ย่านกะดีจีน-คลองสาน	7.50 225.00
8.2.1 โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูล เส้นทางท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.2.2 โครงการพัฒนาแผนที่และระบบออนไลน์เพื่อให้ ข้อมูลการท่องเที่ยว*	(ดูตารางที่ 5-17)	การดำเนินการต่อเนื่อง
8.3.1 โครงการส่งเสริมการพัฒนาแหล่งที่พักนักท่องเที่ยว ให้ได้มาตรฐาน	- ศึกษาและจัดทำแนวทางการพัฒนาปรับปรุงแหล่งที่พักนักท่องเที่ยว - สนับสนุนการพัฒนาแหล่งที่พักนักท่องเที่ยว	0.40 9.60
รวม		817.52

*โครงการที่มีการดำเนินการต่อเนื่องกันหลายพื้นที่

บทที่ 6

แนวทางการดำเนินการ

สาระสำคัญในบทนี้เป็นการนำเสนอแนวทางสำหรับการนำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ไปสู่การดำเนินการ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยกลไกและมาตรการต่าง ๆ ในการปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม รวมถึงต้องอาศัยความร่วมมือขององค์กรทั้งภาครัฐ ภาคการศึกษา ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการขับเคลื่อนให้เกิดผลไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผนผังแม่บทฯ

6.1 การดำเนินการให้เป็นไปตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

ในการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ จำเป็นต้องมีการดำเนินการในหลายรูปแบบ ได้แก่ การอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมที่มีคุณค่า การส่งเสริมสภาพแวดล้อมเพื่อธำรงคุณค่าของมรดกวัฒนธรรม และการสร้างความตระหนักรู้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

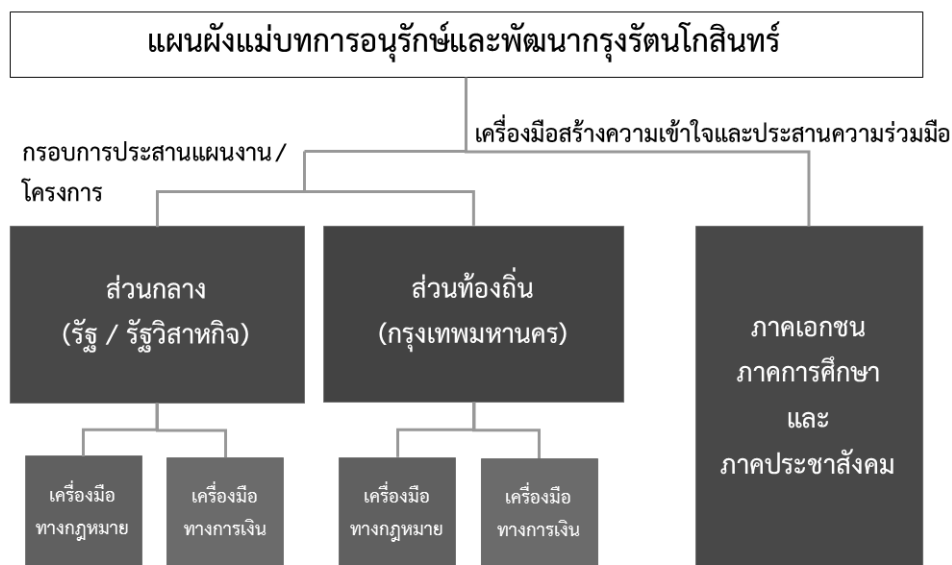
ภาพที่ 6-1 รูปแบบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

6.2 บทบาทของแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์มีบทบาทในการเป็นกรอบการประสานแผนงานและโครงการของหน่วยงานภาครัฐทั้งในระดับส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น พร้อมกันนั้นยังมีบทบาทในการเป็นเครื่องมือสร้างความเข้าใจและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานหรือองค์กรซึ่งอยู่นอกจากควบคุมของภาครัฐ ได้แก่ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และภาคประชาสังคม เพื่อให้เกิดการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน จะส่งผลให้การอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้องกัน และเกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน (ภาพที่ 6-2)

ในการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ นอกจากบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบอยู่แล้ว ในบางกรณีอาจจำเป็นต้องอาศัยอำนาจกฎหมายในการดำเนินการเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ หรือต้องอาศัยการสร้างมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดแรงกระตุ้น และสามารถขับเคลื่อนให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินการในลักษณะดังกล่าวนี้

จำเป็นต้องใช้เครื่องมือทางกฎหมายและเครื่องมือทางการเงินเข้ามาเกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินโครงการที่ต้องอาศัยความร่วมมือของภาคเอกชนและภาคส่วนอื่น ๆ ดังนั้น ภาครัฐจึงจำเป็นต้องมีเครื่องมือและสามารถนำมาใช้ได้อย่างเหมาะสม เพื่อสามารถชี้้นำให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาได้อย่างเป็นระบบ และเป็นกลไกที่สามารถช่วยประสานให้เกิดการดำเนินงานอย่างบูรณาการ

ภาพที่ 6-2 บทบาทของแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

6.3 แนวทางการดำเนินการตามกลไกที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ในการดำเนินการตามรูปแบบที่สรุปไว้ใน 6.1 จำเป็นต้องอาศัยการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงาน ทั้งหน่วยงานส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น รวมถึงต้องมีการประสานภาคส่วนอื่น ๆ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยทั้งหมดนี้ต้องมีการประสานงานระหว่างกันภายใต้กรอบการดำเนินงานของแผนผังแม่บทอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องในการดำเนินงาน และเกิดประสิทธิภาพ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการแต่ละรูปแบบและประเภทสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 6-1

ตารางที่ 6-1 หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านต่าง ๆ

รูปแบบและประเภทการดำเนินการ		หน่วยงานส่วนกลาง	หน่วยงานส่วนท้องถิ่น (กรุงเทพมหานคร)
การอนุรักษ์มรดก วัฒนธรรมที่มี คุณค่า	การอนุรักษ์แหล่งมรดก	กรมศิลปากร	สำนักผังเมือง
	การอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรม	กรมส่งเสริมวัฒนธรรม	สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว สำนักพัฒนาสังคม สำนักการศึกษา
การส่งเสริม สิ่งแวดล้อมเพื่อ ธำรงคุณค่าของ มรดกวัฒนธรรม	การจัดทำและปรับปรุงแผนผัง ข้อกำหนดตามกฎหมายผังเมือง และข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร ตามกฎหมายควบคุมอาคาร		สำนักผังเมือง
	การวาง จัดทำ และดำเนินการให้ เป็นไปตามผังเมืองเฉพาะในพื้นที่ ยุทธศาสตร์		สำนักผังเมือง
	การประสานงานด้าน สาธารณูปโภค	การไฟฟ้านครหลวง การประปานครหลวง บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม แห่งชาติ	สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล สำนักการโยธา สำนักการระบายน้ำ สำนักการจราจรและขนส่ง
	การจัดระบบจราจร	กรมทางหลวง กรมทางหลวงชนบท การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย กรมการขนส่งทางบก กรมเจ้าท่า องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานคร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	สำนักการจราจรและขนส่ง
	การดูแลรักษาพื้นที่สาธารณะ		สำนักสิ่งแวดล้อม สำนักเทศกิจ
	การส่งเสริมและจัดการการ ท่องเที่ยว	กรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว
		สำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมศิลปากร	สำนักผังเมือง สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว
อื่น ๆ	การกำหนดนโยบายและแผนการ อนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ และการ ประสานงบประมาณ	คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนา กรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า สำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
	การใช้ที่ดินของภาครัฐ	กรมธนารักษ์ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์	

6.4 กลไกและเครื่องมือการอนุรักษ์ที่สมควรเพิ่มเติม

จากการสรุปสถานการณ์และการดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ในช่วงที่ผ่านมาพบว่า กลไกและเครื่องมือทั้งในเชิงกฎหมาย เชิงงบประมาณ และเชิงองค์กร สำหรับการอนุรักษ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่เพียงพอต่อการดำเนินการของภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ และยังไม่ได้มีกลไกมารองรับการอนุรักษ์และดูแลรักษาแหล่งมรดกที่ไม่ได้ถูกพิจารณาเป็นโบราณสถาน และการสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจให้เกิดการบูรณปฏิสังขรณ์แหล่งมรดกที่อยู่ในความดูแลของภาคเอกชน จึงเสนอแนะกลไกและเครื่องมือที่สมควรเพิ่มเติมได้ ดังต่อไปนี้

6.4.1 การพัฒนาระบบการให้คุณค่ามรดกวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย

ระบบการให้คุณค่ามรดกวัฒนธรรมในปัจจุบันยังคงอ้างอิงพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 เป็นสำคัญ ดังนั้น หากมรดกวัฒนธรรมไม่ได้รับการพิจารณาให้เป็นโบราณสถานหรือโบราณวัตถุจะมีความเสี่ยงในการไม่ได้รับการคุ้มครองจากภาครัฐ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนากลไกใหม่ขึ้นมาเสริมเพื่อรักษาไม่ให้แหล่งมรดกเหล่านั้นโดนทำลาย ทั้งนี้ แหล่งมรดกส่วนใหญ่ที่ไม่ได้ถูกพิจารณาเป็นโบราณสถาน คือ แหล่งมรดกที่มีคุณค่าในระดับท้องถิ่นหรือระดับชุมชน ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่กรุงเทพมหานครควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการอนุรักษ์แหล่งมรดกดังกล่าวด้วย กล่าวคือ ควรมีระบบการขึ้นทะเบียนแหล่งมรดกท้องถิ่น โดยกรุงเทพมหานครสามารถดำเนินการได้เอง เพื่อประโยชน์ในการดูแลบำรุงรักษาให้แหล่งมรดกอยู่ในสภาพดี ไม่ถูกกลดทอนคุณค่า แต่อาจอนุญาตให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้สอยได้อย่างยืดหยุ่นกว่าโบราณสถานที่ดูแลโดยกรมศิลปากร

ในปัจจุบันในทางปฏิบัติยังคงมีปัญหาในเชิงอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครในการขึ้นทะเบียนแหล่งมรดกท้องถิ่น และที่มาของอำนาจในเชิงกฎหมายยังไม่มีการระบุไว้ จึงจำเป็นต้องพิจารณาการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 ให้มีความทันสมัย และตอบสนองต่อการให้คุณค่าของแหล่งมรดกที่มีความหลากหลายมากขึ้น โดยควรกำหนดให้มีโบราณสถานหรือแหล่งมรดกหลายระดับ และรับผิดชอบโดยหน่วยงานที่แตกต่างกันออกไปตามลำดับความสำคัญ

นอกเหนือจากแหล่งวัฒนธรรมที่ต้องมีการพัฒนาระบบการอนุรักษ์ให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้นแล้ว มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้หรือวิถีวัฒนธรรมก็ยังไม่มียุทธศาสตร์สำหรับการอนุรักษ์อย่างเหมาะสม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องพัฒนาระบบการขึ้นทะเบียนให้สอดคล้องกับความจำเป็นในการอนุรักษ์ที่เป็นองค์รวมมากขึ้นตามไปด้วย

6.4.2 การจัดตั้งหน่วยงานเพื่อการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของกรุงเทพมหานคร

การดูแลบำรุงรักษาโบราณสถานที่ได้รับการถ่ายโอนอำนาจจากกรมศิลปากร รวมถึงแหล่งมรดกที่มีคุณค่าอื่นๆ ซึ่งไม่ได้เป็นโบราณสถาน เป็นภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรรับผิดชอบ ดังนั้น กรุงเทพมหานครควรจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาเพื่อทำงานในด้านการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมเป็นการเฉพาะ โดยสามารถพิจารณาการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของกรุงเทพมหานครได้เป็น 3 ทางเลือก ดังนี้

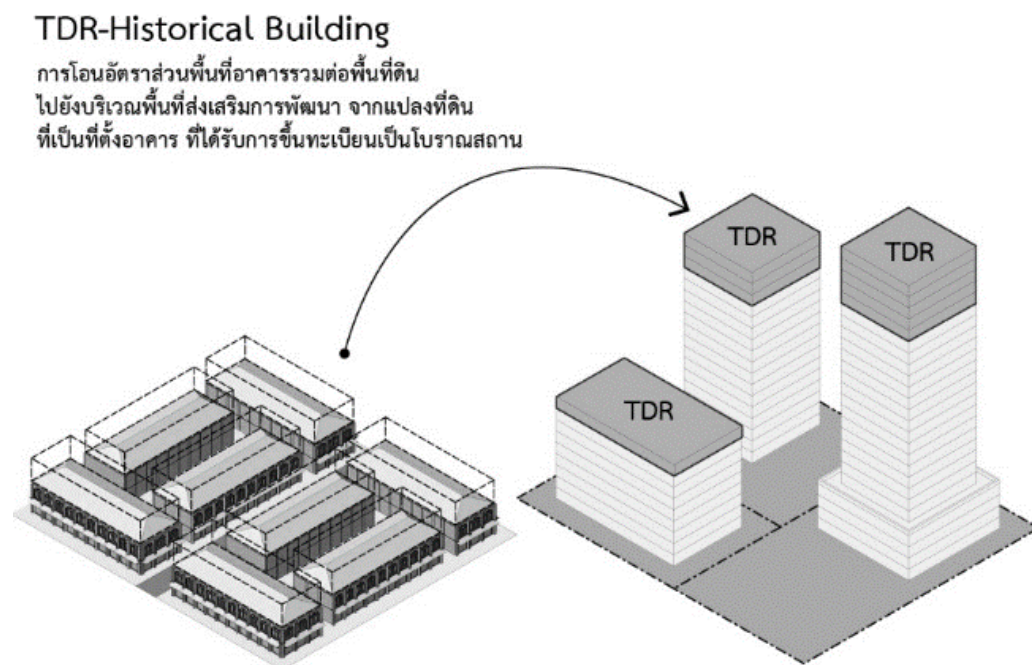
- 1) จัดตั้งเป็นหน่วยงานภายในสำนักปลัดกรุงเทพมหานคร
- 2) จัดตั้งเป็นหน่วยงานภายในสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร
- 3) จัดตั้งคณะกรรมการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร

และเนื่องจากในปัจจุบัน กรุงเทพมหานครไม่มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเพิ่มอัตรากำลัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์เมือง นักโบราณคดี และสถาปนิกผังเมืองขึ้นภายในหน่วยงาน เพื่อให้สามารถรับผิดชอบภารกิจนี้ได้

6.4.3 การถ่ายโอนสิทธิการพัฒนา (TDR)

ในการสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาคารที่อยู่ในความครอบครองนั้น จำเป็นอย่างยิ่งต้องใช้เครื่องมือทางการเงินเข้ามาสร้างแรงจูงใจให้เกิดการดำเนินการ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีกลไกใด ๆ ที่ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์แหล่งมรดกวัฒนธรรมโดยใช้เครื่องมือดังกล่าว

ปัจจุบันสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร ได้ดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับกลไกการถ่ายโอนสิทธิการพัฒนา (Transfer Development Rights; TDR) โดยกลไกดังกล่าวจะอนุญาตให้อาคารในพื้นที่อนุรักษ์ที่ไม่ใช้สิทธิในการพัฒนาพื้นที่อย่างเต็มศักยภาพ หรือมีข้อจำกัดจากการเป็นอาคารอนุรักษ์ที่ไม่สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบได้ สามารถขายสิทธิการพัฒนาไปยังพื้นที่อื่นของเมืองซึ่งได้กำหนดไว้ให้เป็นพื้นที่รับสิทธิ โดยมีการจัดการระบบการแลกเปลี่ยนสิทธิดังกล่าวอย่างเหมาะสม กลไกนี้จะสามารถช่วยให้ผู้ที่ขายสิทธิสามารถนำเงินที่ได้จากการขายสิทธินี้มาดำเนินการอนุรักษ์อาคารได้ต่อไป หากการศึกษาแล้วเสร็จและได้รับความเห็นชอบ กลไกนี้จะได้รับการผนวกอยู่ในผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 4) และบังคับใช้ต่อไป (ภาพที่ 6-3)

ภาพที่ 6-3 กลไกการถ่ายโอนสิทธิการพัฒนา

การถ่ายโอนสิทธิการพัฒนาถือเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ประโยชน์จากกลไกตลาดเข้ามาสร้างความเป็นธรรมในการใช้ที่ดิน โดยที่ผู้ถือครองอาคารและสิ่งปลูกสร้างที่มีคุณค่าสามารถได้รับประโยชน์จากการไม่พัฒนาพื้นที่เต็มศักยภาพ แลกกับผลตอบแทนที่จะได้จากการถ่ายโอนสิทธิไปยังพื้นที่อื่น จึงน่าจะเป็นกลไกที่กระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์อาคารของภาคเอกชนต่อไปในอนาคต

6.4.4 การขุดค้นทางโบราณคดี

พื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์เป็นพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานมาอย่างยาวนาน ในบางบริเวณสามารถนับย้อนไปได้ถึงสมัยกรุงศรีอยุธยา ดังนั้น จึงมีความเป็นไปได้สูงที่จะมีหลักฐานทางโบราณคดีหลงเหลืออยู่ใต้ดิน จึงควรมีการขุดค้นทางโบราณคดีทุกครั้งที่มีการขออนุญาตก่อสร้างอาคารหรือมีการดำเนินการทางสาธารณูปโภคใต้ดิน โดยเฉพาะในบริเวณที่มีการกำหนดมาตรการสำหรับการอนุรักษ์เข้มข้น (บริเวณหมายเลข 1, 2 และ 3 ในแผนที่ 4-1) โดยพิจารณาเป็นทางเลือกได้ดังนี้

- 1) การปรับปรุงข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 โดยกำหนดให้มีขั้นตอนของการขุดค้นทางโบราณคดี หลังจากที่มีการยื่นขออนุญาตก่อสร้างอาคาร โดยกรุงเทพมหานครต้องประสานงานกับกรมศิลปากรเพื่อกำกับดูแลการขุดค้นดังกล่าว
- 2) การกำหนดให้เป็นเขตควบคุมสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดให้การขุดค้นทางโบราณคดีเป็นมาตรการ ซึ่งจะมีผลการใช้บังคับที่กว้างกว่าการปรับปรุงข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครฯ โดยสามารถใช้บังคับกับการดำเนินโครงการสาธารณูปโภคของภาครัฐที่จำเป็นต้องเปิดหน้าดินเพื่อดำเนินการได้เช่นกัน
- 3) การกำหนดให้เป็นเขตโบราณสถานตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 โดยเป็นอำนาจของอธิบดีกรมศิลปากรในการอนุญาตให้มีการก่อสร้างหรือปรับปรุงอาคารหลังจากดำเนินการขุดค้นเสร็จสิ้น

6.4.5 กองทุนเพื่อการอนุรักษ์แหล่งมรดก

กองทุนเพื่อการอนุรักษ์แหล่งมรดกเป็นกลไกทางการเงินที่ช่วยเหลือค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการอนุรักษ์ โดยแบ่งเป็นกองทุนของภาครัฐที่อาศัยการสนับสนุนของรัฐบาลเป็นหลัก และกองทุนรูปแบบอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาครัฐโดยตรง ซึ่งจะทำให้หน้าที่ช่วยเติมเต็มข้อจำกัดด้านงบประมาณของภาครัฐในการดำเนินการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมที่ครอบครองโดยภาคเอกชน โดยส่วนใหญ่เป็นการระดมทุนจากภาคประชาชนโดยวิธีอื่น ๆ แตกต่างกันไปตามบริบท

ทั้งนี้ กองทุนเป็นปัจจัยสำคัญในการอนุรักษ์และบำรุงรักษาแหล่งมรดกให้อยู่ในสภาพดี เนื่องจากแหล่งมรดกส่วนมากต้องใช้ค่าใช้จ่ายในการบูรณปฏิสังขรณ์ รวมถึงการบำรุงรักษาที่มากกว่าอาคารปกติ เมื่อภาครัฐ หรือองค์กรที่ดูแลเรื่องการอนุรักษ์ให้การรับรองว่าเป็นมรดกวัฒนธรรมถือว่าเป็นคุณค่าของสาธารณะแล้ว ก็จำเป็นที่สาธารณะต้องร่วมรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้น การสนับสนุนในลักษณะกองทุนนี้จะช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ทรงสิทธิในแหล่งมรดก ทำให้เกิดความรู้สึกหวงแหน และเป็นแรงจูงใจให้ดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมต่อไป

หากเปรียบเทียบกับกองทุนที่มีอยู่ในประเทศไทยแล้ว พบว่า “กองทุนโบราณคดี” เป็นกองทุนที่กำหนดให้มีขึ้นในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 โดยกำหนดวัตถุประสงค์ตามมาตรา 28 ว่า เพื่อใช้จ่ายในกิจการอันเป็นประโยชน์แก่โบราณสถานหรือการพิพิธภัณฑสถาน เมื่อพิจารณาแล้ว หากแหล่งมรดกนั้นไม่ได้เข้าข่ายของการเป็นโบราณสถานตามนิยามของกฎหมายก็ไม่สามารถประยุกต์ใช้เงินกองทุนนี้ได้ หากในอนาคตจะส่งเสริมให้มีการช่วยเหลือสำหรับมรดกวัฒนธรรมในระดับอื่น ๆ เช่น ระดับท้องถิ่นหรือระดับชุมชน การจัดให้มีกองทุนอย่างในต่างประเทศตามที่ได้สรุปไว้ข้างต้น จะมีประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์ และมีความยืดหยุ่นในการใช้งานมากกว่า

6.4.6 การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี

เครื่องมือทางการเงินอีกประการที่ควรจะมีการประยุกต์ใช้เพื่อกระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์แหล่งมรดกวัฒนธรรมโดยภาคเอกชน คือ กลไกการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี โดยสร้างกลไกการยกเว้นภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่สำหรับอาคารที่ได้รับการประเมินเป็นอาคารที่มีคุณค่า หรือนำไปผูกโยงกับระบบภาษีเงินได้นิติบุคคลหรือภาษีเงินได้บุคคล

ธรรมดา โดยให้นำค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการอนุรักษ์มาลดหย่อนภาษิดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ต้องมีการจัดทำฐานข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อจำแนกอาคารที่มีคุณค่า เพื่อให้กลไกมีความชัดเจนและโปร่งใส

กลไกการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเป็นกลไกสำคัญที่จะดึงดูดและจูงใจให้ภาคเอกชนและบุคคลทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ โดยรัฐสามารถประหยัดงบประมาณที่ต้องใช้จ่ายในการบูรณปฏิสังขรณ์หรือฟื้นฟูแหล่งมรดกด้วยการให้ผู้ทรงสิทธิรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้วยตัวเอง หรือด้วยการระดมทุนจากคนหมู่มาก แลกเปลี่ยนกับสิทธิประโยชน์ทางภาษีที่บุคคลหรือนิติบุคคลจะได้รับ และยังสามารถก้าวข้ามข้อจำกัดในการใช้งบประมาณในทรัพย์สินของภาคเอกชนได้อีกด้วย หากแต่จำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงกับระบบการจดทะเบียนภาษี ถือว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย โดยต้องมีการศึกษาความเป็นไปได้และประสานการดำเนินงานร่วมกันกับหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจดทะเบียนภาษี ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกรมสรรพากร ต่อไป

6.4.7 การสร้างกลไกใหม่สำหรับการอนุรักษ์ย่าน

ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งของการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ คือยังขาดการขยายฐานของการอนุรักษ์จากอาคารหรือกลุ่มอาคารไปสู่ย่าน ระบบของการอนุรักษ์โดยการประกาศให้เป็นโบราณสถานหรือโบราณวัตถุที่มีความยากลำบากในการประกาศเขตโบราณให้มีขนาดใหญ่ครอบคลุมพื้นที่ย่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจและมีการอยู่อาศัยของคนอยู่เป็นจำนวนมาก เพราะจะเป็นการสร้างความยุ่งยากในเชิงปฏิบัติทั้งในมุมมองของผู้ใช้ประโยชน์พื้นที่ และในมุมมองของหน่วยราชการที่บังคับใช้กฎหมาย

ดังนั้น การสร้างกลไกใหม่สำหรับการอนุรักษ์ย่านที่มีคุณค่าจึงมีความสำคัญ โดยมีหลักการในการนำไปสู่การปฏิบัติ 2 ประการ ได้แก่ 1) การคุ้มครองอาคารและสิ่งปลูกสร้างที่มีคุณค่าไม่ให้เกิดความเปลี่ยนแปลง 2) การปรับปรุงสภาพแวดล้อมโดยรอบให้มีความกลมกลืน และส่งเสริมคุณค่าของอาคารและสิ่งปลูกสร้างที่มีคุณค่าภายในพื้นที่ ในข้อแรกสามารถใช้การบังคับใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการดำเนินการได้ แต่ในข้อหลังรัฐจำเป็นต้องจัดให้มีงบประมาณสนับสนุนเป็นแรงจูงใจให้อาคารของเอกชนที่มีสภาพไม่กลมกลืนกับพื้นที่ ได้รับการปรับปรุงทัศนียภาพ และสามารถสร้างความเป็นเอกภาพให้กับย่านอย่างเป็นองค์รวมได้ โดยที่ไม่ได้เป็นการบังคับ ทั้งนี้ ประเทศไทยยังขาดกลไกที่สามารถเป็นแรงจูงใจสำหรับการอนุรักษ์ย่านในลักษณะดังกล่าวอยู่

6.5 การเสริมสร้างสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ และการเผยแพร่องค์ความรู้แก่สาธารณะ

นอกเหนือจากการใช้กลไกที่มีอยู่ในปัจจุบัน และการเพิ่มเติมกลไกและเครื่องมือการอนุรักษ์แล้ว การเสริมสร้างสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ และการเผยแพร่องค์ความรู้แก่สาธารณะก็เป็นเรื่องสำคัญที่จำเป็นต้องดำเนินการ เพื่อให้เกิดการสร้าง ความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกัน และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการอนุรักษ์อย่างเป็นระบบ

เมื่อประมวลจากข้อมูลที่ได้รับจากกระบวนการมีส่วนร่วมพบว่า พื้นที่ที่มีปัญหามากที่สุด คือ แหล่งมรดกประเภทวัด ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ โดยมักเกิดปัญหาจากความต้องการในการปรับปรุงพื้นที่ให้ตอบรับกับความต้องการในปัจจุบันขัดแย้งกับหลักการของการอนุรักษ์โบราณสถานและแหล่งมรดกที่ไม่ยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบภายในบริเวณ ดังนั้น การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจร่วมแก่ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลบำรุงรักษาวัด ได้แก่ เจ้าอาวาสและพระสงฆ์ จึงเป็นทางออกที่จะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว โดยหน่วยงานที่ควรมีหน้าที่ในการจัดการอบรมเพื่อเสริมสมรรถนะแก่พระสงฆ์ และให้คำปรึกษาแก่วัดเมื่อมีความประสงค์ที่จะปรับปรุงพื้นที่ภายในวัด ได้แก่ กรมศิลปากร รวมถึงสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การส่งเสริมสิ่งแวดล้อมเพื่อธำรงคุณค่าของแหล่งมรดกจำเป็นต้องมีการเสริมสร้างสมรรถนะให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์เมือง ทั้งในด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง คือ กรุงเทพมหานคร มีหน่วยงานภายในที่เกี่ยวข้องอยู่หลายส่วน อาทิ สำนักสิ่งแวดล้อม สำนักการโยธา สำนักการระบายน้ำ สำนักผังเมือง สำนักเทศกิจ สำนักการจราจรและขนส่ง ฯลฯ โดยกรุงเทพมหานครควรเป็นเจ้าภาพในการจัดการอบรมเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงจัดให้มีเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และให้มีการสัมมนาเชิงปฏิบัติการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อหาแนวทางในการประสานการปฏิบัติงานร่วมกันสำหรับส่งเสริมให้เกิดการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์อย่างเป็นเอกภาพ โดยอาจประสานกับหน่วยงานสาธารณูปโภคอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

ส่วนสุดท้ายเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้แก่สาธารณะ หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบหลัก ได้แก่ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และผลักดันให้เกิดการนำไปสู่การปฏิบัติ การเผยแพร่องค์ความรู้สามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การเผยแพร่ข้อมูลมรดกวัฒนธรรมในพื้นที่ช่องทางออนไลน์ด้วยการจัดทำเว็บไซต์ การให้ความรู้แก่ภาคประชาชนโดยจัดงานเสวนาในพื้นที่ย่อยอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการจัดงานสัมมนาประจำปีเพื่อรวบรวมข้อมูลและความคิดเห็นของการนำแผนผังแม่บทฯ ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อนำประเด็นที่ได้ไปใช้ปรับปรุงการดำเนินการและทบทวนในการจัดทำแผนผังแม่บทฯ ฉบับปรับปรุงครั้งต่อไป

6.6 สรุปแนวทางการดำเนินการของภาครัฐและภาคส่วนอื่น ๆ

6.6.1 การดำเนินการตามแผนงานโครงการที่ระบุไว้ในแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์กำหนดรายละเอียดการดำเนินการไว้ทั้งสิ้น 8 ยุทธศาสตร์ ภายใต้ยุทธศาสตร์จำแนกเป็นกลยุทธ์ แผนงาน และโครงการที่สอดคล้องกัน ในการดำเนินการสู่การปฏิบัติจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก และต้องอาศัยเครื่องมือต่าง ๆ ในการดำเนินการ

เครื่องมือสำหรับการดำเนินการสามารถแบ่งได้เป็นเครื่องมือทางกฎหมาย เครื่องมือทางการเงิน และเครื่องมือทางองค์กร โดยแต่ละเครื่องมือมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- *เครื่องมือทางกฎหมาย* แบ่งเป็นการใช้อำนาจของหน่วยงานตามกฎหมาย และการเพิ่มเติมกลไกทางกฎหมาย โครงการส่วนมากจะเป็นการใช้อำนาจของหน่วยงานตามกฎหมาย มีเพียงบางส่วนที่เสนอให้มีการเพิ่มเติมกลไกทางกฎหมาย เนื่องจากกลไกที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่เพียงพอต่อการดำเนินโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ

- *เครื่องมือทางการเงิน* แบ่งเป็นการจัดสรรงบประมาณประจำปี และการจัดสรรงบประมาณอุดหนุน โดยการจัดสรรงบประมาณประจำปี คือ การใช้งบประมาณเพื่อการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานในจำนวนเงินที่ใกล้เคียงกันทุกปีเพื่อให้บรรลุภารกิจนั้น ๆ ในขณะที่การจัดสรรงบประมาณอุดหนุน คือ การขออนุมัติงบประมาณเพื่ออุดหนุนการดำเนินการเป็นครั้งคราวในโครงการที่มีจุดสิ้นสุดชัดเจน ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในแต่ละโครงการจำเป็นต้องขอความช่วยเหลือด้านงบประมาณจากรัฐบาล

- *เครื่องมือทางองค์กร* แบ่งเป็นการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อรับผิดชอบ การสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน รวมถึงการสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน โดยการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อรับผิดชอบ คือ การให้มีหน่วยงานใหม่ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการตามเนื้อหาของโครงการนั้นเป็นการเฉพาะ การสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน คือ การส่งเสริมให้เอกชนดำเนินการตามที่ได้วางแผนไว้ โดยภาครัฐมีหน้าที่สนับสนุน และการสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน คือ การให้ภาครัฐประสานงานกันเพื่อดำเนินโครงการต่าง ๆ อย่างบูรณาการให้ประสบความสำเร็จ และบรรลุวัตถุประสงค์ของแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

6.6.2 การดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ

หน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ได้แก่ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมศิลปากร และกรุงเทพมหานคร สามารถสรุปแนวทางการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานตามกลไกที่มีอยู่ในปัจจุบัน และกลไกที่สมควรเพิ่มเติมได้ดังนี้

1) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในฐานะหน่วยงานที่เป็นเลขานุการของคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า มีหน้าที่ในการผลักดันให้เกิดการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนผังแม่บทฯ ที่ได้จัดทำขึ้น ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) ประสานแผนงานและการดำเนินการโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ ให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกับแผนผังแม่บทฯ โดยใช้กลไกการพิจารณาของคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า
- 2) ติดตาม ตรวจสอบ ให้คำปรึกษา ให้ความเห็น และกำกับการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแผนผังแม่บทฯ ที่ได้จัดทำขึ้น
- 3) ประสานกับรัฐบาลเพื่อสนับสนุนการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนผังแม่บทฯ
- 4) ประเมินผล และทบทวนการดำเนินการ ทุก ๆ 5 ปี รวมถึงดำเนินการให้มีการปรับปรุงแผนผังแม่บทฯ
- 5) เผยแพร่องค์ความรู้ สนับสนุน และประชาสัมพันธ์ให้ภาคส่วนอื่น ๆ นอกเหนือจากภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- 6) กำหนดเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีการใช้มาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

2) กรมศิลปากร

กรมศิลปากรมีหน้าที่สำคัญในการดูแลบำรุงรักษามรดกวัฒนธรรมในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโบราณสถานและโบราณวัตถุ เพื่อให้แหล่งมรดกในพื้นที่ได้รับการดูแลรักษาอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) ขึ้นทะเบียนโบราณสถาน อาคาร สิ่งปลูกสร้าง และพื้นที่ที่เป็นแหล่งมรดกที่มีความสำคัญระดับชาติ
- 2) บำรุงปฏิสังขรณ์แหล่งมรดกที่อยู่ในความรับผิดชอบให้อยู่ในสภาพดี และถูกต้องตามหลักวิชาการ
- 3) ดำเนินการปรับปรุงพื้นที่โบราณสถานที่เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญระดับชาติ
- 4) ถ่ายโอนภารกิจในการดูแลบำรุงรักษาโบราณสถานบางส่วนให้แก่กรุงเทพมหานคร พร้อมทั้งสนับสนุนความช่วยเหลือทางวิชาการทั้งในด้านการอนุรักษ์แหล่งมรดกและการขุดค้นทางโบราณคดีในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์
- 5) เผยแพร่องค์ความรู้ สนับสนุน และประชาสัมพันธ์ให้ภาคส่วนอื่น ๆ นอกเหนือจากภาครัฐเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม
- 6) พัฒนาระบบการให้คุณค่ามรดกวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย เพื่อให้เกิดการจัดการในหลายระดับ สามารถตอบรับความจำเป็นในการอนุรักษ์ได้ครอบคลุมยิ่งขึ้น
- 7) พัฒนากลไกใหม่ เพื่อส่งเสริมการปรับปรุงภูมิทัศน์ของอาคารที่เป็นองค์ประกอบทางสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ประวัติศาสตร์สำหรับการอนุรักษ์ย่าน

3) กรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนผังแม่บทฯ เนื่องจากเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำแผนการดำเนินการด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ การดูแลบำรุงรักษาพื้นที่สาธารณะ การตรากฎระเบียบเพื่อประโยชน์ในการควบคุมการพัฒนา ส่งเสริมคุณค่าของมรดกวัฒนธรรม การดำเนินโครงการปรับปรุงพื้นที่และปฏิรูปทัศนียภาพในพื้นที่ยุทธศาสตร์ การส่งเสริมวัฒนธรรมและการเรียนรู้ รวมถึงการสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่น ซึ่งสามารถแบ่งการดำเนินการได้เป็นประเด็นดังนี้

ประเด็นการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม

- 1) จัดตั้งหน่วยงานเพื่อการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของกรุงเทพมหานคร
- 2) รับถ่ายโอนภารกิจจากกรมศิลปากรในการดูแลบำรุงรักษาโบราณสถานบางส่วน
- 3) พัฒนาระบบเพื่อให้มีการชุดค้นทางโบราณคดีก่อนการพัฒนาพื้นที่ในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์
- 4) พัฒนาระบบการขึ้นทะเบียนมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 5) ประสานงานระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอกกรุงเทพมหานคร เพื่อการดูแลรักษามรดกวัฒนธรรมอย่างทั่วถึงและเป็นระบบ

ประเด็นการผังเมือง

- 1) แก้ไขปรับปรุงแผนผังและข้อกำหนดในผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร
- 2) เพิ่มเติมมาตรการตามกฎหมายผังเมือง เช่น การถ่ายโอนสิทธิการพัฒนา เพื่อส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์อาคารที่มีคุณค่า
- 3) แก้ไขปรับปรุงข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครตามกฎหมายควบคุมอาคาร ให้มีรายละเอียดเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่ที่มีรายละเอียดมากขึ้น
- 4) ดำเนินโครงการฟื้นฟูเมืองในพื้นที่ยุทธศาสตร์
- 5) ปรับปรุงพื้นที่สาธารณะในย่านชุมชนประวัติศาสตร์โดยกระบวนการมีส่วนร่วม

ประเด็นการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

- 1) ประสานการดำเนินการด้านสาธารณูปโภค เพื่อส่งเสริมคุณค่าแหล่งมรดก
- 2) ปรับปรุงระบบการให้บริการสาธารณูปการ เพื่อความปลอดภัยและสามารถขับเคลื่อนโครงสร้างของชุมชนในอดีต
- 3) จัดระบบการจราจรให้เหมาะสมกับการเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์ที่สำคัญระดับชาติ
- 4) ดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่สำคัญ
- 5) ดูแลรักษาพื้นที่สาธารณะ และองค์ประกอบทางภูมิทัศน์อื่น ๆ ของเมือง เช่น ต้นไม้ใหญ่ ไฟฟ้าแสงสว่าง เพื่อส่งเสริมคุณค่าของเมือง

ประเด็นการส่งเสริมวัฒนธรรม การเรียนรู้ เศรษฐกิจ และการท่องเที่ยว

- 1) ส่งเสริมการอนุรักษ์วิถีวัฒนธรรมของชุมชน โดยความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ
- 2) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม และสนับสนุนให้เกิดการสืบทอดวิถีวัฒนธรรมต่อไปในอนาคต
- 3) สนับสนุนการต่อยอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เพื่อประโยชน์ในการสร้างสรรค์เศรษฐกิจท้องถิ่น
- 4) จัดทำระบบการให้ข้อมูลเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 5) จัดให้มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการท่องเที่ยว

การดำเนินการในประเด็นการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมอาจจำเป็นต้องพิจารณาจัดตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่ตามข้อเสนอในหัวข้อ 6.4.2 หรือมอบหมายให้หน่วยงานที่มีอยู่ เช่น สำนักผังเมือง สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว รับผิดชอบและสร้างกลไกขึ้นมาเพื่อประสานการดำเนินการ

ภาพที่ 6-4 การดำเนินการของหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญ
เพื่อให้เป็นไปตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

4) หน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ

นอกเหนือจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมศิลปากร และกรุงเทพมหานครแล้ว ในการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนผังแม่บทฯ ยังต้องอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ อีกเป็นจำนวนมาก เพื่อให้การอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ประสบผลสำเร็จ จึงจำเป็นต้องมีการประสานแผนงานและบูรณาการเพื่อแบ่งภาระหน้าที่ในการดำเนินการให้เหมาะสม โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามแผนงานโครงการ และข้อเสนอกลไกและเครื่องมือเพื่อการอนุรักษ์ที่ควรเพิ่มเติมสามารถสรุปและแบ่งกลุ่มได้ ดังต่อไปนี้

- 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิถีวัฒนธรรม ได้แก่ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม
- 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผังเมือง ได้แก่ กรมโยธาธิการและผังเมือง
- 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กรมการศาสนา กรมป่าไม้ และกรมควบคุมมลพิษ
- 4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านการจราจร ได้แก่ สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร กรมทางหลวง กรมทางหลวงชนบท การรถไฟแห่งประเทศไทย การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย กรมการขนส่งทางบก กรมเจ้าท่า องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพมหานคร และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- 5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านสาธารณูปโภค ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การไฟฟ้านครหลวง การประปานครหลวง บริษัทโทรคมนาคมและการสื่อสาร และกรมชลประทาน
- 6) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสร้างสรรค์และต่อยอดองค์ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล และกรมส่งเสริมธุรกิจการค้า
- 7) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ กรมการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- 8) หน่วยงานที่เป็นเจ้าของที่ดินขนาดใหญ่ในพื้นที่ ได้แก่ กรมธนารักษ์ และสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
- 9) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเงิน ได้แก่ สำนักงบประมาณ และกรมสรรพากร

หน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้จำเป็นต้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน และได้รับการประสานโดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการดำเนินงานอย่างบูรณาการ มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแผนผังแม่บทฯ

นอกจากนี้ หน่วยงานอื่น ๆ ที่ตั้งอยู่ภายในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ ที่ไม่ได้มีหน้าที่โดยตรงในการอนุรักษ์และพัฒนาให้เป็นไปตามแผนผังแม่บทฯ สามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินการได้ โดยการจัดสรรพื้นที่บางส่วนที่อยู่ในความดูแลของหน่วยงานเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การจัดที่จอดรถเพื่อให้สาธารณะใช้ประโยชน์ได้เป็นบางเวลา หรือการพัฒนาพื้นที่บางส่วนให้เป็นพิพิธภัณฑ์ ฯลฯ

6.6.3 การดำเนินการของภาคส่วนอื่น ๆ

การดำเนินการให้เป็นไปตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของภาคส่วนอื่น ๆ นอกเหนือจากภาครัฐด้วย ในที่นี้หมายถึงภาคเอกชน ภาคการศึกษา และภาคประชาสังคม ในการปฏิบัติ

ตามหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ การอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์จึงจะประสบความสำเร็จตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยแนวทางการดำเนินการโดยภาคส่วนอื่น ๆ มีดังนี้

1) การใช้แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นกรอบในการอนุรักษ์และพัฒนา

แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์สามารถเป็นกรอบในการอนุรักษ์สำหรับภาคส่วนต่าง ๆ ได้ โดยแนวทางที่ระบุในแผนผังแม่บทนั้นจะเป็นการดำเนินการของภาครัฐ ซึ่งภาคเอกชนสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาพื้นที่ตามความเหมาะสม ส่วนภาคการศึกษาและภาคประชาสังคม สามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ในแต่ละพื้นที่

2) การจัดทำข้อมูลเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม

ภาคการศึกษามีศักยภาพในการเป็นผู้นำในการจัดทำข้อมูลเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมในพื้นที่ โดยปัจจุบันมีการศึกษาและจัดทำข้อมูลมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นในหลายพื้นที่แล้ว แต่ยังจำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมในอีกหลายพื้นที่ โดยเฉพาะข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชนที่ไม่ได้มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร รวมถึงภูมิปัญญา และองค์ความรู้ต่าง ๆ ของท้องถิ่นที่สมควรมีการจัดเก็บและจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ

3) การใช้กลไกชุมชน และองค์กรทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในการต่อเชื่อมเพื่อขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ

การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมวิถีวัฒนธรรมจำเป็นต้องสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างแท้จริง เนื่องจากผู้ที่ทำหน้าที่สืบทอดวิถีวัฒนธรรมนั้น ๆ ต้องเป็นสมาชิกของชุมชน ดังนั้น การใช้กลไกในเชิงองค์กรที่มีอยู่ของชุมชนมาเป็นจุดต่อเชื่อมกับภาครัฐจึงเป็นประเด็นที่ควรสนับสนุน โดยอาจใช้กลไกของคณะกรรมการชุมชนที่มีอยู่ตามระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยชุมชนและกรรมการชุมชน พ.ศ.2555 หรือกลไกของสภาวัฒนธรรมในระดับต่าง ๆ ที่มีอยู่ตามระเบียบกระทรวงวัฒนธรรมว่าด้วยสภาวัฒนธรรม พ.ศ.2551 เป็นองค์กรในการสนับสนุนการขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านต่าง ๆ เช่น การของบประมาณการสนับสนุนกิจกรรมสืบสานฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณี และเทศกาลท้องถิ่น กิจกรรมฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น กิจกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการภายในชุมชน และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น

4) การสร้างกระบวนการร่วมหารือเพื่อสร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์ให้แก่ภาคเอกชน

การผลักดันให้เกิดกลไกต่าง ๆ ที่จะเป็นแรงจูงใจให้เกิดการอนุรักษ์ อาจไม่จำเป็นต้องริเริ่มจากการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ แต่สามารถเสนอขึ้นมาจากภาคเอกชนหรือภาคประชาสังคมได้ จึงควรจัดให้มีโอกาสสำหรับการหารืออยู่เป็นประจำ เพื่อผลักดันให้เกิดนโยบายที่สนับสนุนการอนุรักษ์ และได้ประโยชน์ร่วมกันทุกฝ่าย โดยเครือข่ายการอนุรักษ์โดยองค์กรภาคประชาชนอาจเป็นเจ้าภาพ และควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์

5) การจัดทำธรรมนูญชุมชน

การจัดทำธรรมนูญชุมชนเป็นกลไกที่ช่วยเสริมให้การอนุรักษ์มีความสมบูรณ์มากขึ้น เนื่องจากกฎระเบียบที่ออกโดยราชการอาจมีข้อจำกัดในการรื้อถอนสิทธิ หรืออำนาจหน้าที่ของกฎหมายที่อาจไม่สามารถกำหนดรายละเอียดที่มากเกินไป ได้ หากมีกลไกการจัดทำธรรมนูญชุมชนที่จะเป็นข้อตกลงร่วมกันของแต่ละพื้นที่ย่านหรือชุมชนเอง จะช่วยสร้างความเข้าใจ และป้องกันการพัฒนาที่ไม่พึงประสงค์อันจะส่งผลกระทบต่ออนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า เพราะมีความละเอียดในระดับที่ได้จากการหารือร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และทุกฝ่ายรับรู้ร่วมกันตั้งแต่ขั้นตอนของการจัดทำ ซึ่งปัจจุบันมีชุมชนที่มีความพร้อมอยู่หลายพื้นที่ จึงเป็นประเด็นหนึ่ง that ควรส่งเสริมให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ชุมชนอื่น ๆ อีกด้วย

คำสั่งคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า

ที่ ๑ / ๒๕๕๘

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองและพิจารณาแผนการดำเนินงานในกรุงรัตนโกสินทร์

เพื่อให้การดำเนินงานในกรุงรัตนโกสินทร์ มีความละเอียด ชัดเจน และก่อประโยชน์สูงสุดต่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๙ (๙) แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า พ.ศ. ๒๕๔๖ และคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๑๒๐/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๗ ประกอบกับมติคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า ครั้งที่ ๑/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๘ จึงยกเลิคำสั่งคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า ที่ ๑/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ และคำสั่งคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า ที่ ๑/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ และมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองและพิจารณาแผนการดำเนินงานในกรุงรัตนโกสินทร์ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ ดังต่อไปนี้

๑. องค์ประกอบ

๑.๑ นายบวรเวท รุ่งรุจี	ประธานอนุกรรมการ
๑.๒ เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	อนุกรรมการ
๑.๓ ผู้แทนสำนักพระราชวัง	อนุกรรมการ
๑.๔ ผู้แทนสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์	อนุกรรมการ
๑.๕ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	อนุกรรมการ
๑.๖ ผู้แทนกรมธนารักษ์	อนุกรรมการ
๑.๗ ผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมือง	อนุกรรมการ
๑.๘ ผู้แทนกรมศิลปากร	อนุกรรมการ
๑.๙ ผู้แทนกรุงเทพมหานคร	อนุกรรมการ
๑.๑๐ ผู้แทนสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร	อนุกรรมการ
๑.๑๑ ผู้แทนการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
๑.๑๒ ผู้แทนสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์	อนุกรรมการ
๑.๑๓ ผู้แทนสมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม	อนุกรรมการ
๑.๑๔ นายสุวิชัย รัศมิภูติ	อนุกรรมการ
๑.๑๕ นางบรรณโศภิษฐ์ เมฆวิชัย	อนุกรรมการ

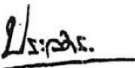
๑.๑๖ นางสาว...

- ๑.๑๖ นางสาวศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์ อนุกรรมการ
๑.๑๗ นายยงธนิศร์ พิมลเสถียร อนุกรรมการ
๑.๑๘ ผู้อำนวยการสำนักจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม อนุกรรมการและเลขานุการ
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๑.๑๙ ผู้อำนวยการกลุ่มงานอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
และเมืองเก่า
สำนักจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๑.๒๐ เจ้าหน้าที่กลุ่มงานอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
และเมืองเก่า
สำนักจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒. อำนาจหน้าที่

- ๒.๑ เสนอแนะแนวทาง มาตรการ แผนปฏิบัติการ และระเบียบปฏิบัติต่างๆ เพื่อดำเนินการในพื้นที่
กรุงรัตนโกสินทร์
๒.๒ พิจารณากลับกรองและให้ความเห็นถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมต่อโครงการของหน่วยงาน
รวมทั้งรัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐอย่างอื่นที่อาจพ้องมี ที่จะดำเนินการก่อสร้าง ภายใน
บริเวณกรุงรัตนโกสินทร์
๒.๓ พิจารณากลับกรองให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในเรื่องที่คณะกรรมการฯ มอบหมาย
๒.๔ เชิญผู้แทนหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องมาให้คำชี้แจง
และข้อมูล
๒.๕ แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานได้ตามความจำเป็น
๒.๖ รายงานผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการฯ ทราบและพิจารณา
ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๘

พลเอก
(ประวิตร วงษ์สุวรรณ)
รองนายกรัฐมนตรี

ประธานกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า

รายชื่อผู้ดำเนินโครงการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ที่ปรึกษา

1. คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า
2. คณะอนุกรรมการกลั่นกรองและพิจารณาแผนการดำเนินงานในกรุงรัตนโกสินทร์
3. นางรวิวรรณ ภูริเดช เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. นายพุดผิงค์ สุรพฤกษ์ รองเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. นางอินทิรา เอี่ยมฉัตร ผู้อำนวยการสำนักจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม

คณะกรรมการดำเนินการจ้างที่ปรึกษาโดยวิธีคัดเลือก

1. นางกิตติมา ยินเจริญ ผู้อำนวยการสำนักติดตามประเมินผลสิ่งแวดล้อม
2. นายวีรณัฐ ฐานสุพร นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ
3. นางสาวกัญญา ปันทะจักร์ นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ
4. นางสาวสิริวรรณ สุโอฬาร นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ
5. นางสาววรณิจ ไกรพิณิจ นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ
6. นางสาวอรุณศรี วิเชียรประดิษฐ์ นักวิชาการสิ่งแวดล้อมปฏิบัติการ
7. นางสาวปวีณรศิศา อาจสาส์น นักวิชาการสิ่งแวดล้อมปฏิบัติการ

ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. ศ.ดร.วรรณศิลป์ พิรพันธุ์ หัวหน้าโครงการ
2. ผศ.ดร.ตินาร์ บุญธรรม ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี
3. ผศ.ดร.พีรศรี โปหาทอง ผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรม
4. รศ.นิลุบล คล่องเวสสะ ผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิสถาปัตยกรรม
5. รศ.ดร.นพรัตน์ ตาปนานนท์ ผู้เชี่ยวชาญด้านผังเมือง
6. รศ.ดร.สุธา ขาวเขียว ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม
7. อ.ดร.ณัฐพงศ์ พันธุ์น้อย ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารจัดการเมือง
8. นายกิตติโชติ บัวใจบุญ ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย
9. รศ.จิราภา วรเสียงสุข ผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมวิทยา พัฒนาชุมชน และการมีส่วนร่วม
10. รศ.ดร.พนิต ภูจินดา ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดระบบจราจร
11. นายพงศธร เกษสำลี ผู้เชี่ยวชาญด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว

ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ต่อ)

12. รศ.ดร.พูลศักดิ์ เพียรสุขสม	ผู้เชี่ยวชาญด้านวิศวกรรม
13. อ.ดร.พรสรร วิเชียรประดิษฐ์	ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์เมือง
14. ผศ.คมกริช ธนะแพทย์	ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบชุมชนเมือง
15. อ.ดร.สิริรัตน์ เสรีรัตน์	ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุขโรค
16. อ.ดร.เปี่ยมสุข สนิท	ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุขการ
17. นางสาวปรียา ชัยรัตน์อุทัย	ผู้ช่วยนักวิจัยด้านความร่วมมือประชาชน
18. นางสาวบุลลัชร์ พุกขานุกูล	ผู้ช่วยนักวิจัยด้านภูมิสารสนเทศ
19. นางสาวธัญญรักษ์ ลาภนิมิตรอนันต์	ผู้ช่วยนักวิจัย
20. นางสาวยุวดี วิเทห์	ผู้ช่วยนักวิจัย
21. นางสาวไอริน บุญนิมิตรภักดี	ผู้ช่วยนักวิจัย
22. นายนรุตม์ พุทธส	ผู้ช่วยนักวิจัย
23. นางสาวจิตติมา ใจสุข	เจ้าหน้าที่ประสานงานในโครงการ
24. นางสาวเด่นนภา เปี่ยมไย	เจ้าหน้าที่เลขานุการ

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

ชื่อโครงการ	โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
ISBN	978-616-407-234-3
ผู้จัดทำ	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม 60/1 ซอยพิบูลวัฒนา 7 ถนนพระรามที่ 6 พญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทรศัพท์ 0-2265-6584 โทรสาร 0-2265-6584 http://www.onep.go.th/
ผู้ศึกษา	ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 254 ถนนพญาไท ชั้น 4 อาคารวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วังใหม่ ปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์ 0-2218-2880 โทรสาร 0-2218-2859 Email: unisearch@chula.ac.th
คำสืบค้น	แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
พิมพ์เมื่อ	ธันวาคม 2560
ผู้พิมพ์	ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหยาบสื่อและการพิมพ์ 526 ถนนนครสวรรค์ แขวงสีแยกมหานาค เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300 โทรศัพท์ 0-2282-9291 โทรสาร 0-2282-9291
จำนวนพิมพ์	500 เล่ม
จำนวนหน้า	130 หน้า

สงวนลิขสิทธิ์ในประเทศไทย ตาม พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537
โดย สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560

